

Valstybinio audito ataskaita

AR LIETUVOS VERSLO PRIEŽIŪROS SISTEMA EFEKTYVI

2018 m. kovo 20 d. Nr. VA-2018-P-50-2-3

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto svetainėje www.vkontrole.lt

TURINYS

SANTRAUKA	3
IŽANGA	9
AUDITO REZULTATAI	11
1. Valstybės politikos įgyvendinimo koordinavimas turi trūkumų	11
1.1. Neįvertintos prioritetingos priežiūros sritys ir funkcijos, perduotinos privačiam sektoriui, asocijuotoms verslo struktūroms ar savivaldybėms	11
1.2. Nuo 2012 metų vykdoma verslo priežiūros pertvarka buvo orientuota į institucijų konsolidavimą, o ne į priežiūros veiklos gerinimą	18
1.3. Trūksta verslo priežiūros politikos įgyvendinimo koordinavimo, apimant visus sistemos dalyvius	21
1.4. Nėra vertinama verslo priežiūros būklė ir už ją neatsiskaitoma	25
2. Institucijoms trūksta priežiūros veiklos orientavimo į didžiausias rizikas ir tarpusavio bendradarbiavimo	30
2.1. Ne visų institucijų vykdoma priežiūra yra paremta rizikos vertinimu pagrįstu planavimu	30
2.2. Priežiūros institucijoms trūksta bendradarbiavimo tarpusavyje ir su ministerijomis	35
2.3. Priežiūros darbuotojų etikos, nešališkumo, nepriklausomumo reikalavimai, kompetencijos vertinamas ir tobulinamas turi būti stiprinami	39
REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS	43
PRIEDAI	47
1 priedas. Santrumpos ir sąvokos	47
2 priedas. Audito apimtis ir metodai	48
3 priedas. Priežiūros institucijos pagal EBPO rekomenduojamas priežiūros sritis	52
4 priedas. Informacija apie priežiūros institucijų vykdomą / nevykdomą konsolidavimą	54
5 priedas. Neprižiūrimų veiklų ir priežiūros funkcijų, perduotinių privačiam sektoriui, asocijuotoms verslo struktūroms ar kt., pavyzdžiai	56
6 priedas. Savivaldybių ir priežiūros institucijų tose pačiose srityse vykdomos priežiūros ir keitimosi informacija, susijusia su priežiūra, pavyzdžiai	59
7 priedas. Nediferencijuotų ir neatgrasančių poveikio priemonių pavyzdžiai	61
8 priedas. Priežiūros institucijų duomenys apie priežiūros veiklai skiriamas lėšas ir priežiūros darbuotojus	62

SANTRAUKA

Audito svarba

Valstybė, užtikrindama viešąjį interesą ir reguliuodama ūkinę veiklą taip, kad ji prisidėtų prie visuomenės gerovės, naudoja tam skirtą priemonę – ūkio subjektų veiklos priežiūrą (verslo priežiūrą). Verslo priežiūra reikalinga:

- visuomenei, kad būtų apsaugotos piliečių teisės ir užtikrinta saugi aplinka;
- verslininkams, kad padėtų įgyvendinti nustatytus reikalavimus, sudaryti sąlygas sąžiningai konkurencijai.

Svarbu, kad verslo priežiūra kurtų deramą pridėtinę vertę visuomenei ir išlaikytų proporcingus siekiamiems tikslams priežiūros kaštus verslui ir viešajam sektoriui.

Lietuvoje verslą prižiūri 56 institucijos, nuo kurių veiklos priklauso, ar yra mažinamos biurokratinės kliūtys, pertekliniai reikalavimai, administracinė ir kita reguliavimo našta verslui. Verslo atstovai supranta, kad priežiūra reikalinga, tačiau mano, kad institucijoms, atliekant priežiūros funkcijas, trūksta efektyvios tarpusavio sąveikos. Jie laiko kai kurias valstybines institucijas verslą prižiūrinčiomis, pvz., ES lėšas administruojančias agentūras, nors jų funkcijos skirtos įsitikinti lėšų panaudojimo pagrįstumu, kai verslininkai savo noru siekia gauti ir panaudoti ES lėšas verslui vystyti.

Verslą, nepriklausomai nuo jo srities, nuolat prižiūri ne tik atitinkamos priežiūros institucijos, pvz.: aplinkos, techninės ir infrastruktūros / statybos, transportavimo, ne maisto produktų ar maisto saugos, bet ir institucijos, besirūpinančios vartotojų teisėmis, darbo sauga ir sveikata, valstybės pajamomis. Vienos jų daugiau pastangų deda pažeidimų prevencijai, pvz., teikia daugiau konsultacijų ar taiko kitus metodus, skatinančius verslininkus laikytis teisės aktų reikalavimų, o kitos – patikrinimams.

Verslo priežiūros sistemos pertvarka pradėta vykdyti 2009 m. Viešojo administravimo įstatyme ūkio subjektų veiklos priežiūrą reglamentuojančios nuostatos įtvirtintos 2010 m., parengtos institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairės; nuo 2012 m. susitelkta į priežiūros institucijų konsolidavimą ir stigo dėmesio, skatinančio institucijas gerinti savo veiklą: didinti atliekamų priežiūros funkcijų efektyvumą taikant pažangias priežiūros priemones, bendradarbiauti tarpusavyje, vertinti priežiūros kaštus ir naudą. Todėl aukščiausioji audito institucija, siekdama spartesnio pokyčių įgyvendinimo, nusprendė atlikti sisteminių verslo priežiūros institucijų veiklos auditą.

Audito tikslas ir apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar verslo priežiūros sistema efektyvi.

Audito metu laikėmės nuomonės, kad verslas – ūkio subjektų veikla, o ūkio subjektas – fizinis ar juridinis asmuo arba kita organizacija ar filialas, Lietuvoje vykdomas teisės aktų reglamentuojamą ūkinę veiklą¹, kuri gali būti gamybinė, komercinė, finansinė ar profesinė, susijusi su prekių pirkimu ar pardavimu, išskyrus atvejus, kai fiziniai asmenys prekę įsigyja asmeniniams ir namų ūkio poreikiams tenkinti².

¹ LR viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2010-06-22 Nr. XI-934 redakcija), 2 str. 22 d.

² LR konkurencijos įstatymas, 1999-03-23 Nr. VIII-1099 (2017-01-12 Nr. XIII-193 redakcija), 3 str. 21 d.

Audituojamas laikotarpis – 2016 m. ir 2017 m., bet, siekiant išsamesnės ir pagrįsto vertinimo, buvo renkami ir ankstesnių laikotarpių duomenys. 2018 m. duomenys buvo nagrinėjami tiek, kiek jie susiję su įvykusiais verslo priežiūros sistemos pokyčiais.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ar verslo priežiūros politika ir jos įgyvendinimo koordinavimas prisideda įgyvendinant efektyvią verslo priežiūrą;
- ar institucinė sąranga ir priežiūros funkcijos sudaro prielaidas efektyviai verslo priežiūros sistemai;
- kaip priežiūros institucijų vykdoma verslo priežiūra užtikrina reglamentuotų teisių ir interesų apsaugą.

Audituojami subjektai:

- Ūkio ministerija;
- verslo priežiūros institucijos. Vyriausybės nutarimu³ buvo patvirtintos 57 ūkio subjektų priežiūrą atliekančios institucijos, iš kurių vieną sudaro 8 RAAD, ir vieną – 10 teritorinių darbo biržų (iš viso 73 juridiniai asmenys). 2017 m. pabaigoje veikė 56 institucijos.

Duomenis rinkome iš ministerijų, kurių valdymo srityje veikia šios institucijos, iš savivaldybių, nes jos prižiūri verslą kai kuriose srityse. Bendrauta su Lietuvos pramonininkų, Lietuvos verslo, Lietuvos darbdavių konfederacijų bei Investuotojų forumo atstovais. Vyko neformali diskusija su 11-os institucijų atstovais (4 ministerijų, 2 konfederacijų, 2 asociacijų, 3 verslo priežiūros institucijų), kuriems valstybiniai auditoriai dėkingi už pasidalijimą turimomis žvalgomis.

Pažymėtina, kad priežiūros institucijos vykdo ne tik verslo priežiūros funkcijas, todėl audito įžvalgos gali būti naudingos ir minėtoms institucijoms prižiūrint viešojo sektoriaus subjektų veiklą. Be to, institucijos prižiūri objektus, nepriklausomai, kas jį valdo – privatus asmuo, viešojo sektoriaus subjektas ar verslo įmonė, pvz.: nekilnojamas kultūros paveldas, statybos, priešgaisrinė sauga, valstybinė kalba. Aukščiausioji audito institucija išsamesnę nuomonę apie vykdomą tam tikrų sričių valstybinę priežiūrą pateiks atlikusi 2018 m. programoje numatytus veiklos auditus.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“ (48 psl.).

Audito metu nustatyta, kad:

Valstybės mastu, atsižvelgiant į visuomenei keliamų rizikų lygį, prižiūrėtinos veiklos neįvertintos pagal prioritetus, todėl nevertinamos ir galimybės bei tikslingumas kai kurias verslo priežiūros sritis ar funkcijas perduoti verslo asocijuotoms struktūroms ar privačiam sektoriui, savivaldybėms ar palikti savireguliacijai. Tai rodo ribotas galimybes tobulinti verslo priežiūros sistemą.

- Institucijų tikslų ir veiklų analizė aiškinantis, kokio svarbaus intereso apsaugą jos privalo užtikrinti, parodė, kad verslą prižiūrinčioms institucijoms priskiriamos ir kai kurios institucijos, nevykdo verslo priežiūros, kaip apibrėžta Viešojo administravimo įstatyme, pvz.: Lietuvos darbo birža, Viešųjų pirkimų, Žurnalistų etikos inspektoriatas tarnyba. Švietimo ir mokslo ministerijai pavesta švietimo teikėjų veiklos priežiūra, kuri neapima aukštojo mokslo, o, pvz., Studijų kokybės vertinimo centras tai atlieka, bet nepriskirtas. Neaiškumų dėl vykdomos priežiūros kyla ir institucijoms, kurių priežiūra apima objektus, o ne ūkinę veiklą, pvz., Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prižiūri priešgaisrinės saugos reikalavimų kontrolę pastatuose ir

³ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimas Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ (2012-07-18 Nr. 932 redakcija).

teritorijose; Kultūros paveldo departamentas – kultūros paveldo objektus; Valstybinės kalbos inspekcijos priežiūros objektas – kalba.

- Ne maisto produktų saugos ir vartotojų apsaugos, visuomenės sveikatos, vaistų ir sveikatos priežiūros srityse yra veiklų, kurios neprižiūrimos (cheminių medžiagų naudojimas, agentų kelionių pardavimas, nestacionarių socialinių paslaugų įstaigų, lombardų veiklos, metrologinė priežiūra bankuose ir kt.).
- Nėra vertinama, atsižvelgiant į kaštus ir naudą bei galimos grėsmės visuomenei lygį, kokias priežiūros funkcijas ar jų dalį galėtų vykdyti privatus sektorius ar verslo asocijuotos struktūros. Aplinkos, techninės ir infrastruktūros / statybos, transportavimo, ne maisto produktų ir vartotojų apsaugos, švietimo, bankų, draudimo ir finansinių paslaugų, srityse yra funkcijų, perduotinių privačiam sektoriui, nevyriausybinėms organizacijoms, asociacijoms (statinių ekspertizė; bankroto ir restruktūrizavimo administratorių, draudimo brokerių, finansų maklerių egzaminavimas; žemėtvarkos projektų bei žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų derinimas; statybos projektų tikrinimas ir kt.).
- Savivaldybės vykdo veiklą tose pačiose priežiūros srityse kaip ir valstybinės priežiūros institucijos (kalbos apsaugos, transportavimo, techninės ir infrastruktūros / statybos, visuomenės sveikatos, socialinės apsaugos). Institucijoms ir savivaldybėms trūksta bendradarbiavimo, nes dažniausiai tik derinami teisės aktų pakeitimai.

Verslo priežiūros politikos įgyvendinimui trūksta rezultatyvaus koordinavimo.

- 2012–2016 m. vykdytas konsolidavimas buvo orientuotas į priežiūros institucijų skaičiaus mažinimą. Institucijų sumažėjo šešiomis, o planuota sumažinti 38-iomis. 2015 m. EBPO pažymėjo, kad rengiant konsolidavimo planą nebuvo keliamas principinis klausimas – kokių priežiūros funkcijų reikia valstybei (kokias bendrąsias vertybes būtina saugoti ir kokie uždaviniai turi būti keliami priežiūros institucijoms) ir kas jas vykdys. Planuojant nebuvo atlikta kaštų ir naudos analizė, todėl 2017 m. Ūkio ministerijos atliktame konsolidavimo vertinime apie tai duomenų nėra. Tęsiant konsolidavimą, neįgyvendintiems siūlymams reikalingas pagrįstumo įvertinimas (pvz.: maisto ir veterinarijos saugos, sveikatos, statybų ir infrastruktūros, švietimo, kultūros priežiūros srityse). Vyriausybė koordinatoriškai paskyrė Ūkio ir Teisingumo ministerijas. Pastaroji dalyvavo tik pertvarkos pradžioje ir mano, kad šioje srityje kompetenciją turi Vidaus reikalų ministerija. Pusė priežiūros institucijų vadovų nėra paskyrę atsakingų asmenų dėl pertvarkos. 18 proc. PI buvo optimizuotos funkcijos iš vienu institucijų jas perduodant ir (ar) perimant kitoms arba sujungiant jas, tačiau tik 36 proc. iš jų buvo atlikusios analizę ir skaičiavimus. Be to, 2017 m. Seimo darbo grupei dėl Seimui atskaitingų institucijų optimizavimo yra pateikti siūlymai iš Vyriausybės įsteigti daugiasektorinį reguliuotoją sujungiant Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją, Valstybinę energetikos inspekciją ir Ryšių reguliavimo tarnybą ir sukurti viešosios informacijos priežiūros instituciją sujungiant Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybą ir Valstybinę kalbos inspekciją.
- Vyriausybės ir pusės ministerijų metinėse veiklos ataskaitose informacijos apie jų sektoriuose vykdomą verslo priežiūrą nėra. Likusios ministerijos pateikia tik statistinę kai kurių priežiūros institucijų informaciją. Ministerijos nevertina valdymo srityje veikiančių institucijų vykdomos priežiūros efektyvumo. 36 proc. institucijų neįsidiegusios veiklos efektyvumo vertinimo rodiklių, 37 proc. neatsiskaito už priežiūros veiklą taip, kaip yra reikalaujama. 71 proc. institucijų nėra vertinusios verslo priežiūros poveikio visuomenei. 52 proc. institucijų lėšas planuoja bendrai visai veiklai, neplanuojant lėšų verslo priežiūrai (konsultavimui, patikrinimams ir pan.). Ūkio ministerija neturi duomenų, kad galėtų įvertinti sistemos būklę. Neskaičiuojama, kiek valstybei kainuoja verslo priežiūra, todėl, auditorių skaičiavimais, atliktais pagal institucijų

pateiktus duomenis, 2016 ir 2017 m. (atitinkamai pagal 42 ir 40 institucijų) panaudota atitinkamai 229 ir 233 mln. Eur.

- Vienas iš Ūkio ministerijos veiklos tikslų – formuoti konkurencingumo didinimo valstybės politiką, apimančią ir verslo priežiūrą, bet tikslui pasiekti numatytos 37 įvairios veiklos, kurios neapima verslo priežiūros politikos koordinavimo, metodinės ar kitos pagalbos teikimo, bei ministerijų, institucijų ir savivaldybių tarpusavio bendradarbiavimo užtikrinimo. Pažymėtina, kad 2015 m. EBPO Lietuvai teiktos rekomendacijos neįgyvendintos, pvz., stiprinti pertvarkos koordinavimo sistemą, veiklos valdymo ir poveikio duomenų rinkimą ir kt.

Verslo priežiūros sistemos dalyviams trūksta bendro požiūrio užtikrinant reglamentuotų teisių ir interesų apsaugą

- Trečdalis institucijų nėra įsidięgusios rizikos nustatymo sistemų, o įsidięgusių rizikos vertinimo kriterijai ne visada aiškūs, priskiriant ūkio subjektus rizikos grupei. Rizikos vertinimo rezultatais remiamasi tik planuojant patikrinimus, neapimant verslo konsultavimo, jų pateiktos informacijos vertinimo, metodinės pagalbos teikimo, kitų prevencinių priemonių taikymo. Nustatyta geroji praktika dėl rizikos vertinimo Valstybinėje maisto ir veterinarijos tarnyboje, dėl konsultavimo – Valstybinėje mokesčių inspekcijoje. Apie 80 proc. institucijų verslui netaiko išankstinio įsipareigojimo dėl teisės aktų nuostatų laikymosi, nėra parengusios atitikties deklaracijų. Beveik pusė institucijų atnaujinamos kontrolinį klausimyną nesikonsultuoja su kitomis institucijomis, verslu ar jam atstovaujančiomis asociacijomis. Trečdalis nuomone, taikomos poveikio priemonės nėra pakankamai griežtos užkirsti pakartotinius pažeidimus.
- 89 proc. institucijų teigia bendradarbiaujančios ir koordinuojančios savo veiksmus su kitomis, tačiau tik keletas pateikė duomenis, kokiais dažniausiai klausimais bendradarbiaujama (pvz.: Lietuvos metrologijos inspekcija, Lietuvos geologijos ir Lošimų priežiūros tarnybos, Konkurencijos taryba). Geroji praktika nustatyta Vartotojų teisių apsaugos srityje. 61 proc. institucijų dalijosi gerąja praktika su kitomis institucijomis, tačiau nustatyta, kad mažai dalijamasi patirtimi taikant pažangius metodus. Pastebėta geroji praktika Konkurencijos taryboje, Žuvininkystės ir Valstybinėje vartotojų teisių apsaugos tarnybose.
- Trečdalis institucijų neanalizavo teisinio reguliavimo veiksmingumo ir proporcingumo ir neteikė pasiūlymų jį keisti, o 11 proc. teikusiujų negalėjo apibūdinti įvykusių pokyčių, pašalinus teisinio reguliavimo spragas. 29 proc. institucijų dažniausiai kartą per metus peržiūri teisės aktus, 68 proc., esant poreikiui, atsiradus naujų sąlygų, 3 proc. – neatlieka. Lietuvos banke, Valstybinėje duomenų apsaugos inspekcijoje ir Žuvininkystės tarnyboje nustatyta geresnio reglamentavimo geroji praktika; o pažeidimo vertinimo kaip mažareikšmio – Muitinės departamente ir Valstybinėje atominės energetikos inspekcijoje.
- Kas ketvirtoje tikrintoje institucijoje iš dalies apibrėžti darbuotojams reikalingi gebėjimai ir kompetencijos, ne visais atvejais jų veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo vertinimo kriterijai suformuluoti taip, kad būtų galima įvertinti priežiūros veiklą. Geroji praktika – Valstybinėje maisto ir veterinarijos tarnyboje. 44 proc. institucijų nepakanka arba nesiūlomi mokymai specialistams, pasigendama mokymų ar seminarų, kuriuose būtų supažindinama su naujausiais priežiūros reikalavimais, jų taikymu, pristatomi gerosios praktikos pavyzdžiai. Daugumoje institucijų nenustatyti etikos, nešališkumo, nepriklausomumo reikalavimai, vadovaujamosi bendraisiais valstybės tarnautojų arba dirbančių pagal sutartis reikalavimais. Geroji praktika dėl etikos kodekso nustatyta 7-iose, dėl nešališkumo ir konfidencialumo deklaracijų – kitose 7-iose institucijose.

Išvados

Geresnis verslo priežiūros politikos įgyvendinimo koordinavimas, aiškus institucijų priskyrimas ir vienodas sistemos dalyvių požiūris į reglamentuotų teisių ir interesų apsaugą sudarytų pagrindą verslo priežiūrai veikti efektyviau:

1. Valstybės mastu prižiūrėtinos veiklos nesuskirstytos pagal prioritetus atsižvelgiant į rizikas, susijusias su ūkine veikla, kurios neefektyvi priežiūra gali sukelti didžiausią žalą visuomenei (pvz., žmogaus gyvybei ir sveikatai) bei orientuojantis į vartotojų gaunamas paslaugas. Nėra vertinama: ar vykdomos priežiūros funkcijos vis dar yra aktualios; ar yra neprižiurimų veiklų, kurias įvertinus rizikingumą, kaštus ir naudą, reikėtų prižiūrėti; kurias funkcijas naudingiau vykdytų privatus sektorius, nevyriausybinės ar kitos organizacijos; kurias būtų galima palikti savikontrolei; kurias galėtų vykdyti tik savivaldybės, o kurias – valstybės institucijos. Taigi nėra tinkamo pagrindo sutelkti viešuosius išteklius efektyviai rizikų prevencijai, užkertant kelią žalai atsirasti ir siekti mažinti priežiūros naštą (1.1 poskyris).
2. Nuo 2012 metų verslo priežiūros pertvarka buvo orientuota į institucijų konsolidavimą, žmogiškųjų ir finansinių išteklių, o ne bendrųjų kaštų mažinimą, ne į priežiūros veiklos gerinimą, todėl nepasiektas tikslas sumažinti priežiūros kaštus neprarandant kokybės. Nevertinama bendra šalies arba tam tikros srities verslo priežiūros būklė ir už ją neatsiskaitoma, todėl nėra duomenų, kokią pridėtinę naudą visuomenei, verslui ir valstybei teikia verslo priežiūra, kaip naudojami valstybės ištekliai, kokią priežiūros sritį būtina tobulinti ir pan. (1.2 ir 1.3 poskyriai).
3. Ūkio ministerijai, kaip formuojančiai verslo priežiūros politiką, trūksta įgaliojimų koordinuoti politikos įgyvendinimą, apimant visus sistemos dalyvius, metodinės ar kitos pagalbos teikimą, bei ministerijų, institucijų ir savivaldybių tarpusavio bendradarbiavimą. Taip atsirastų pagrindas visus sistemos dalyvius įtraukti tobulinant verslo priežiūrą (1.4 poskyris).
4. Yra institucijų teisės aktuose įvardijamų (priskirtų) priežiūros institucijoms, tačiau savo esme priežiūros nevykdančių arba vykdančių, bet teisės aktuose tokiomis neįvardintų (nepriskirtų). Taip priskirtos (bet priežiūros neatliekančios) institucijos negali užtikrinti privalomų priežiūros reikalavimų, o vykdančios (bet nepriskirtos) neprivalo jų laikytis organizuodamos ir planuodamos priežiūros veiklą (1.2 poskyris).
5. Verslo priežiūros veiklos trūkumai užtikrinant reglamentuotų teisių ir interesų apsaugą:
 - 5.1. tik dalies priežiūros institucijų veikla pagrįsta rizikos vertinimu, kuris padėtų pasirinkti, kurių teisės normų įgyvendinimą reikia užtikrinti patikrinimais, o kur užtenka mažiau intervencinių priemonių, siekiant šalinti didžiausius rizikos atvejus (2.1 poskyris);
 - 5.2. tobulintinas institucijų tarpusavio bendradarbiavimas keičiantis informacija apie tikrinamų ūkio subjektų veiklą, patikrinimų rezultatais, dalijantis gerąja praktika, patirtimi naudojant pažangius priežiūros metodus; taip nėra mažinama administracinė ir priežiūros našta ūkio subjektams ir netaupomi valstybės ištekliai (2.2 poskyriai);
 - 5.3. ne visos institucijos vertina ir teikia ministerijoms informaciją apie teisės aktus, reguliuojančius prižiurimų ūkio subjektų veiklą, kad būtų pašalinti pertekliniai ar nepagrįsti reikalavimai. Taip nėra siekiama geresnio reglamentavimo (2.2 poskyris).
6. Nesukurta sistema, apimanti priežiūros darbuotojų profesionalumą, nešališkumą ir nepriklausomą, rezultatais pagrįstą veiklos vertinimą ir įgūdžių ugdymą bei kompetencijos tobulinimą. Taip nėra skatinimas tikrinamų subjektų pasitikėjimas vykdoma priežiūra (2.3 poskyris).

Rekomendacijos

Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

Siekiant užtikrinti verslo priežiūros politikos formavimą ir jos įgyvendinimą, koordinuoti visus priežiūros sistemos dalyvius, įvertinti prioritetines, rizikingas priežiūros sritis, gerinti institucijų atliekamas priežiūros funkcijas, stiprinti priežiūros veiklos efektyvumo vertinimą ir atsiskaitymą:

1. Paskirti atsakingą instituciją arba suteikti reikiamus / atitinkamus įgaliojimus Ūkio ministerijai, kad būtų koordinuojamas verslo priežiūros politikos įgyvendinimas, teikiama metodinė ir kita pagalba, užtikrintas ministerijų, priežiūros institucijų ir savivaldybių tarpusavio bendradarbiavimas (5 išvada).
2. Paskirtai institucijai arba Ūkio ministerijai pavesti:
 - 2.1. įvertinti arba koordinuoti įvertinimą, remiantis ūkinių veiklų, galinčių sukelti didžiausią žalą visuomenei, nustatymu bei kaštų ir naudos analize, priežiūros funkcijas ar jų dalį, kurios galėtų būti vykdomos privataus sektoriaus, kitų organizacijų ar savivaldybių, paliktos savikontrolei, taip pat – neprižiūrimas ūkio subjektų veiklas (1 išvada);
 - 2.2. įvertinti arba koordinuoti institucijų funkcijų vertinimą, remiantis Viešojo administravimo įstatymo 36¹ str. 2 d., nustatyta priežiūros apimtimi, nuspręsti, kurios institucijos priskirtinos ir jas priskirti verslo priežiūros institucijoms (4 išvada);
 - 2.3. įvertinti arba koordinuoti verslo priežiūros būklės vertinimą šalies mastu ir pateikti duomenis dėl atsiskaitymo Seimui (2 išvada);
 - 2.4. įvertinti dėl priežiūros institucijų konsolidavimo pateiktus, bet neįgyvendintus, siūlymus, priimti sprendimus dėl tolesnių veiksmų ir juos vykdyti (2 išvada);
 - 2.5. suplanuoti ir įgyvendinti veiksmus priežiūros institucijų veiklai tobulinti (rizikos vertinimu pagrįsta veikla; tarpusavio bendradarbiavimas; teisės aktų, reguliuojančių ūkio subjektų veiklą, vertinimas; darbuotojų etikos, nešališkumo ir nepriklausomumo reikalavimai) (5.1–5.3 ir 6 išvados).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (43 psl.).

IŽANGA

Konstitucinėje teisėje visuotinai pripažįstama, kad valstybė yra visos visuomenės politinė organizacija, kurios valdžia apima visą valstybės teritoriją ir kuri yra skirta žmogaus teisėms ir laisvėms užtikrinti, viešajam interesui garantuoti⁴. Garantuojant viešąjį interesą – visuomenei svarbią vertybę ir gėrį – jo užtikrinimu rūpinasi valstybės institucijos, nepažeisdamos nė vieno asmens teisių ir teisėtų interesų. Valstybė rūpinasi žmonių sveikata ir laiduoja medicinos pagalbą, remia kultūrą ir mokslą, rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga, remia visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą ir reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei⁵.

Valstybė paskiria institucijas, kurios siekia įsitikinti, ar užtikrinamas viešasis interesas. Pavyzdžiui, garantuotą žmonių teisių bei teisėtų interesų apsaugą užtikrina teisėsaugos institucijos, prigimtinę žmogaus teisę į kuo geresnę psichinę ir fizinę sveikatą, sveiką aplinką, socialinę gerovę ir pan. – socialinės ir sveikatos apsaugos ir priežiūros institucijos, kiekvienam asmeniui švietimo prieinamumą, išsilavinimą ir pan. – švietimo priežiūros įstaigos ir t. t. Be to, viešasis interesas pasireiškia ir nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, aplinkos apsaugos, teritorijų planavimo ir statybų, vartotojų apsaugos bei kitose srityse, kuriose veikia kontrolės ir (ar) priežiūros institucijos. Jos užtikrina žmonių, jų grupių ir visuomenės interesų apsaugą.

Verslininkai, siekdami sau naudos, taip pat veikia visuomenės labui ir tai atskleidžia jų vykdoma ūkinė veikla (verslas): gaminamos prekės, teikiamos paslaugos, skatinama konkurencija, kuriamos darbo vietos ir turtas. Valstybė, siekdama užtikrinti ir tenkinti viešąjį interesą, priima atitinkamus teisės aktus, t. y., vykdo reguliavimo politiką. Teisės aktai ar kiti reikalavimai yra būtini tinkamai veikiančiai ekonomikai ir visuomenei. Jie apima reikalavimus Vyriausybei, verslui ir visuomenei, saugo piliečių teises ir užtikrina saugumą bei prekių ir paslaugų teikimą.

Tinkamas reguliavimas kuria palankią aplinką, stabilias valstybės pajamas ir padeda įgyvendinti kitus visuomenei svarbius tikslus. Verslo priežiūra yra svarbi supratimui, kaip reguliavimas veikia ūkio subjektus ir ekonomiką. Todėl verslo priežiūra yra vienintelis matomas ir apčiuopiamas būdas, leidžiantis pamatyti, kaip veikia reguliavimo politika.

Ūkio ministerija organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja konkurencingumo didinimo valstybės politiką, kuri apima ir ūkio subjektų veiklos (verslo) priežiūrą.⁶ EBPO, atlikusi reguliavimo politikos peržiūrą Lietuvoje pažymėjo, kad Viešojo administravimo įstatymo nuostatos, pabrėžiančios ūkio subjektų konsultavimo ir pažeidimų prevencinių priemonių reikšmingumą, yra visa apimančios ir inovatyvios.⁷ Ministerija gerąją Lietuvos praktiką yra pasidalinusi su kitomis valstybėmis, pvz.: Liuksemburgas, Slovakija, Lenkija, Gruzija, Ukraina.

Nuo 2017 metų pabaigos yra 56 verslo priežiūros institucijos, kurios veikia 15-oje priežiūros sričių (susikirstytos pagal tai, kokio svarbaus intereso apsaugą jos privalo užtikrinti) (1 pav. ir 3 priedas).

⁴ LR Konstitucinio Teismo 2003-12-30 nutarimas Nr. 40/03.

⁵ LR Konstitucija, 1992-10-25, 42, 46, 53 str.

⁶ LR Vyriausybės 1998-07-23 nutarimu Nr. 921 patvirtinti LR ūkio ministerijos nuostatai (2015-08-26 Nr. 902 redakcija), 7.2. p.

⁷ EBPO 2015 m. Lietuvai teikta ataskaita dėl reguliavimo politikos „OECD Reviews of Regulatory Reform“.

1 pav. PI skaičius pagal priežiūros sritis, 2017-12-31

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Norėdami turėti saugią visuomenę, tvarią ekonomiką, pasitikėti Vyriausybe, visi (Vyriausybė, verslas, visuomenė) turėtų suprasti, kodėl reikalinga efektyvi verslo priežiūra. Be abejo, priežiūra turi būti tokia, kad kurtų deramą pridėtinę vertę mūsų visuomenei ir išlaikytų kuo mažesnius kaštus verslui ir viešajam sektoriui.

AUDITO REZULTATAI

1. VALSTYBĖS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO KOORDINAVIMAS TURI TRŪKUMŲ

Vertindami valstybės verslo priežiūros politikos formavimą ir jos įgyvendinimo koordinavimą laikėmės nuostatos, kad siekiant efektyvios verslo priežiūros turi būti: įvertintos prioritetingos verslo priežiūros sritys, įvertinus tikimybes žalai atsirasti, galimą žalą mastą, poveikį visuomenei ar valstybei; remiantis kaštų ir naudos analize, įvertintos priežiūros funkcijos ar dalis jų, kurias būtų galima perduoti privačiam sektoriui, kitoms organizacijoms, savivaldybėms ar palikti savikontrolei, taip pat įvertintos neprižiūrimos ūkio subjektų veiklos; vertinama verslo priežiūros būklė ir už ją atsiskaitoma, paskirta atsakinga institucija, kuri koordinuotų verslo priežiūros politikos įgyvendinimą, teiktų metodinę ir kitą pagalbą, užtikrintų sistemos dalių tarpusavio bendradarbiavimą.

1.1. Neįvertintos prioritetingos priežiūros sritys ir funkcijos, perduotinos privačiam sektoriui, asocijuotoms verslo struktūroms ar savivaldybėms

Tarptautinė geroji praktika teigia, kad priežiūros sritys turi būti nustatytos pagal vartotojų gaunamas paslaugas. Taip būtų sudaromas pagrindas sisteminei analizei. Turi būti atliekamos sisteminės apžvalgos ir atkreipiamas dėmesys į kiekvienos srities priežiūros naudą, vertinamas PI veiksmingumas, atsižvelgiant į apibrėžtus rodiklius, palyginami konkrečios PI veiklos rezultatai.⁸

Valstybės mastu nėra vertinama, kokių priežiūros funkcijų, atsižvelgiant į rizikas, reikia Lietuvai, neįvertintos prioritetingos verslo priežiūros sritys. Neįvertinta, kuriose srityse turi būti vykdoma valstybinė verslo priežiūra (kas turi būti, bet nėra prižiūrima, ir kas prižiūrima, bet gali būti neprižiūrima), ar yra priežiūros funkcijų ar sričių, kurias naudingiau vykdytų privatus subjektai ir (ar) nevyriausybinės organizacijos, o kurias galbūt palikti savikontrolei, savivaldybėms. Ūkio ministerija, kuriai priskirta formuoti verslo priežiūros politiką ir ją koordinuoti, tokių duomenų neturi.

Ūkio ministerijos nuomone, visos sritys svarbios, o, vertinant pagal individo poreikius, svarbiausia užtikrinti žmogaus gyvybę ir sveikatą, todėl visos PI, kurios to siekia, yra svarbesnės už šio tikslo neturinčias.

Šiuo metu galiojančiuose teisės⁹ aktuose PI nėra suskirstytos pagal priežiūros grupes. Todėl auditoriai, įvertinę kiekvienos veiklos tikslus, vykdomas priežiūros funkcijas, teikiamas paslaugas vartotojams, pagal EBPO rekomendacijas priskyrė PI prie galimų priežiūros sričių. EBPO rekomenduojamos priežiūros sritys: maisto sauga; ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga; techninė, infrastruktūros / statybos sauga; visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra; darbo sauga ir sveikata; aplinkos apsauga; valstybės pajamos; transportavimo saugumas; bankų, draudimo ir finansinių paslaugų priežiūra; branduolinė sauga.¹⁰ Pažymėtina, kad kai kurių PI

⁸ EBPO 2014 m. ataskaita „Regulatory Enforcement and Inspections“, 41–44 psl.

⁹ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimas Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ (2012-07-18 Nr. 932 redakcija).

¹⁰ EBPO 2014 m. ataskaita „Regulatory Enforcement and Inspections“.

nebuvo galima priskirti rekomenduojamoms sritims, todėl jos priskirtos visuomenės saugos, socialinei, kalbos apsaugos, švietimo priežiūros ir viešųjų pirkimų sritims (3 priedas).

Valstybės mastu galėtų būti prioretizuotos priežiūros sritys, susijusios su ūkine veikla (verslu), kurios neefektyvi priežiūra gali sukelti didžiausią žalą visuomenei (pvz., žmogaus gyvybei ir sveikatai). Be to, tai padėtų atlikti sistemines apžvalgas ir atkreipti dėmesį į srities priežiūros naudą, kurių pagrindu galėtų būti priimami sprendimai dėl sričių priežiūros ar konkrečių PI veiklos tobulinimo.

PI, nevykdančios veiklos priežiūros funkcijų ar vykdančios priežiūrą, tačiau nepriskirtos

Ūkio ministerija pagal tam tikras Viešojo administravimo įstatymo nuostatas, institucijas priskiria PI¹¹.

Požymiai, pagal kuriuos Ūkio ministerija institucijas priskyrė PI

- yra viešojo administravimo subjektas,
- prižiūri ir kontroliuoja, kaip ūkio subjektai laikosi įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatyty reikalavimų,
- atlieka ūkio subjektų veiklos patikrinimus ir (arba) vertina teisės aktų nustatyta tvarka gautą informaciją apie ūkio subjektų veiklą;
- pagal kompetenciją konsultuoja ūkio subjektus, teikia jiems metodinę pagalbą ir imasi kitų prevencinių veiksmų galimiems teisės aktų pažeidimams užkirsti;
- turi įstatymu suteiktą teisę taikyti ūkio subjektams poveikio priemones (skirti baudą, nuobaudą, stabdyti ūkio subjekto veiklą, atimti licenciją, sertifikatą vykdyti veiklą ir pan.).

Išanalizavę PI tikslus, funkcijas ir tai, kokio svarbaus intereso apsaugą privalo užtikrinti ir pagal jį organizuoti veiklą¹², nustatėme, kad kai kurių PI funkcijos ar jų dalis neapima ūkio subjektų veiklos priežiūros¹³. Pvz., Lietuvos darbo birža verslo priežiūros nevykdo, o koordinuoja 10-ies teritorinių darbo biržų, kurios atlieka priežiūrą, veiklą. Viešųjų pirkimų tarnyba tik konsultuoja privačius tiekėjus, savo noru dalyvaujančius viešuosiuose pirkimuose. Žurnalistų etikos inspektorius tarnyba neturi funkcijos atlikti patikrinimų, todėl jie neatliekami, nuostatuose numatyta, kad institucija atlieka visos viešai skleidžiamos informacijos stebėseną ir asmenų skundų nagrinėjimą. Neaiškumų dėl vykdomos priežiūros kyla ir institucijoms, kurių priežiūra apima objektus, o ne ūkio subjektų vykdomą ūkinę veiklą.

PI nuomonė dėl objektų priežiūros

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento vykdoma priešgaisrinės saugos priežiūra nėra orientuota į vykdomą subjekto veiklą, nes jos tikslas kontroliuoti, kaip užtikrinami gaisrinės saugos reikalavimai pastatuose, teritorijose ir pan., kuriuose vykdoma veikla. Teisės aktų reikalavimų priešgaisrinės saugos srityje užtikrinimas eksploatuojamuose pastatuose privalomas visiems LR teritorijoje esantiems asmenims, įstaigoms, įmonėms, organizacijoms ir verslo subjektams. Gaisrų prevencijos srityje tikrinama, kaip statiniai, kuriuose veikia ūkio subjektai, atitinka eksploatuojamiems objektams nustatytus gaisrinės saugos reikalavimus¹⁴. Civilinės saugos srityje siekiama užtikrinti prevencinių priemonių ekstremaliosioms situacijoms išvengti ar susidarymo galimybės sumažinti vykdymą ir įgyvendinimą, padėti gyventojams, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms,

¹¹ LR ūkio ministerijos 2017-08-03 raštas Nr. (39.2-36)-3-SBLB „Dėl LR Vyriausybės nutarimo „Dėl LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimo Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ pakeitimo“ projekto“.

¹² LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas (2012-07-18 Nr. 932 redakcija), 7.1. p.

¹³ LR viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2006-06-27 Nr. X-736 redakcija), 36¹ str.

¹⁴ Remiantis LR priešgaisrinės saugos įstatymu ir LR vidaus reikalų ministro 2010-12-31 įsakymu Nr. 1V-831 patvirtintais Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos nuostatais.

kitoms įstaigoms ir ūkio subjektams, gresiant ar susidarius ekstremaliosioms situacijoms, išvengti ar patirti kuo mažiau žalos, išlaikyti rimtį, išsaugoti gyventojų gyvybę, sveikatą, turą¹⁵.

Viena **Kultūros paveldo departamento** priežiūros funkcijų – kultūros paveldo objektų priežiūra nepriklausomai nuo to, kas valdytojas (privatus asmuo, verslas ar viešojo administravimo subjektas).

Valstybinė kalbos inspekcijos priežiūrai svarbus objektas yra kalba, o ne ūkio subjektai.

Švietimo ir mokslo ministerijai pavesta švietimo teikėjų veiklos priežiūra¹⁶, kuri neapima aukštojo mokslo priežiūros. Pvz., tai atlieka Studijų kokybės vertinimo centras, kuris vykdo aukštųjų mokyklų akreditavimą¹⁷, bet nėra priskirtas PI, o anksčiau buvo¹⁸. Pažymėtina, kad ministerija turėtų formuoti valstybės politiką pavestose srityje, bet jos struktūriniame padalinyje – Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamente – dirba priežiūros funkcijas atliekantys inspektorai. Tai prieštarauja Vykdomosios valdžios sistemos sandaros tobulinimo gairėms, kuriose rekomenduojama atsakyti ministerijoms nebūdingų, su valstybės politikos formavimu nesusijusių funkcijų. Jos turėtų būti perduodamos įstaigoms prie ministerijų ar Vyriausybės įstaigoms¹⁹.

Nacionalinio akreditacijos biuro veikla analizuota rengiant konsolidavimo planą²⁰, ir jis nebuvo priskirtas prie PI. Neformalioje diskusijoje verslo atstovai išdėstė, kad neišskios priežastys, kodėl biuras neįtrauktas į priežiūros institucijų sąrašą, nes jis atlieka akreditaciją ir priežiūrą visose verslo srityse²¹.

Pažymėtina, kad kai kurių PI tikslai neatspindi, kokio intereso apsaugą privaloma užtikrinti (1 lentelė).

1 lentelė. PI, kurių tikslai ir funkcijos neapima verslo priežiūros

Eil. Nr.	PI	Veiklos tikslas
1	Lietuvos architektų rūmai	Užtikrinti architektūrinės veiklos skaidrumą ir kokybę, rūpintis architektų atestavimo, kvalifikacijos pripažinimo, profesinės kvalifikacijos tobulinimo, profesinės etikos standartų laikymosi klausimais, vykdyti profesinės veiklos stebėseną, atstovauti architektams santykiuose su valstybės ir savivaldos institucijomis, kitais juridiniais ir fiziniiais asmenimis nacionaliniu bei tarptautiniu lygiu, dalyvauti ekspertu teismuose ir kitose institucijose architektų profesinės veiklos klausimais, tenkinti ir ginti su architektūra susijusius viešuosius interesus.
2	Lietuvos darbo birža	Užtikrinti nedarbo mažinimą ir laisvų darbo vietų užpildymą.
3	Viešųjų pirkimų tarnyba	Įgyvendinti viešųjų pirkimų politiką ir prižiūrėti, kaip laikomasi LR viešųjų pirkimų įstatymo, LR viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo ir su jų įgyvendinimu susijusių teisės aktų.
4	Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba	Įgyvendinti valstybės politiką gyvulių veislininkystės srityje.
5	Valstybinė miškų tarnyba	Valstybės politikos aplinkos ministru pavestose gamtos išteklių (tai yra miškų) valdymo srityje įgyvendinimas.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PI pateiktą informaciją ir teisės aktų analizę

Siekiant valstybės mastu efektyvios verslo priežiūros, svarbu įvertinti PI funkcijas, remiantis Viešojo administravimo įstatyme nustatyta priežiūros apimtimi, ir nuspręsti, kurios institucijos priskirtinos verslo priežiūros institucijoms.

¹⁵ Remiantis LR civilinės saugos įstatymu ir LR vidaus reikalų ministro 2010-12-31 įsakymu Nr. 1V-831.

¹⁶ LR švietimo įstatymas, 1991-06-25 Nr. I-1489 (2011-03-17 Nr. XI-1281 redakcija), 64 str. 3 d.

¹⁷ LR mokslo ir studijų įstatymas, 2009-04-30 Nr. XI-242 (2016-06-29 Nr. XII-2534 redakcija), 49 str. 5 d.

¹⁸ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 redakcijos, galiojusios iki 2012-07-27, patvirtintas Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių viešojo administravimo subjektų priskyrimo priežiūros grupėms sąrašas.

¹⁹ LR ūkio ministerijos ataskaita „Ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų veiklos konsolidavimas 2014–2016 m.“

²⁰ Ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų veiklos konsolidavimo planas, 1 ir 2 priedai.

²¹ LR Vyriausybės 2011-12-28 nutarimu Nr. 1548 patvirtinti Nacionalinio akreditacijos biuro nuostatai (2016-05-11 Nr. 479 redakcija), 9.3 p.

PI neprižiūrimos prižiūrėtinės veiklos (verslai)

Surinkus iš ministerijų, visų PI, savivaldybių ir verslo atstovų informaciją apie ūkines veiklas, kurių priežiūra nevykdoma, ir įvertinus susijusių teisės aktų nuostatas, galima teigti, kad ne maisto produktų saugos ir vartotojų apsaugos, visuomenės sveikatos, vaistų ir sveikatos priežiūros srityse yra veiklų, kurios nėra prižiūrimos, pvz.: cheminių medžiagų naudojimas, agentų kelionių pardavimas, nestacionarių socialinių paslaugų įstaigų, lombardų veiklos, metrologinė priežiūra bankuose ir kt. (5 priedo 1 lentelė).

Pažymėtina, kad asociacijų ir verslo atstovų nurodytos veiklos (pvz.: neformalaus ugdymo paslaugų teikėjai, korepetitoriai, grožio paslaugos, naudotų automobilių pardavėjai turgavietėse) yra susijusios su valstybės pajamų priežiūros sritimi ir pagal teisės aktų reikalavimus turėtų būti prižiūrimos, bet verslo atstovai abejoja, ar prižiūrima veiksmingai.

Identifikavus neprižiūrimas veiklas (verslus), būtina įvertinti tikimybes žalai atsirasti, galimą jos mastą, poveikį visuomenei ar valstybei. Taip susidarytų pagrindas apsispręsti, ką būtina prižiūrėti.

Priežiūros funkcijos ar dalis jų perduotinos privačiam sektoriui ir (ar) nevyriausybinėms organizacijoms, asociacijoms

EBPO teigia, kad valstybė turi gebėti atsirinkti ir reaguoti tik į tam tikrus signalus ir, jei tik įmanoma, atitikties ir vykdymo taisyklių laikymosi skatinimą turėtų palikti rinkos jėgoms, privataus sektoriaus ir pilietinės visuomenės veiksams.²²

Valstybės mastu nėra vertinama, kokios valstybinių PI vykdomos priežiūros funkcijos ar dalis jų galėtų būti perduotos privačiam sektoriui ir (ar) nevyriausybinėms organizacijoms. Rinkome iš ministerijų, visų PI, savivaldybių ir verslo atstovų informaciją, ar jiems yra žinoma priežiūros funkcijų ar dalis jų, kurias būtų galima vykdyti ne valstybės lygmeniu. Apibendrinus gautus rezultatus matyti, kad yra įžvelgiama galimybių tai atlikti arba jau atliekama šiose priežiūros srityse: aplinkos apsaugos, techninės ir infrastruktūros / statybos saugos, transportavimo saugumo, ne maisto produktų saugos ir vartotojų apsaugos, bankų, draudimo ir finansinių paslaugų bei švietimo priežiūros. Pvz.: miško sėklų kokybės nustatymas, statinių ekspertizė, bankroto ir restruktūrizavimo administratorių kvalifikacinių egzaminų, profesinės kvalifikacijos kėlimas, draudimo brokerių, finansų maklerių egzaminavimas, žemėtvarkos projektų bei žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų derinimas, statybos projektų tikrinimas (5 priedo 2 lentelė).

Valstybėje tikslinga įvertinti, kurias priežiūros funkcijas efektyviau (kokybiškiau, pigiau, nekuriant interesų konflikto, užtikrinant tinkamą kokybę) galėtų vykdyti privatūs subjektai ar nevyriausybinės organizacijos, asociacijos, o kurias palikti savikontrolei. Tai padėtų siekiant priežiūros veiklą ir turimus ribotus išteklius skirti prioritetinėms valstybės priežiūros sritims.

Užsienio šalių pavyzdžiai, kai atsisakyta valstybinės priežiūros²³

Čekijos Respublikoje atlikta reforma: įsteigti įgalioti inspektoriai ir privatizuota dalis statybos kontrolės procedūrų. Kiekvienas asmuo, norintis vykdyti statybas, dėl leidimo gali kreiptis arba į valstybinę planavimo įstaigą, arba į privatų įgaliotą inspektorių. Pastarasis patikrina, ar statybos planai atitinka teisinius reikalavimus, gali išduoti statybas leidžiantį sertifikatą, nustato statybų priežiūros grafiką ir gali išduoti leidimą eksploatuoti naujai pastatytą pastatą. Tai alternatyvus būdas sutvarkyti statybos leidimą ar gauti rekomendacijas, nesilankant valstybės institucijose.

²² EBPO 2014 m. ataskaita „Regulatory Enforcement and Inspections“.

²³ Prieiga per internetą: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/governance/the-governance-of-regulators_9789264209015-en#.Wn0-70xuK70#page36.

Vokietijoje vietinė pastatų kontrolė sudarė sutartis su specializuotomis ir pripažintomis inžinierinėmis įmonėmis dėl daugelio patikrinimų ir inspektavimo veiklos. Įmonių patikrinimo inžinieriai yra nepriklausomi, laisvai samdomi, kvalifikuojami, juridiniai asmenys. Jie specializuoti, pripažįstami, turi atitikti griežtus reikalavimus, norint gauti kvalifikaciją ir yra atsakingi už kokybę.

Jungtinėje Karalystėje nustatyta pastatų klasifikacija pagal riziką, skirtingai nuo daugelio kitų šalių (pvz., Naujosios Zelandijos), kuriose rizikos valdymas priklauso nuo kiekvieno pastato projektuotojo nustatyto individualaus rizikos pobūdžio. Sistema reikalauja automatiškai taikyti tam tikrą valstybės statybos kodekso nuostatą, jei projektas viršija tam tikras rizikos ribas, atsižvelgiant į rizikų dydį ir sudėtingumą. Ir valstybinės, ir privačios kontrolės institucijos atlieka daugiau patikrinimų.

Norvegija ir Švedija turi kontrolės sistemą, pagrįstą savo išvadų patvirtinimu. Pareiškėjas atsako už savęs patikrinimus. Vietos statybos kontrolės institucija tikrina kontrolės planą, kuriame pareiškėjas nurodo visus numatytus būtinus patikrinimus, atliekamus projektavimo metu ir vietoje. Vietos valdžia nusprendžia, ar pareiškėjo pateikta garantija patenkinama, ar būtina atlikti specialų nepriklausomą patikrinimą. Sudėtinė ir rizika pagrįsta klasifikavimo sistema pareiškėjui suteikia savarankiškumą.

2017 m. Ūkio ministerija peržiūrėjo ir atnaujino PI sąrašą, bet, atsižvelgiant į audito ataskaitoje išdėstytus dalykus, kartu su interesuotomis šalimis (ministerijomis, PI, verslo atstovais ir pan.) turi būti įvertinta, kokių priežiūros funkcijų reikia mūsų šaliai, būtina įvertinti prioritetines verslo priežiūros sritis, nustatyti, kurias priežiūros funkcijas ar dalį jų galima perduoti privatiems subjektams ir (ar) nevyriausybinėms organizacijoms, o kurias palikti savikontrolei.

Kai kurių sričių ūkio subjektų veiklą (verslą) prižiūri ir savivaldybės

Lietuvai pateiktose rekomendacijose dėl priežiūros vykdymo pabrėžiama sisteminio reguliavimo politikos formavimo ir sąveikos tarp vietos savivaldos ir centrinės valdžios institucijų svarba²⁴. Analizuojant verslo priežiūros sistemą svarbu pažymėti, kad, esant priežiūros veiklai tose pačiose priežiūros srityse, PI su savivaldybėmis ar jų institucijomis turėtų keistis informacija apie ūkio subjektą²⁵.

Ūkio ministerijos teigimu, verslo priežiūros institucijų ir jų atliekamų funkcijų optimizavimas buvo orientuotas į valstybinių lygiu vykdomą verslo priežiūrą. Neturima duomenų, kiek ir kokių priežiūros funkcijų savivaldybėse galėtų būti vykdomų tose pačiose priežiūros srityse ar būti besidubliuojančių su valstybės vykdomomis priežiūros funkcijomis. Ministerijoje žinoma apie besidubliuojančias savivaldybių ir valstybės vykdomas priežiūros funkcijas, bet ji prioritetu laiko valstybės PI optimizavimą ir tik vėliau bus sprendžiamos verslo priežiūros savivaldybėse problemos.

Savivaldybės vykdo savarankiškas ir valstybės perduotas funkcijas, nurodytas Vietos savivaldos įstatyme. Auditorių nuomone, kai kurios funkcijos yra susijusios su verslo priežiūra, pvz.: statinių naudojimo priežiūra įstatymų nustatyta tvarka, civilinė sauga, radiacinė sauga, valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolė.

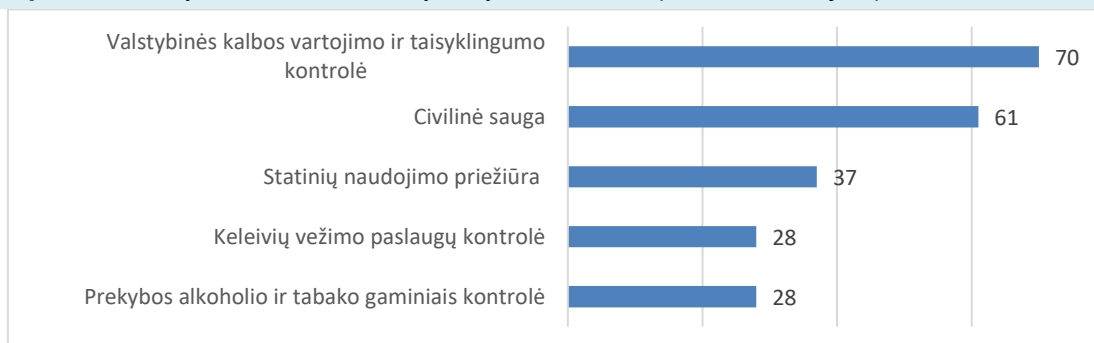
Viena iš ūkio subjektų veiklos priežiūros dalių yra poveikio priemonių taikymas, todėl analizavome Administracinių nusižengimų kodekso straipsnius, norėdami įsitikinti, kokios institucijos gali taikyti poveikio priemones. Rezultatai rodo, kad 45 proc. visų PI pareigūnai turi teisę tirti administracinius nusižengimus pagal tuos pačius Administracinių nusižengimų kodekso straipsnius kaip ir savivaldybių administracijų pareigūnai, pvz.: Valstybinė maisto ir veterinarijos, Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros, Valstybinė augalininkystės, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos, Valstybinė miškų ir Žuvininkystės tarnybos, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, Kultūros paveldo departamentas, Aplinkos apsaugos agentūra, regionų aplinkos apsaugos departamentai.

²⁴ EBPO 2015 m. Lietuvai teikta ataskaita dėl reguliavimo politikos „OECD Reviews of Regulatory Reform“.

²⁵ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas (2012-07-18 Nr. 932 redakcija), 7.17 p.

Kadangi savivaldybės nėra priskirtos PI, todėl visų jų klausėme, ar vykdo verslo priežiūrą. Atsakymus pateikė 77 proc. savivaldybių. Jos teigė vykdančios nuo 1 iki 19 verslo priežiūros funkcijų, o dažniausiai: kalbos apsaugos, techninės ir infrastruktūros / statybos saugos, visuomenės sveikatos ar transportavimo saugumo (2 pav.).

2 pav. Savivaldybių dažniausiai nurodytos vykdomos verslo priežiūros funkcijos, proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktą informaciją ir teisės aktų analizę

Ne visos savivaldybių vykdomos funkcijos, susijusios su ūkio subjektų veikla, atitinka Viešojo administravimo įstatyme nurodytą ūkio subjekto veiklos priežiūros sampratą, pvz.: savivaldybės tarybos įsteigtų įstaigų dokumentų valdymo kontrolė ir savivaldybės teritorijoje likviduotų įmonių dokumentų saugojimas, erdvių duomenų rinkimo tvarkymas; kapinių priežiūros sutartinių įsipareigojimų vykdymas; smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo programos lėšų naudojimo sutarčių kontrolė ir investicinių sutarčių kontrolė.

Savivaldybės neturi tikslių duomenų apie prižiūrimus subjektus. Yra atvejų, kai didesnė savivaldybė nurodė gerokai mažesnę prižiūrimų subjektų skaičių nei mažesnė savivaldybė; kai kurios nežino, neturi ar nekaupia informacijos apie prižiūrimų subjektų skaičių; kai kurios nepateikė informacijos apie jų skaičių ir nurodė, kad visos įmonės, organizacijos arba neribotas ir nuolat kintantis jų skaičius.

Savivaldybių prižiūrimų subjektų skaičiaus pavyzdžiai

Dėl valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolės 6 proc. atsakiusių savivaldybių nurodė, kad subjektų apskaita nevedama, duomenys nekaupiami; 22 proc. informacijos nenurodė; 19 proc. pateikė netikslią informaciją: nurodė, kad visos rajono įmonės, organizacijos ir pan.; 53 proc. nurodė labai įvairų prižiūrimų ūkio subjektų skaičių – nuo 5 iki 500.

Dėl civilinės saugos priežiūros funkcijų 4 proc. savivaldybių nurodė, kad apskaita nevedama; 7 proc. informacijos nepateikė, 89 proc. nurodė įvairų prižiūrimų subjektų skaičių – nuo 1 iki 53.

Išanalizavus savivaldybių nurodytas vykdomas verslo priežiūros funkcijas, nustatyta, kad tose pačiose srityse priežiūrą vykdo ir valstybinės PI. Tai iliustruoja savivaldybių atsakymai, kad didžioji dalis jų, nurodžiusių, kad vykdo priežiūrą kartu su PI, keičiasi su jomis informacija. Pavyzdžiui, techninės ir infrastruktūros/ statybos saugos, kalbos apsaugos, visuomenės sveikatos, vaistų ir sveikatos priežiūros, transportavimo saugumo srityse (ataskaitos 6 priedo 1 lentelė).

Siekdami surinkti visapusius duomenis, visose PI rinkome informaciją, ar jos vykdo priežiūros veiklą tose pačiose srityse kaip ir savivaldybės ir ar keičiasi su priežiūra susijusia informacija. Duomenų analizė rodo, kad 11 proc. visų PI, veikiančios techninės ir infrastruktūros / statybos saugos, visuomenės sveikatos, vaistų ir sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir kalbos apsaugos srityse, pateikė informaciją, vykdo priežiūrą tose pačiose priežiūros srityse kaip ir savivaldybės, bet trečdalis jų nesikeičia su priežiūra susijusia informacija (6 priedo 2 lentelė).

Savivaldybių ir PI pateiktų duomenų bei teisės aktų analizė rodo, kad yra sričių, kuriose PI ir savivaldybių vykdomos priežiūros funkcijos dubliuojamos.

Valstybinės kalbos inspekcijos nuomonė dėl savivaldybių vykdomos priežiūros

Valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolę galėtų vykdyti tik Valstybinė kalbos inspekcija. Savivaldybių vykdoma priežiūra nepakankamai efektyvi dėl nevienodo savivaldybių administracijų požiūrio į valstybinės kalbos apsaugą: kai kuriose iš jų valstybinės kalbos viešojo vartojimo priežiūra ignoruojama, todėl kalbos tvarkytojai eina tik savivaldybės dokumentų redaktorių pareigas, o valstybinės kalbos viešojo vartojimo kontrolės funkcija nevykdoma arba vykdoma tik iš dalies. Vietos savivaldos įstatymu savivaldybėms perduota valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolės funkcija, jai vykdyti skiriamos specialiosios tikslinės dotacijos, bet atsiskaitymo tvarkos už atliktus darbus teisės aktai nenumato, neapibrėžta, kiek turi būti minėtą funkciją vykdančių savivaldybių kalbos tvarkytojų pareigybių, kam jie pavaldūs ir atskaitingi. Kultūros ministerija 2015 m. siūlė atsisakyti kalbos tvarkytojų pareigybių savivaldybėse ir juos pakeisti inspekcijos darbuotojais, bet šis pasiūlymas nebuvo įgyvendintas.

Valstybinės energetikos inspekcijos nuomonė dėl priežiūros vykdymo tik savivaldos lygmeniu

Inspekcijos atliekama daugiabučio namo šildymo ir karšto vandens sistemų kontrolė yra didelės apimties (kasmet per 5000 vnt.) ir didelių kaštų reikalaujantis darbas, kuris mažai lemia energijos suvartojimo mažinimą, nes siūlomi sprendimai priklauso tik nuo šių sistemų bendrasavininkų pritarimo. Šią funkciją galėtų vykdyti tik savivaldybės, nes savivaldybė, remdamasi šilumos ūkio specialiuoju planu, organizuoja šilumos tiekimą šilumos vartotojams pagal jų poreikius patalpoms šildyti, vėdinti ir karštam vandeniui ruošti²⁶. Šie vartotojo šilumos įrenginiai turėtų būti prižiūrimi vietos (savivaldos) lygmeniu.

Pažymėtina, kad abiem atvejais PI, siekiant efektyvesnės priežiūros, pateikė argumentų, kai sutampančios priežiūros funkcijos galėtų būti vykdomos tik savivaldos ar tik valstybės lygmeniu.

Audito metu klausėme ministerijų apie jų valdymo srityje veikiančių PI vykdomą verslo priežiūrą tose pačiose srityse kaip ir savivaldybės. Pažymėtina, kad 11-os ministerijų valdymo srityse veikia PI, kurių didžioji dalis vykdo priežiūrą kartu su savivaldybėmis, ir tik dvi turi informacijos apie PI ir savivaldybių tose pačiose srityse vykdomą priežiūrą. Tačiau tik dvi ministerijos SM ir VRM pateikė informacija apie jų valdymo srityje veikiančių PI ir savivaldybių tose pačiose Transportavimo saugumo ir Techninė ir infrastruktūros / statybos saugos srityse vykdomą priežiūrą. Analizavome, ar ministerijos bendradarbiauja su savivaldybėmis dėl priežiūros veiklos ir kokiais klausimais. Šešios ministerijos nurodė, kad su savivaldybėmis bendradarbiauja pagal kompetenciją derindamos teisės aktų pakeitimus.

Siekiant efektyvios verslo priežiūros, svarbu įvertinti, kurioje srityje būtina stiprinti valstybės vykdomą priežiūrą, o kuriose – savivaldybių, kurias funkcijas efektyviau vykdytų tik valstybės PI arba savivaldybės. Siekiant teigiamų rezultatų būtinas ministerijų, PI ir savivaldybių bendradarbiavimas.

²⁶ LR šilumos ūkio įstatymas, 2003-05-20 Nr. IX-1565 (2007-11-20 Nr. X-1329 redakcija), 9 str.

1.2. Nuo 2012 metų vykdoma verslo priežiūros pertvarka buvo orientuota į institucijų konsolidavimą, o ne į priežiūros veiklos gerinimą

Tarptautinė geroji praktika teigia, kad PI funkcijos koordinuojamos ir prireikus konsoliduojamos, nes, esant mažesniai dubliavimui, galima geriau panaudoti viešuosius išteklius, sumažinti reguliuojamų dalykų našumą ir maksimaliai padidinti efektyvumą. Siekiant efektyvaus koordinavimo ir konsolidavimo, turi būti nustatytos pagrindinės priežiūros sritys, orientuojantis į vartotojų gaunamas paslaugas, ir sukurta sistema, skirta pertvarkyti, prižiūrėti ir tobulinti priežiūrą. Taip turėtų būti užtikrintas pokyčių proceso valdymas bei visų dalyvių koordinavimas.²⁷

Pagrindinė šešioliktosios Vyriausybės darbo kryptis buvo konsolidavimas²⁸ mažinant PI skaičių, bet tai neskatinė jų veiklos gerinimo, siekiant pagrindinio optimizavimo tikslo – užtikrinti, kad priežiūros funkcijos valstybėje būtų atliekamos efektyviai, koordinuotai, mažiausiomis sąnaudomis, kuo mažiau trikdančios ūkio subjektų veiklą ir veiksmingai apsaugant įstatymų bei kitų teisės aktų ginamas teises ir teisėtus interesus²⁹. 2013 m. Ūkio ir Teisingumo ministerijoms pavesta iki 2016 m. sukurti PAIS. Ji nesukurta. Sistema turėjo padėti atsakyti perteklinių duomenų ar informacijos iš verslo, jei ją turi bent viena PI, teikti elektronines paslaugas, atlikti priežiūros funkcijas bendradarbiaujant ir efektyviai naudojant valstybės išteklius³⁰. Projektas sudėtingas, todėl tik 2017-12-27 įtrauktas į valstybės projektų sąrašą. 2018-02-28 Ūkio ministerija pateikė paraišką Europos socialinio fondo agentūrai. Planuojama pasirašyti 7 mln. Eur finansavimo sutartį. Ministerija planuoja, kad sistema pradės veikti 2021 metais.

EBPO 2015 m. atlikusi reguliavimo politikos peržiūrą Lietuvoje pažymėjo, kad rengiant konsolidavimo planą nebuvo keliamas esminis klausimas – kokių priežiūros funkcijų reikia valstybei, t. y. kokias bendrąsias vertybes būtina saugoti ir kokie konkretūs uždaviniai keliami priežiūros institucijoms. Dalis tikslų nepasiekta dėl PI konsolidavimo principo – kai sprendimai buvo rengiami remiantis funkciniais pagrindais. Tai skatino ministerijas, atsakingas už valdymo srities PI veiklą, ginti savo interesus. Sprendimai dėl tolimesnės priežiūros sistemos sąrangos turi būti priimami tik nustačius valstybės prioritetines sritis³¹.

Iki 2016 m. planuota konsoliduoti 63 PI, o konsoliduotos 5-ios. Įgyvendinus konsolidavimo sprendimus, bendras šių institucijų skaičius turėjo sumažėti 38-iomis PI, o sumažėjo 6-iomis (2 lentelė).

2 lentelė. Konsolidavimo planai ir rezultatai

Pirminės ekspertų rekomendacijos	2014 m. rugsėjo mėn. Vyriausybės strateginio komiteto sprendimai	Iš jų iki 2016-12-31 įgyvendinta
Konsoliduoti 63 PI	Konsoliduoti 6 PI	Konsoliduotos 5 PI
–	31 sprendimas optimizuoti PI veiklą (persikirstyti funkcijas, optimizuoti teritorinių padalinių skaičių ir pan.)	23 sprendimai optimizuoti PI veiklą
Įgyvendinus konsolidavimo sprendimus, bendras PI skaičius turėjo sumažėti 38 PI	Įgyvendinus konsolidavimo sprendimus, PI skaičius turėjo sumažėti 12 PI	PI skaičius sumažėjo 6 PI

Šaltinis – ataskaita „Ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų veiklos konsolidavimas 2014–2016 m.“

²⁷ EBPO 2014 m. ataskaita „Regulatory Enforcement and Inspections“.

²⁸ LR Vyriausybės 2013-03-13 nutarimu Nr. 228 patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetinės priemonės, 6.1 p.

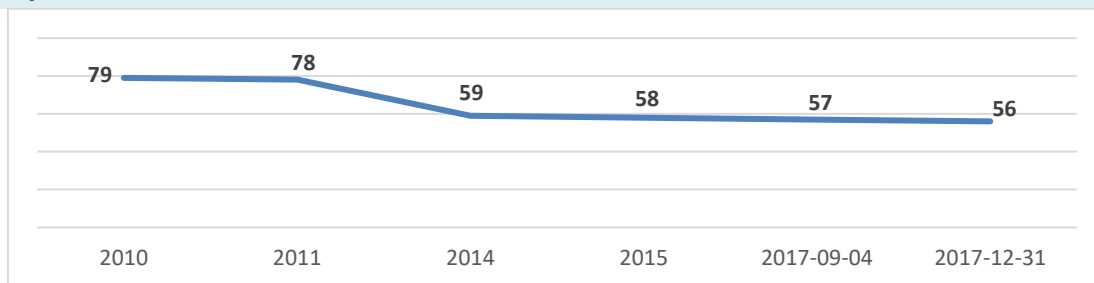
²⁹ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimas Nr. 511 (2012-07-18 Nr. 932 redakcija) „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“.

³⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetinės priemonės, 6.1 p.

³¹ EBPO 2014 m. ataskaita „Regulatory Enforcement and Inspections“.

Didžiausi pokyčiai įvyko iki 2014 m., nes sumažėjo 20 PI (3 pav.). Šį pokytį lėmė tai, kad 13 PI išbrauktos iš sąrašo, pvz.: Aplinkos projektų valdymo agentūra, Augalų genų bankas, Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas, Higienos institutas, Studijų kokybės vertinimo, Ekstremalių sveikatai situacijų, Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centrai. Kitos likviduotos arba reorganizuotos (prijungtos prie kitų PI). Konsolidavimo procesas tęsiasi, priėmus Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo ir susijusių įstatymų pakeitimus, nuo 2019-01-01 aplinkos apsaugos srityje PI skaičius nuo 11 sumažės iki 1.

3 pav. PI skaičiaus kaita 2010–2017 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Dalis konsolidavimo proceso pradžioje iškeltų tikslų nepasiekta dėl priimtų arba vėluojamų priimti sprendimų Seime, pasikeitusios Vyriausybės nuomonės dėl konsolidavimo apimties. Reikšmingesnių pokyčių pavyko pasiekti visuomenės saugos, socialinės ir darbo bei vartotojų saugos srityse. Ataskaitos „Ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų veiklos konsolidavimas 2014–2016 m.“ duomenimis, didelė dalis Vyriausybės strateginio komiteto sprendimų pagal pirmines ekspertų rekomendacijas apsiribojo PI funkcijų perskirstymu, teritorinių padalinių skaičiaus optimizavimu ir pan.

Verslo priežiūros pertvarkos vertinimas per visą laikotarpį nebuvo atliktas, tik 2017 m. Ūkio ministerija pateikė minėtą 2014–2016 m. konsolidavimo ataskaitą. Nebuvo analizuotos konsolidavimo proceso įgyvendinimo ir dalyvaujančių institucijų patirtos išlaidos, nors rengiant konsolidavimo planą buvo numatytas optimistinis projekto įgyvendinimas – 7,8 mln. Eur (tikėtina mažiausia įgyvendinimo kaštų suma, kurioje didžiausios išlaidų grupės yra „teisinis apjungimas“, „įgyvendinimas“ ir „išeitinės kompensacijos“) ir konservatyvus – 11,6 mln. Eur (didžiausios išlaidų sritys liktų tokios pačios kaip ir optimistinio projekto, bet santykinai padidėtų teisinio apjungimo ir išeitinių kompensacijų išlaidų dalys). Pažymėtina, kad planuojant konsolidavimą nebuvo atlikta kaštų ir naudos analizė. Plane³² sugrupavus PI į 12 sričių / krypčių, nustatytų remiantis EBPO rekomendacijomis ir pritaikius prie Lietuvos situacijos (sričių aktualumo ir esamų PI) buvo numatyta, kiek būti preliminariai sutaupyta kasmet administracinių ir IT kaštų (3 lentelė).

3 lentelė. Konsolidavimo planas, rezultatai ir planuoti kaštų sutaupymai pagal sritis

Eil. Nr.	Sritis	Planuota pagal pirmines ekspertų rekomendacijas	Rezultatai iki 2016-12-31	Planuoti administracinių ir IT kaštų sutaupymai kasmet, mln. Eur
1	Aplinkos apsauga	1* (6)**	5***	1,3
2	Infrastruktūros ir statybų sauga	2 (6)	6	0,78
3	Transporto sauga	4 (4)	3	0,64
4	Vartotojų sauga	5 (15)	14	0,70
5	Maisto sauga ir veterinarija	1 (4)	4	0,72
6	Sveikatos apsauga	2 (9)	8	0,78
7	Švietimo kokybė	1 (4)	4	0,26
8	Socialinė ir darbo sauga	2 (4)	4	0,55

³² Ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų veiklos konsolidavimo planas.

Eil. Nr.	Sritis	Planuota pagal pirmines ekspertų rekomendacijas	Rezultatai iki 2016-12-31	Planuoti administracinių ir IT kaštų sutaupymai kasmet, mln. Eur
9	Visuomenės sauga	1 (2)	1	0,44
10	Kultūros apsauga	2 (4)	4	0,26
11	Valstybės pajamų surinkimas	2 (5)	3	1,9
12	Finansų rinkos patikimumas	1 (siūlymų nebuvo)	-	-
	Kita ³³ (Viešųjų pirkimų tarnyba)	1 (siūlymų nebuvo)	-	-
	Iš viso	25 (63)	56	8,33

* Planuotas PI skaičius ** Prieš planą buvusių PI skaičius *** Po pertvarkos likusių PI skaičius

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų veiklos konsolidavimo plano 2 priedo ir ataskaitos „Ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų veiklos konsolidavimas 2014–2016 m.“ duomenis

Pagal planą konsolidavimo procesas buvo suskirstytas į 4 įgyvendinimo etapus³⁴. Paskutinis planuotas 2015 m. ir skirtas PI veiklos optimizavimui (efektyvumui). Jis turėjo apimti gerųjų praktikų, sistemų diegimą, bet nebuvo analizuota ir vertinta, kiek PI pritaikė gerųjų praktikų ar sistemų.

Įsakymu³⁵ patvirtintos Verslo priežiūros institucijų kontrolinių klausimynų rengimo ir atnaujinimo tvarka, Rizikos vertinimu pagrįstos ūkio subjektų veiklos priežiūros bei Vienodos ir kokybiškos asmenų konsultavimo praktikos užtikrinimo gairės. Parengtos „Rekomendacijos, kaip įdiegti ir taikyti priežiūros institucijų veiklos efektyvumo (rezultatyvumo) rodiklius³⁶. Ūkio ministerijos duomenimis, 2014–2015 m. ji organizavo mokymus 600-ams specialistų. Dalyviai lankė vieną iš keturių mokymų programų: „Rizikos vertinimu pagrįstos ūkio subjektų priežiūra mokymo“, „Kontrolinių klausimynų“, „Priežiūros institucijų veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo rodiklių“, „Konsultavimo mokymo“.

Audito metu vertinome, kaip buvo optimizuotos funkcijos iš vienių PI jas perduodant ir (ar) perimant kitoms arba sujungiant PI. Tais atvejais, kai buvo atliktas optimizavimas, prašėme informacijos apie atliktus skaičiavimus ir analizes.

Funkcijų optimizavimo iš vienių PI jas perduodant ir (ar) perimant kitoms ar sujungiant PI rezultatai

Iš 62 PI 11-oje (18 proc.) buvo optimizuotos, bet tik 36 proc. iš jų buvo atlikusios analizę ir skaičiavimus: Visuomenės sveikatos, vaistų ir sveikatos priežiūros, Maisto saugos, Aplinkos ir Ne maisto produktų saugos ir vartotojų apsaugos srityse.

Siekdami įsitikinti, ar optimizavus ir (ar) konsolidavus funkcijas pakanka vykdomai priežiūrai išteklių, kompetencijos ir pan., rinkome duomenis Valstybinėje teritorijų planavimo ir statybos inspekcijoje, Valstybinėje maisto ir veterinarijos tarnyboje, Valstybinėje augalininkystės tarnyboje, Valstybinėje vartotojų teisių apsaugos tarnyboje ir Valstybinėje energetikos inspekcijoje. Daugumos jų nuomone, labai padidėjo darbuotojų darbo krūviai, o žmogiškųjų, finansinių ir techninių išteklių neskirta.

PI konsolidavimo rezultatų pavyzdžiai

Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos konsolidavimas sudarė sąlygas tobulinti priežiūrą, bet nėra įvertinti tam tikrų rodiklių pokyčiai prieš ir po optimizavimo, pvz.: patikrinimų skaičius ir trukmė, žmogiškieji ir techniniai ištekliai.

³³ Plano duomenimis, Viešųjų pirkimų tarnyba priskirta kitai veiklos sričiai. Ji paliekama atskira su visomis priklausančiomis funkcijomis, nes atlieka valstybinių subjektų priežiūrą.

³⁴ I etapas 2014 m. „Krypčių patvirtinimas, detalių konsolidavimo planų ruošimas“, II etapas 2014–2016 m. „Teisinės bazės keitimas“, III etapas 2015–2016 m. „Įgyvendinimas (fizinis sujungimas)“, IV etapas 2015 m. ir vėliau „Veiklos efektyvinimas“.

³⁵ LR ūkio ir teisingumo ministrų 2015-07-03 įsakymas Nr. 4-432/1R-169.

³⁶ Prieiga per internetą: <http://ukmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/verslo-prieziuros-politika/prieziuros-instituciju-veiklos-efektyvumo-rezultatyvumo-rodikliai>.

Valstybinėje augalininkystės tarnyboje perėmus papildomą priežiūros funkciją, bet nepadidinus žmogiškųjų, finansinių ir techninių išteklių, sąlyginai pailgėjo tikrinamų trukmė. Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai 2016-01-01 prisijungus Valstybinę ne maisto produktų inspekciją, rinkos priežiūrą vykdo mažiau inspektorių, todėl tikrinimų skaičius, tenkantis vienam iš jų, padidėjo 9 proc. Valstybinei energetikos inspekcijai pavedus atlikti naujas funkcijas, nebuvo skirta papildomų nei žmogiškųjų, nei finansinių ar techninių išteklių. Kad būtų atliekamos ir naujai pavestos funkcijos, turimi ištekliai buvo perskirstyti, siekiant užtikrinti ir kokybišką ūkio subjektų konsultavimą, bet darbuotojai, atliekantys konsultavimo ir kitas funkcijas, dažnai susiduria su krūvį viršijančia veikla.

Atsižvelgdami į konsolidavimo ataskaitoje iškeltą problemą dėl žemo tarpinstitucinio bendradarbiavimo, aiškinomės, kodėl nevykdomi siūlymai: įsteigti bendrą maisto saugos ir veterinarijos instituciją, įkurti konsoliduotą statybos srities PI, sujungti dvi sveikatos srities PI, įsteigti vieną švietimo PI, sukurti viešosios informacijos PI. Daugumos PI nuomone, reikia peržiūrėti ekspertų pateiktas rekomendacijas, PI specifinės ir negalima jų konsoliduoti (ataskaitos 4 priedo 1 lentelė), kitos PI neturi informacijos. Be to, Seimo darbo grupei dėl Seimui atskaitingų institucijų optimizavimo yra pateiktas siūlymas įsteigti daugiasektorinį reguliuotoją, sujungiant Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją, Ryšių reguliavimo tarnybą ir Energetikos inspekciją. Institucijų nuomone, visiškai skirtingų sektorių reguliavimą vykdančių institucijų, t. y., Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos ir Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos apjungimo modelis nebūtų efektyvus ir galimai turėtų neigiamų pasekmių (4 priedo 2 lentelė).

Ūkio ministerija informavo, kad Energetikos ministerija 2018 m. pateikė pasiūlymą į teisės aktų projektų, kuriuos Vyriausybė siūlo svarstyti Seimo IV (pavasario) sesijoje, sąrašą įtraukti įstatymų projektų paketą, kuriuo siūloma konsoliduoti dvi institucijas – Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją ir Valstybinę energetikos inspekciją prie Energetikos ministerijos.

PI funkcijos turi būti koordinuojamos, o prireikus ir konsoliduojamos. Reikia atlikti analizę ir įvertinti, ar konsolidavimas nebus tik fizinis PI sujungimas, ar jis sukurs pridėtinę vertę didesnę, negu pačių PI veiklos gerinimas (suvokiant PI misiją, keičiant požiūrį į priežiūrą, rizikos valdymu pagrįstos priežiūros ir efektyvumo vertinimo naudą). Taip pat turi būti užtikrintas veiksmingas pertvarkos (pokyčių proceso) koordinavimas ir valdymas.

1.3. Trūksta verslo priežiūros politikos įgyvendinimo koordinavimo, apimant visus sistemos dalyvius

Valstybėje turi būti paskirtos atsakingos institucijos, kurios užtikrintų verslo priežiūros politikos formavimą ir įgyvendinimo koordinavimą, turi būti koordinuojami visi sistemos dalyviai. Institucija turi turėti informaciją apie reguliavimo vykdymo sritis, vykdymo veiklai skirtus išteklius, galimybes veiksmingai skatinti atitiktį reikalavimams, rizikos vertinimo ir valdymo galimybes ir pan. Atsakinga institucija turi turėti pakankamai personalo ir išteklių.³⁷ 2015 m. EBPO Lietuvai rekomendavo stiprinti priežiūros vykdymo koordinavimą, suteikti daugiau įgaliojimų Ūkio ministerijai, skirti daugiau išteklių ir pan.³⁸

Viešojo administravimo įstatyme³⁹ apibrėžta ūkio subjektų veiklos priežiūra ir principai, bet nesuformuluotas tikslas. Teisės aktuose Ūkio ministerijai nenumatyta su verslo priežiūros sistema susijusi veikla ir atsiskaitymas už ją Seimui, Vyriausybei ir visuomenei. Trūksta visų sistemos dalyvių koordinavimo.

³⁷ EBPO 2014 m. ataskaita „Regulatory Enforcement and Inspections“

³⁸ EBPO 2015 m. Lietuvai teikta ataskaita dėl reguliavimo politikos „OECD Reviews of Regulatory Reform“.

³⁹ 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2006-06-27 Nr. X-736 redakcija).

Vienas Ūkio ministerijos veiklos tikslų – formuoti konkurencingumo didinimo valstybės politiką, apimančią ne tik verslo priežiūrą, bet ir palankios aplinkos verslui kūrimą, smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrą, geresnį reglamentavimą, įmonių teises, valstybės valdomas įmones, investicijas, eksporto skatinimą, koncesijas, inovacijas, pramonės ir paslaugų plėtrą ir t. t., organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą.⁴⁰ Nuostatuose numatytos 37 įvairios veiklos. Ministerijos paprašėme iš minėtų 37-ių veiklų išskirti tas, kurios, jos nuomone, skirtos verslo priežiūrai.

Ministerijos nuomonė dėl verslo priežiūros politikos ir priežiūrą apimančių funkcijų

Verslo priežiūros politika – tai viso reguliavimo politikos ciklo dalis. Teisėkūra nėra savitikslių, ja siekiama apsaugoti visuomenės svarbias vertybes, užkirsti kelią grėsmėms ir žalai kilti. Todėl ir teisėkūroje siekiama tinkamo poveikio vertinimo, konsultacijų su verslo atstovais, kad siūlomų reguliavimų būtų pasiekti tikslai, nesukeliant nepagrįstos naštos valstybei ir verslui. Verslo priežiūra yra šio viso ciklo grandis – vertinanti, ar tikslai, kurių siekiant ir buvo sukurti teisės aktai, yra pasiekiami. Tam, kad PI to siektų ne fragmentiškai, o sistemiškai, atsižvelgiant į įtvirtintus principus ir kryptis – būtina verslo priežiūros politika. Jos kryptis – sumažinti atotrūkį tarp PI, siekti sisteminio visų priemonių ir metodų taikymo, taip sumažinant naštą verslui ir užtikrinant PI efektyvų tikslų pasiekimą. Verslo priežiūra prasideda nuo veiklos vykdymo pradžios.

Siekiant nurodyto veiklos tikslo, vykdomos šios verslo priežiūros funkcijos:

- analizuojamos verslo sąlygos, teikiama Vyriausybei pasiūlymų dėl jų gerinimo priemonių;
- bendradarbiaujama su verslininkų organizacijomis, visuomeninėmis patariamosiomis institucijomis ir kitomis suinteresuotomis šalimis, analizuojamos ir vertinamos verslo sąlygos Lietuvoje, sprendžiamos smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų problemos;
- koordinuojamas Pasaulio banko tyrimo „Doing Business“ ekspertinis vertinimas, apibendrinami analizės rezultatai, Vyriausybei ir kitoms valstybės institucijoms ir įstaigoms teikiamos išvados ir pasiūlymai dėl „Doing Business“ Lietuvos indekso gerinimo;
- pagal kompetenciją teikiami Vyriausybei pasiūlymai dėl smulkiojo ir vidutinio verslo aplinkos gerinimo, verslumo lygio didinimo, verslo subjektų konkurencingumo augimo skatinimo.⁴¹

Auditorių vertinimu, šios išskirtos veiklos neapima verslo priežiūros sistemos dalyvių (PI ir ministerijų) koordinavimo, siekiant priežiūros principų: minimalios ir proporcingos priežiūros naštos, nediskriminavimo, planavimo, viešumo, metodinės pagalbos teikimo, funkcijų atskyrimo ir rizikos vertinimo.

Ūkio ministerijos nuomonė dėl jos įgaliojimų verslo priežiūros politikos srityje

Ministerijos įtaka verslo priežiūros politikos įgyvendinimui PI yra daugiau rekomendacinio pobūdžio ir priklauso nuo pačios ministerijos aktyvumo. Didesnis vaidmuo galėtų būti įtvirtintas teisės aktais.

Vyriausybė Teisingumo ir Ūkio ministerijoms pavedė koordinuoti PI priežiūros funkcijų optimizavimo procesą ir optimizavimo nuostatų įgyvendinimą; apibendrinti gerąją PI ir ūkio subjektų santykių patirtį; pranešti Vyriausybei ir Ministrui Pirmininkui apie optimizavimo eigą ir rezultatus, teikti pasiūlymus dėl optimizavimo priemonių ir jų įgyvendinimo.⁴² Teisingumo ministerijos vaidmuo – epizodinis, nes ji buvo įsitraukusi pertvarkos pradžioje 2009 m. ir tik dėl tuometinės vadovybės susidomėjimo ir noro keisti esamą situaciją.

⁴⁰ LR Vyriausybės 1998-07-23 nutarimas Nr. 921 „Dėl LR ūkio ministerijos nuostatų patvirtinimo“ (2015-08-26 Nr. 902 redakcija), 7.2 p.

⁴¹ Ten pat, 9.1, 9.4, 9.5 ir 9.6 p.

⁴² LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimas Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ (2012-07-18 Nr. 932 redakcija), 4.3 p.

Teisingumo ministerijos nuomonė dėl dalyvavimo koordinuojant PI funkcijų optimizavimą

Ministerija, įvertinusi kelių pastarųjų metų PI atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo ekspertų komisijos⁴³ posėdžių darbotvarkes, mano, kad pakanka, jog komisijoje dalyvauja ministerijos valdymo sričiai priskirta įstaiga – Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, o ministerijos atstovų buvimas šioje komisijoje yra netikslingas. 2017-09-12 prašė pakeisti komisijos personalinę sudėtį, patvirtintą ūkio ministro 2017-03-15 įsakymu: išbraukti Teisingumo ministerijos atstovą ir inicijuoti Vyriausybės 2010-05-04 nutarimo Nr. 511 „Dėl Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ 2 p. atitinkamą pakeitimą. Taip pat atkreipė dėmesį, kad viešasis administravimas yra Vidaus reikalų ministerijos kompetencijos sritis, ir tiek, kiek ūkio subjektų priežiūrai yra reikšmingi viešojo administravimo sprendimai, savo kompetencijos srityje galėtų būti naudingas šios ministerijos atstovų dalyvavimas.

Siekiant pertvarkos dalyvių koordinavimo, PI vadovai buvo įgalioti paskirti atsakingą asmenį, kad užtikrintų priežiūros funkcijų optimizavimo tikslus ir uždavinius, bendradarbiautų optimizavimo klausimais su kitomis institucijomis ir koordinuojančiomis ministerijomis⁴⁴. Visose PI nagrinėjome, ar toks asmuo yra paskirtas.

PI už funkcijų optimizavimą atsakingų asmenų paskyrimo rezultatai

52 proc. PI vadovai yra paskyrę atsakingą asmenį užtikrinti, kad būtų pasiektas priežiūros funkcijų optimizavimo tikslas ir uždaviniai, bendradarbiauti priežiūros funkcijų optimizavimo klausimais su kitomis institucijomis, priežiūros funkcijų optimizavimą koordinuojančiomis ministerijomis. Likusiose atsakingi asmenys nebuvo paskirti.⁴⁵

Analizuojant sistemos dalyvių koordinavimą nustatyta, kad Ūkio ministerija daugiausiai bendrauja su 9-iomis (16 proc. visų PI) daugiausiai patikrinimų atliekančiomis PI: Aplinkos apsaugos agentūra, Valstybine darbo inspekcija, Nacionaliniu visuomenės sveikatos centru, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu, Lietuvos transporto saugos administracija, Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybine mokesčių inspekcija, Valstybine teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba. Ministerija pažymi, kad PAIS, mokymų programos kuriamos atsižvelgiant į visas PI, pastabos dėl kontrolinių klausimynų taip pat teikiamos visoms PI. 2017 m. ministerijos atstovai dėl PAIS kūrimo klausimų bendravo su 55 PI.

Ūkio ministerijoje rinkome ir analizavome duomenis apie veiksmus ir jų koordinavimą įgyvendinant EBPO Lietuvai teiktas rekomendacijas dėl priežiūros vykdymo. Analizė rodo, kad rekomendacijos vis dar įgyvendinamos (4 lentelė). Ministerija 2016 m. parengė projekto „Verslo priežiūros sistemos tobulinimas“ paraišką gauti ES finansinę paramą. Projektas apima šias rekomendacijas: misijų ir tikslų peržiūra, vertinimo kriterijų rengimas, tolimesnis kontrolinių klausimynų rengimas ir tobulinimas, inspektorių mokymų programų rengimas ir taikymas.

4 lentelė. 2015 m. pateiktų EBPO rekomendacijų dėl priežiūros vykdymo įgyvendinimas, 2018-02-01

Rekomendacija	ŪM numatytas terminas	Veiksmai / Rezultatai	Įgyvendinimas
Peržiūrėti PI tikslus ir misijas bei įvertinti PI, vadovaujantis naujomis misijomis ir naujai apibrėžtu valdymo modeliu.	Nėra	Paslaugas teikia jungtinės veiklos sutarties pagrindu veikianti ūkio subjektų grupė. Dėl nekokybiško paslaugų teikimo darbai užsitęsė.	Įgyvendinama

⁴³ Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo ekspertų komisija.

⁴⁴ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimas Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ (2015-04-01 Nr. 327 redakcija), 5.2 p.

⁴⁵ Techninė ir infrastruktūros / statybos saugos sritis – 4, visuomenės sveikatos, vaistų ir sveikatos priežiūra – 2, socialinė apsauga – 1, maisto sauga – 2, aplinkos apsauga – 7, transportavimo saugumas – 1 (nuo 2017 m. pab.), ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 8, visuomenės sauga, kalbos apsauga, švietimo priežiūra – nė viena PI.

Rekomendacija	ŪM numatytas terminas	Veiksmai / Rezultatai	Įgyvendinimas
Tobulinti ir stiprinti veiklos valdymo ir poveikio duomenų rinkimą.	Nėra	Veiksmai iš dalies apima minėtą projektą, kurio metu numatyta parengti priežiūros veiklos vertinimo kriterijus ir rekomendacijas, kaip PI turi rengti ir juos taikyti. Neaišku, ar tai apims PI veiklos rodiklius ir duomenų rinkimo mechanizmus, kurie leistų atlikti rizikos vertinimą; užtikrintų, kad įvairioms valstybinėms ir nevalstybinėms struktūroms būtų renkama tinkama informacija. Iš dalies apima PAIS.	Įgyvendinama
Toliau stiprinti pertvarkos koordinavimo sistemą.	Nėra	Patvirtinta metodika, kuri 2018 m. išbandyta su 9 pažangiausiomis PI (16 proc. visų PI).	Įgyvendinama
Toliau kurti ir įgyvendinti rizika pagrįstus metodus. Paskirstyti išteklius remiantis duomenimis ir rizikos analize.	Nėra	Iš dalies turėtų būti apimta kuriant PAIS, nes kiekvienai dalyvaujančiai institucijai numatyta sukurti rizikos vertinimo modulius, pagrįstus žalos tikimybės ir poveikio vertinimu.	Įgyvendinama
Peržiūrėti, patobulinti ir išplėsti kontrolinius klausimynus (toliau – KK) ir kitus įrankius.	2017 m. I ketv.	Peržiūros rezultatai: 8 PI patvirtino KK peržiūros ir atnaujinimo procedūras ir jas nuolat taiko, 5 PI patikslino neaiškias KK nuostatas ir atsisakė perteklinių, nesvarbių ar praktikoje nepatikrinamų reikalavimų, 10 PI atnaujino KK nuostatas, 12 PI patvirtino trūkstamus KK. Jei PI nenaudoja KK, bus vertinama, ar ir kiek taikomos kitokios priemonės.	Įgyvendinta
Sukurti inspektorių tobulinimo sistemą.	2017–2020 m.	Numatoma organizuoti mokymus 3500 asmenų, bet tai neapima rekomenduojamo inspektorių tobulinimo sistemos kūrimo.	Įgyvendinama
Apsvarstyti galimybę spręsti kai kurias PI būdingas problemas.	2016 m. IV ketv.	Vyko susitikimai su ministerijomis ir PI. Priėmus Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo ir susijusių įstatymų pakeitimus, nuo 2019-01-01 aplinkos apsaugos srityje verslo priežiūrą atliekančių institucijų liks viena (buvo 11).	Įgyvendinta

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Ūkio ministerijos duomenis ir auditorių vertinimą

Parengtas EBPO rekomendacijų dėl Lietuvos reguliavimo politikos įgyvendinimo veiksmų planas apsvartytas ir jam pritarta 2016-02-01 Vyriausybės kanceliarijos posėdyje.⁴⁶ Nustatyta, kad plane apimtos ne visos rekomendacijos, o tik, pvz., peržiūrėti, patobulinti ir išplėsti kontrolinius klausimynus, apsvarstyti galimybę spręsti kai kurias PI būdingas problemas, PAIS. Todėl, Ūkio ministerijos duomenimis, dalies rekomendacijų įgyvendinimo terminai nenumatyti.

2017 m. įgyvendinta viena rekomendacija – peržiūrėti, patobulinti ir išplėsti kontroliniai klausimynai. Iš dalies įgyvendinta rekomendacija apsvarstyti galimybę spręsti kai kurias PI būdingas problemas, nes priimtas sprendimas konsoliduoti aplinkos apsaugos srities PI priežiūros funkcijas vienoje institucijoje. Dėl kitų veiksmų įgyvendinant šią rekomendaciją informacija nepateikta (persvarstyti išteklių paskirstymą priešgaisrinės saugos srityje, siekiant skatinti saugą gyvenamuosiuose namuose, ir taip verslo patikrinimų metu būtų nustatyta mažiau pažeidimų ir gaisrų rizika būtų sumažinta; pristatyti

⁴⁶ LR Vyriausybės kanceliarijos 2016-02-09 posėdžio protokolas Nr. NV-326 „Komisijos pasirengimui LR narystei EBPO koordinuoti“.

visuomenės sveikatos priežiūros tikslus ir planus bei plėtoti sveikatos priežiūros ir vaistų srities pacientų švietimą ir informavimą; apsvarstyti, ar Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos funkcija vis dar aktuali šiuolaikiškoje rizikos valdymo sistemoje, atsižvelgiant į tai, kad jos vaidmuo pasikartoja kitose institucijose, o skirstant valstybės lėšas neaišku, kokius rinkos trūkumus reikėtų spręsti).

Siekiant formuoti politiką, orientuotą į efektyvią valstybinę verslo priežiūros sistemą, kuriančią deramą pridėtinę vertę visuomenei, turėtų būti apibrėžti priežiūros tikslai, pvz.: efektyvus žalos mažinimas ir rizikų prevencija visuomenei, reguliavimo ir priežiūros naštos mažinimas verslui. Atsakingai institucijai turėtų būti numatytos veiklos ar funkcijos, siekiant užtikrinti verslo priežiūros politikos formavimą ir įgyvendinimo koordinavimą. Veiklos ar funkcijos turėtų apimti visų sistemos dalyvių koordinavimą (PI, ministerijos), verslo priežiūros sistemos ir tam tikrų priežiūros sričių, skirtų išteklių ir pan. analizę, sistemos naudą ir jos efektyvumo vertinimą bei atsiskaitymą Seimui, Vyriausybei. Be to, atsakinga institucija, sprendžiant priežiūros problemas, turi būti kompetencijos centras, konsultuojantis ir teikiantis metodinę pagalbą sistemos dalyviams ir, prireikus, kitoms susijusioms šalims.

1.4. Nėra vertinama verslo priežiūros būklė ir už ją neatsiskaitoma

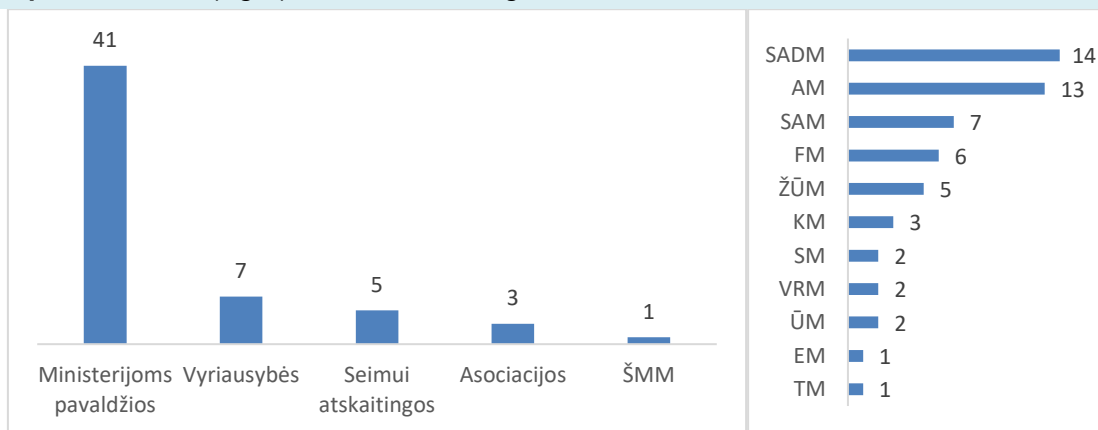
Siekiant priežiūros sistemos tobulinimo, turėtų būti atliekamos sisteminės apžvalgos ir atkreipiamas dėmesys į kiekvienos srities priežiūros naudą, vertinamas PI veiksmingumas, atsižvelgiant į apibrėžtus rodiklius, palyginami tam tikros PI veiklos rezultatai.⁴⁷ EBPO Lietuvai teiktos rekomendacijos taip pat apima poveikio vertinimą, viešinimą ir konsultavimosi su visuomene svarbą⁴⁸.

2016–2018 m. strateginiame veiklos plane numatytas vienas rodiklis, susijęs su verslo priežiūra – „Ūkio subjektai, teigiamai vertinantys priežiūros institucijų veiklą, proc. nuo visų apklaustųjų“. 2016 m. ministerijos veiklos ataskaitoje matyti, kad šis rodiklis pasiektas ir viršytas (siektas – 57 proc., įvykdyta – 69 proc.). Joje nurodyta keletas faktų, susijusių su ūkio subjektų priežiūra, bet apie verslo priežiūros sistemą ar priežiūros srities būklę ir naudą informacija nepateikta. Vyriausybės 2016 m. veiklos ataskaitoje, pateiktoje Seimui, taip pat nėra informacijos apie visą sistemą, tik apie Lietuvos vartotojų teisių apsaugos indeksą. Ministerija neturi duomenų ar ir kaip PI taiko priežiūros veiklos efektyvumo (rezultatyvumo) rodiklius, nors jų įdiegimo ir taikymo rekomendacijos parengtos ir ministerijos interneto svetainėje pateiktos nuo 2015 m.

Pažymėtina, kad 41 PI yra pavaldžios 11-ai ministerijų. Aplinkos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos turi daugiausiai pavaldžių PI, atitinkamai įskaitant 8 regionų aplinkos apsaugos departamentus ir 10 teritorinių darbo biržų (4 pav.). Audito metu ministerijų klausėme, ar jos vertina jų valdymo srityje esančių PI priežiūros veiklą pagal šios veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo rodiklius ir kokių veiksmų imasi, kad ją tobulintų.

⁴⁷ EBPO 2014 m. ataskaita „Regulatory Enforcement and Inspections“.

⁴⁸ EBPO 2015 m. Lietuvai teikta ataskaita dėl reguliavimo politikos „OECD Reviews of Regulatory Reform“.

4 pav. PI skaičius pagal pavaldumą / atskaitingumą, 2017-12-31

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Atsakymų analizė atskleidė, kad nė viena ministerija nevertina PI priežiūros veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo rodiklių, pvz.: konsultavimo, rizikos vertinimo, kontrolinių klausimynų naudojimo, planinių ar neplaninių patikrinimų, teisinės aplinkos ir institucijos darbuotojų kvalifikacijos gerinimo. Daugiau negu pusė ministerijų nurodė, kad atlieka PI metinių veiklos planų, metinių veiklos ataskaitų ir vadovų vertinimą. Tai, auditorių nuomone, neapima minėtų rodiklių vertinimo. Viena ministerija nevertina PI priežiūros veiklos, keturios aiškiai neatsako, ar atlieka vertinimą, nes pateikia bendrą informaciją apie tai, kokią informaciją PI joms turėtų pateikti pagal teisės aktų reikalavimus. Peržiūrėjus ministerijų, kurių valdymo srityse veikia priežiūros institucijos, 2016 m. metinės veiklos ataskaitas nustatyta, kad pusės ataskaitose informacijos apie verslo priežiūrą nėra⁴⁹. Kitos pateikia tik statistinę kai kurių priežiūros institucijų informaciją⁵⁰.

Iš PI taip pat rinkome informaciją, ar aukštesni pagal pavaldumą viešojo administravimo subjektai (Vyriausybė, ministerijos ar kiti), kurių valdymo srityje PI veikia, užtikrina nuolatinę vykdomos priežiūros veiklos stebėseną⁵¹. 55 proc. PI nurodė, kad jų veiklą vertino aukštesni pagal pavaldumą viešojo administravimo subjektai. 71 proc. įvertintų PI nurodė, kad jų metų veikla buvo įvertinta gerai arba pastabų dėl jos nepateikta. 35 proc. PI veikla nebuvo įvertinta⁵².

Pagal galiojantį reglamentavimą PI turi įsidiesti veiklos efektyvumo, rezultatyvumo rodiklius ir kas mėnesį pagal juos matuoti veiklą. Nustatant PI būsimų laikotarpių uždavinius rodiklius, turėtų būti atsižvelgiama į prižiūrimų ūkio subjektų atliekamų apklausų ir nuomonių tyrimų rezultatus: kaip jie vertina PI teikiamas paslaugas ir atliekamas funkcijas, susijusias su priežiūra; kokios teikiamos informacijos labiausiai trūksta; kokių PI veiklos pokyčių jie tikisi; ar susiduria su korupcijos apraiškomis (ir kokiomis), pvz., per patikrinimus; kurie teisės aktų reikalavimai yra nepagrįsti, neproporcingi ir pan. Pagal rodiklius planuojant veiklą turėtų nusistatyti vertinimo kriterijus, o pasiektas reikšmes įtraukti į metines veiklos ataskaitas.⁵³ Jose turi būti pateikiama informacija apie:

⁴⁹Energetikos, Finansų, Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo, Vidaus reikalų ir Švietimo ir mokslo ministerijos.

⁵⁰ Teisingumo, Aplinkos, Susisiekimo, Sveikatos apsaugos, Ūkio ir Žemės ūkio ministerijos.

⁵¹ „Rekomendacijos, kaip diegti ir taikyti veiklos efektyvumo (rezultatyvumo) rodiklius“, II dalis, 2.1 ir 2.2 p.

⁵² Ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 5, techninė ir infrastruktūros / statybos sauga – 2, Visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 1, aplinkos apsauga – 8, Valstybės pajamos – 2, transportavimo saugumas – 1, bankų, draudimo ir finansinių paslaugų priežiūra – 1, socialinė apsauga – 1, švietimo priežiūra – 1.

⁵³ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas (2016-10-26 Nr. 1064 redakcija), IV skyrius.

konsultavimo veiklą; patikrinimų skaičių; nustatytų pažeidimų mastą; siūlomus keisti ar priimti naujus teisės aktus ir kt.⁵⁴ Remiantis rezultatais turėtų būti grįstas PI veiklos vertinimas.⁵⁵

Visose PI rinkome ir tikrinome informaciją apie veiklos efektyvumo vertinimą. 5 pav. pateikta informacija apie 62-iejų PI, iš kurių 8-ios yra regionų aplinkos apsaugos departamentai. Nevertinta Lietuvos darbo birža, nes priežiūros neatlieka ir VĮ Statybos produkcijos ir sertifikavimo centras. Jis informacijos neteikė. Didelė dalis PI nėra įsidedusios veiklos efektyvumo vertinimo rodiklių, neplanuoja lėšų priežiūros veiklai, neatsiskaito už priežiūros veiklą.

5 pav. Analizuotų PI veiklos efektyvumo vertinimo ir atsiskaitymo rezultatai, PI dalis proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PI pateiktus duomenis

Surinkti duomenys rodo, kad 63 proc. PI yra įsidedusios veiklos efektyvumo (rezultatyvumo) rodiklius⁵⁶, bet iš jų tik 20 proc. ne rečiau nei kas mėnesį⁵⁷ juos matuoja ir stebi. 12 proc. PI nepateikė 3 paskutinių rodiklių vertinimo rezultatų. Likusios PI neįsidedusios.⁵⁸

Aiškinomės, ar, PI nuomone, jų atliekamos priežiūros veiksmai yra proporcingi tikrinamo ūkio subjekto dydžiui ir administraciniams gebėjimams, kaip reikalauja vienas iš principų – minimali ir

⁵⁴ LR viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2006-06-27 Nr. X-736 redakcija), 36⁷ 2 d.

⁵⁵ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas (2012-07-18 Nr. 932 redakcija), 7.21 ir 7.22 p.

⁵⁶ Pagal LR Vyriausybės nutarimą Nr. 511, 9 p. rodikliai: pagrindinio priežiūros institucijos veiklos (paskirties) tikslo pasiekimo lygis; padėties 3 priežiūros srityse, kuriose yra didžiausia reikšmingos žalos ar pavojaus visuomenei, kitų asmenų interesams ar aplinkai atsiradimo rizika, pokytis; rizikingiausių ūkio subjektų (ūkinė veiklą, objektų) patikrinimų dalis, palyginti su visais patikrinimais; vidutinio ar mažo rizikingumo ūkio subjektų (ūkinė veiklą, objektų) patikrinimų dalis, palyginti su visais patikrinimais (siekiama perspektyvinio mažėjimo); patikrinimų, atliktų naudojant kontrolinius klausimynus, dalis, palyginti su visais patikrinimais; planinių patikrinimų, apie kuriuos iš anksto pranešama tikrinamam ūkio subjektui, dalis, palyginti su visais patikrinimais; viešai skelbiama informacija apie planinius patikrinimus; patikrinimų, padėjusių užkirsti kelią žalos visuomenei, kitų asmenų interesams ar aplinkai atsiradimui, kai ši žala ar pavojus reikšmingi, dalis, palyginti su visais neplaniniais patikrinimais; finansinių ir žmogiškųjų išteklių pasiskirstymas pagal veiklos sritis; planinių patikrinimų trukmė (siekiama perspektyvinio mažėjimo iki nustatytos minimalios patikrinimo trukmės); iniciatyvų siekiant mažinti nepagrįstų, neproporcingų ūkinės veiklos suvaržymų, skaičius; institucijų darbuotojų, dalyvavusių kvalifikacijos tobulinimo kursuose ir mokymuose, skaičius.

⁵⁷ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas (2012-07-18 Nr. 932 redakcija), 10 p.

⁵⁸ Ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 9 PI, techninė ir infrastruktūros/ statybos sauga – 3, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 2, aplinkos apsauga – 1, valstybės pajamos – 1, transportavimo saugumas – 1, visuomenės sauga – 1, socialinė apsauga – 1, švietimo priežiūra – 1, viešieji pirkimai – 1.

proporcinga priežiūros našta. 39 proc. PI nurodė, kad jų atliekami veiksmai nėra proporcingi tikrinamo ūkio subjekto dydžiui ir administraciniams gebėjimams⁵⁹.

76 proc. PI analizuoja ūkio subjektų nuomonę apie verslo priežiūrą, nes atlieka apklausas ir pateikė jų rezultatus⁶⁰. Nurodyta, kad dažniausiai naudojama grįžtamojo ryšio anketa, kurioje subjektai gali pateikti savo nuomonę apie patikrinimą. Tik 29 proc. PI nurodė, kad yra analizavę verslo priežiūros poveikį visuomenei⁶¹, iš jų tik trečdalis pateikė paskutinio vertinimo rezultatus.

Skiriasi PI vykdomos priežiūros tikslai, funkcijos ir apimtis, todėl rinkome duomenis, kokią institucijos veiklos dalį sudaro verslo priežiūra (5 lentelė ir 8 priedas). Lentelėje pateikti 42-iejų⁶² PI duomenys.

5 lentelė. PI skaičius pagal priežiūros veiklos dalį nuo visos vykdomos veiklos, proc.

Proc.	1–10	11–20	21–30	31–40	41–50	51–60	61–70	71–80	81–90	91–100
PI skaičius	6	5	6	5	2	3	6	4	4	1

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PI duomenis

Pasiteiravus, kaip planuoja ir paskirsto lėšas verslo priežiūrai, 52 proc. PI nurodė, kad lėšos planuojamos bendrai, neišskiriant verslo priežiūros funkcijų⁶³, 45 proc. lėšas planuoja ir paskirsto pagal priežiūros darbuotojų skaičių, kitas išlaidas priežiūrai ir pan., 3 proc. informacijos nepateikė.

Preliminariais auditorių skaičiavimais, 2016 m. 42-iejų PI išlaidoms iš valstybės biudžeto skirta 836 mln. Eur asignavimų, iš kurių 229 mln. Eur (arba 27 proc.) buvo panaudoti verslo priežiūros funkcijoms vykdyti. 2017 m. 40 PI atitinkamai 856 ir 233 (arba 27 proc.).⁶⁴ Pagal 47-ių PI pateiktus duomenis, 2017 m. tik priežiūros funkcijas atliko 4932, o priežiūros funkcijas ir kitas paskirtas funkcijas – 3406 darbuotojai⁶⁵.

Peržiūrėjus 2016 m. PI metines veiklos ataskaitas nustatyta, kad 37 proc. PI⁶⁶ ataskaitose trūksta informacijos, kuri turėtų būti pateikta pagal įstatymą.⁶⁷ Dažniausiai nepateikiama informacija: apie subjektams įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytą reikalavimų nesilaikymo ar netinkamo

⁵⁹ Ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 8, techninė ir infrastruktūros / statybos sauga – 5, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 2, aplinkos apsauga – 6, socialinė apsauga – 2, darbo sauga ir sveikata.

⁶⁰ Maisto sauga – 3 PI, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 10, techninė ir infrastruktūros/ statybos sauga – 6, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 8, aplinkos apsauga – 8, valstybės pajamos – 3, transportavimo saugumas – 2, darbo sauga ir sveikata, bankų, draudimo ir finansinių paslaugų priežiūra, branduolinė sauga, socialinė apsauga, švietimo priežiūra, kalbos apsauga, viešieji pirkimai.

⁶¹ Maisto sauga – 1 PI, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 7, techninė ir infrastruktūros/ statybos sauga – 2, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 4, darbo sauga ir sveikata – 1, valstybės pajamos – 1, branduolinė sauga – 1, kalbos apsauga – 1.

⁶² Nevertinta: 3 asociacijos, 3 VĮ ir Lietuvos bankas, nes valstybės biudžeto lėšos priežiūrai neskiriamos; Lietuvos darbo birža ir Viešųjų pirkimų tarnyba, nes priežiūros nevykdo; 5 PI (Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Kultūros paveldo departamentas, Lietuvos ryšių reguliavimo tarnyba, Policijos departamentas, Lietuvos saugios laivybos administracija), kurios duomenų apie veiklos dalį nepateikė; Švietimo ir mokslo ministerija, nes nurodė ne visos ministerijos, o tik atsakingo už priežiūrą departamento veiklos dalį.

⁶³ Maisto sauga – 2, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 8, techninė ir infrastruktūros/ statybos sauga – 8, aplinkos apsauga – 6, valstybės pajamos – 3, transportavimo saugumas – 1, visuomenės sauga – 2, socialinė apsauga – 1, švietimo priežiūra – 1, viešieji pirkimai – 1.

⁶⁴ Apskaičiuota PI gautų asignavimų sumą padauginus iš PI nurodytos jų veiklos dalies proc., kurią sudaro vykdomos priežiūros funkcijos. Pastaba: 2017 m. nepateikti Valstybinės ligonių kasos ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos duomenys, nes iki 2018-02-28 duomenys dar buvo apdorojami.

⁶⁵ Nevertinta: 3 asociacijos, 3 VĮ ir Lietuvos bankas, Lietuvos darbo birža ir Viešųjų pirkimų tarnyba, Lietuvos saugios laivybos administracija.

⁶⁶ Maisto sauga – 2, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 6, techninė ir infrastruktūros / statybos sauga – 1, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 4, aplinkos apsauga – 5, valstybės pajamos – 1, transportavimo saugumas – 1, socialinė apsauga – 2, švietimo priežiūra – 1.

⁶⁷ LR viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2006-06-27 Nr. X-736 redakcija), 36⁷ 2 d.

vykdymo mastą, priežastis, taikytas prevencines ir poveikio priemones, dažniausiai pažeidžiamas teisės aktų nuostatas, siūlomus keisti ar priimti naujus teisės aktus, išskiriant priemones, kuriomis šalinamos teisinio reglamentavimo spragos, efektyviau organizuojama ūkio subjektų veiklos priežiūra, mažinama priežiūros našta ūkio subjektams. Trūksta informacijos apie konsultavimo veiklą, neišskiriant ataskaitinio laikotarpio aktualiausių ūkio subjektams klausimų, daugiausia aiškinimo pareikalavusių teisės aktų nuostatų, apie vykdytų patikrinimų pobūdį ir trukmę. Buvo metinių ataskaitų, kuriose iš viso nepateikiama informacija apie priežiūros veiklą arba tik nurodyta, kiek buvo atlikta patikrinimų.

Įvertinome visų PI internetinėse svetainėse skelbiamą informaciją apie vykdomą priežiūrą. Didelė dalis PI neskelbia informacijos, kurią privaloma skelbti pagal teisės aktų reikalavimus⁶⁸. Daugiau negu pusė PI neskelbia planinių ir neplaninių patikrinimų atlikimo taisyklių ir atrankos kriterijų, pagal kuriuos ūkio subjektai gali būti įtraukiami į patikrinimų planus; daugiau negu trečdalis – planinių patikrinimų sąrašų (yra išimčių, pvz., Konkurencijos taryba, kuri pagal teisės aktus tokių planų neprivalo skelbti); nėra informacijos apie priežiūros reikalavimus. Daugiau nei trečdalis PI neskelbia metinės veiklos ataskaitų (6 pav.).

6 pav. PI, kurių internetinėse svetainėse skelbiama ne visa privaloma informacija (2017-10-31), proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Ūkio ministerijos užsakymu vykdytos apklausos dėl verslo priežiūrą atliekančių institucijų veiklos vertinimo duomenimis, 22 proc. apklaustų verslininkų iš PI labiausiai pasigenda aiškios, suprantamos ir laiku pateikiamos informacijos; 21 proc. jų svarbiausia aiškumas ar aiškus informacijos pateikimas bei aktyvesnis tikslinės informacijos komunikavimas įmonėms.⁶⁹

Auditorių nuomone, daliai PI nenaudojant rodiklių kaip planavimo ir vadybos įrankio, nėra tinkamo pagrindo siekti pagrindinio priežiūros veiklos tikslo ir uždavinių, vykdyti efektyvią ir rezultatyvią veiklą, efektyviai naudoti finansinius ir žmogiškuosius išteklius. Tik nuolatos stebint, matuojant ir vertinant rezultatus, vertinant poveikį ir žinant visuomenės nuomonę, galima laiku priimti teisingus

⁶⁸ LR viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2006-06-27 Nr. X-736 redakcija), 36⁵ str. 2 d. ir LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 (2012-07-18 Nr. 932 redakcija) patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas.

⁶⁹ UAB „Sprinter tyrimai“, „Ūkio subjektų apklausa dėl verslo priežiūrą atliekančių institucijų veiklos vertinimo“, 2017 m.

valdymo sprendimus veiklai gerinti. PI turi įsidięgti ir vertinti priežiūros veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo rodiklius, už juos atsiskaityti, o aukštesni pagal pavaldumą subjektai – priežiūros veiklą stebėti ir įvertinti. Taip Ūkio ministerija turėtų pagrindą įvertinti duomenis apie priežiūros sritis ir PI bei atsiskaityti.

2. INSTITUCIJOMS TRŪKSTA PRIEŽIŪROS VEIKLOS ORIENTAVIMO Į DIDŽIAUSIAS RIZIKAS IR TARPUSAVIO BENDRADARBIAVIMO

Vertindami institucijų vykdomą priežiūros veiklą laikėmės nuostatos, kad ji turi būti orientuota į didžiausias rizikas ir planuojama remiantis rizikos vertinimu, kad institucijos turi bendradarbiauti tarpusavyje ir su ministerijomis, kad būtų apibrėžti darbuotojų etikos, nešališkumo, nepriklausomumo reikalavimai, kad jų kompetencija būtų vertinama ir tobulinama.

2.1. Ne visų institucijų vykdoma priežiūra yra paremta rizikos vertinimu pagrįstu planavimu

Pagal tarptautinę gerąją praktiką turi būti užtikrinta, kad PI naudotų rizikos vertinimo kriterijus ir atliktų ūkio subjektų reitingavimą, kad būtų nustatomas kiekvieno užregistruoto pažeidimo ar jų grupės rizikos lygis, prieš priimant sprendimą dėl tolesnės veiklos, įskaitant sankcijas, kad jos būtų proporcingos galimo pavojaus dydžiui ir pavojaus pasireiškimo tikimybei. Atsižvelgdamos į vertinimo rezultatus, PI turėtų taikyti skirtingas patikrinimų strategijas, pagrįstas įmonių elgesiu ir istorija⁷⁰.

Pagal galiojantį reglamentavimą PI vykdydamos priežiūrą turi laikytis rizikos vertinimo principo⁷¹. Ši veikla turi būti skirta didžiausiems rizikos atvejams šalinti, riziką siejant su žalos teisės normų saugomoms vertybėms atsiradimo tikimybe, žalos dydžiu ir mastu. PI privalo nustatyti priežiūros prioritetus (įdiegti rizikos nustatymo sistemas), vertinimu turi būti paremti planuojamų tikrinti ūkio subjektų sąrašų sudarymo kriterijai, neplaninių patikrinimų atlikimo pagrindai, ne pagal planą tikrinamųjų atrankos kriterijai. Turi būti vertinama, kaip ūkio subjektas laikėsi teisės aktų reikalavimų anksčiau, kokio pobūdžio ūkinės veiklos rizikingumas, pavojingumas, kokia žalos ar pavojaus asmenims, visuomenei, aplinkai atsiradimo tikimybė. PI viešai skelbia rizikos vertinimo kriterijus ir tai nekliaud atlikti efektyvią priežiūrą, kad ūkio subjektas žinotų, kas lemia jo rizikingumo lygio nustatymą ir priežiūros intensyvumą. Rekomenduojama viešai skelbti ūkio subjektų, kurių rizikingumo lygis žemiausias, sąrašus („baltasis sąrašas“), siekiant skatinti ūkio subjektus laikytis teisės aktų reikalavimų⁷².

PI turėtų naudoti prižiūrimų ūkio subjektų apskaitos sistemą, kurioje būtų informacija apie ūkio subjektą (tikrinimo objektą), jo priežiūrą, atitikties deklaracijas ir kt. Nustatėme, kad 68 proc. PI neveda tokios apskaitos, tik 66 proc. nurodė, kiek subjektų prižiūri, kas penkta PI jų pokyčio nestebi.

Pastebėjome, kad institucijos duomenis apie ūkio subjektus apskaito pagal galimybes, pvz.: Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas naudoja Valstybinės priešgaisrinės priežiūros veiklos administravimo informacinę sistemą, Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai

⁷⁰ EBPO 2014 m. ataskaita „Regulatory Enforcement and Inspections“, 29 psl.

⁷¹ LR viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2014-11-11 Nr. XII-1317 redakcija), 36² str. 1 d. 7 p.

⁷² LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas (2015-04-01 Nr. 327 redakcija), 7.12 p.

tarnyba – Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų registrą, Sveikatos priežiūros įstaigų licencijų informacinę sistemą ir Medicinos prietaisų informacinę sistemą, Lietuvos metrologijos inspekcija – informacinę sistemą „Teisinė metrologinė priežiūra“. Rezultatai rodo, kad būtina kurti PAIS, kurioje PI galėtų dalintis žiniomis apie tikrintinus ūkio subjektus.

68 proc. PI (įskaitant 8 RAAD) turi įdiegusios rizikos nustatymo sistemas, iš jų tik 24 proc. yra sudarę ūkio subjektų, kurių rizikingumo lygis žemiausias, sąrašus. Peržiūrėję PI interneto svetainės nustatė, kad kaip rekomenduojama „baltuosius sąrašus“ viešina, pvz., Valstybinė ligonių kasa, Muitinės departamentas, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. Likęs trečdalis PI nėra įsidiegusios rizikos nustatymo sistemų.⁷³

29 proc. PI, atsirinktų iš nurodžiusių, kad yra įsidiegusios rizikos nustatymo sistemas, vertinome, ar tos sistemos atitinka Rizikos vertinimu pagrįstos ūkio subjektų veiklos priežiūros gairės⁷⁴ ir nustatė, kad 42 proc. neatitinka šiose srityse: techninė ir infrastruktūros / statybos sauga, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra, kalbos apsauga.

Rizikos vertinimo trūkumai

Ūkio subjektai suskirstyti į grupes pagal rizikingumo reikšmę balais, bet neaišku, kaip rizikingumas įvertintas – neapibrėžta, kokių grėsmių pasireiškimo poveikiu ir tikimybe pagrįsti balai; planiniam patikrinimui ūkio subjektai atrenkami pagal bent vieną iš keturių rizikos kriterijų, bet jie nėra įvertinti balais, todėl neaišku, kaip subjektai suskirstomi į rizikos grupes. Vienoje PI patvirtinti planuojamų tikrinti subjektų atrankos kriterijai, bet vertinimas neatliekamas.

Likę 58 proc. PI atlieka ūkio subjektų rizikingumo vertinimą, apimančį minėtas rekomendacijas, pvz.: nustatomi grėsmių pasireiškimo poveikį ir tikimybę didinantys ir mažinantys veiksniai, matuojami rizikos kriterijais, pagrįstais grėsmių pasireiškimo poveikiu ir tikimybe. Šie veiksniai leidžia apskaičiuoti bendrą ūkio subjekto rizikingumo reikšmę.

Ūkio subjektų rizikingumo vertinimo ir viešinimo gerosios praktikos pavyzdys

Valstybinėje maisto ir veterinarijos tarnyboje planiniai patikrinimai planuojami remiantis įdiegta rizikos nustatymo sistema, naudojant kriterijus. Kiekvienas ūkio subjektas priskiriamas atitinkamai rizikos grupei atlikus vertinimą pagal subjekto veiklos rūšį ir tai veiklai numatytus konkrečius ir informatyvius vertinimo kriterijus⁷⁵. Kriterijai vertinami balais. Pagal gautą balų sumą priskiriama subjekto rizikos grupė (pvz.: padidintos, vidutinės ir mažos) ir patikrinimų dažnumas (atitinkamai 2 kartai per metus, 1 kartas per metus, 1 kartas per 2 metus). Siekiant užtikrinti priežiūros efektyvumą, mažinti fizinių patikrinimų skaičių, kad į patikrinimo planus įtraukiami subjektai būtų atrenkami kuo skaidriau, objektyviau, nešališkai ir pan., kokybės sistemos darbo instrukcijos, apimančios ūkio subjektų suskirstymą į rizikos grupes yra periodiškai peržiūrimos, atnaujinamos⁷⁶. Subjektų suskirstymo į rizikos grupes sąrašai, vertinimo kriterijai skelbiami tarnybos interneto svetainėje.

PI rizikos vertinimu remiasi tik sudarydamos tikrintinų ūkio subjektų sąrašus, t. y. rengdamos planus.

⁷³ Maisto sauga – 1, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 6, techninė ir infrastruktūros / statybos sauga – 3, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 1, aplinkos apsauga – 3, valstybės pajamos – 1, visuomenės sauga – 2, socialinė apsauga – 2, švietimo priežiūra – 1.

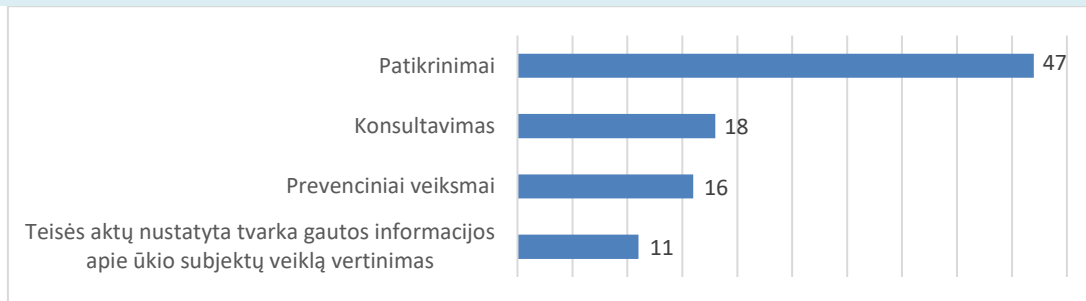
⁷⁴ LR ūkio ir teisingumo ministrų 2015-07-03 įsakymu Nr. 4-432/1R-169 patvirtintos Rizikos vertinimu pagrįstos ūkio subjektų veiklos priežiūros gairės, 7.3–7.4 p.

⁷⁵ Direktorius įsakymais patvirtinti kokybės sistemos dokumentai, iš viso 9 tvarkos (2016-12-29 įsakymu Nr. B1-1024 patvirtinta Kokybės sistemos instrukcija KT-2-1-D3 „Maisto tvarkymo subjektų suskirstymas į rizikos grupes“ ir kt.).

⁷⁶ Direktorius 2017-12-29 įsakymu Nr. B1-837 patvirtinta Maisto tvarkymo subjektų suskirstymo į rizikos grupes instrukcija.

Visose PI analizavome, ar planuojami priežiūros veiksmai, susiję su ūkio subjektų konsultavimu, prevencinių veiksmų, skirtų užkirsti kelią galimiems teisės aktų pažeidimams, atlikimu, ūkio subjektų veiklos patikrinimais, teisės aktų nustatyta tvarka gautos informacijos apie ūkio subjektų veiklą vertinimu⁷⁷ (7 pav.). PI apklausos rezultatai rodo, kad 47 proc. PI rengia patikrinimų planus, dalis PI rengia konsultavimo, prevencinių veiksmų, informacijos apie ūkio subjektus vertinimo planus.

7 pav. PI, rengiančių atitinkamus priežiūros veiklos planus, dalis proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PI duomenis

Pagal gerąją praktiką rizikos vertinimas turėtų sudaryti pagrindą PI planuoti, kurių subjektų veiklą reikia tikrinti, o kuriems užtektų konsultacijų ar kitų prevencinių veiksmų. Įvertiname 42 (68 proc.) PI, kurios yra įsidedusios rizikos vertinimo sistemas, parengtus planus.

PI priežiūros veiklos planų pavyzdžiai

67 proc. PI rengia patikrinimų planus⁷⁸. Konsultavimo planus rengia 2 arba 5 proc. PI – Valstybinė mokesčių inspekcija ir Muitinės departamentas, o kitos ne. Dalis PI konsultavimo veiklą bendrai nusimato strateginiuose ar metiniuose planuose. Prevencinių veiksmų ir teisės aktų nustatyta tvarka gautos informacijos apie ūkio subjektų veiklą vertinimui planų nerengia nė viena PI, bet atitinkamai 10 ir 7 proc. PI šias veiklas bendrai numato metiniuose ar strateginiuose planuose.

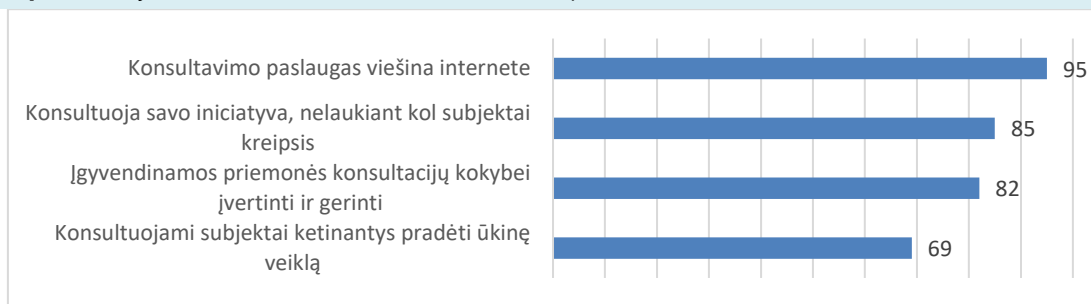
Pagal galiojantį reglamentavimą ir gerąją praktiką PI veikloje prioritetą turėtų būti teikiamas verslo konsultavimui, metodinės pagalbos teikimui, kitų prevencinių priemonių, užkertančių kelią teisės aktų pažeidimams, įgyvendinimui. Konsultavimas turi būti neatsiejama priežiūros dalis, aktyviai vykdoma ir viešinama kaip PI prioritetinė priemonė. PI išteklius turi perskirstyti taip, kad būtų visiškai patenkintas verslo konsultavimosi poreikis, o taikomi būdai turėtų užtikrinti vienodas ir geros kokybės konsultacijas. Turi būti imtasi aktyvių veiksmų siekiant informuoti verslą apie konsultavimo paslaugą, o prireikus konsultuoti savo iniciatyva, nelaukiant, kol pats ūkio subjektas kreipsis. PI turi užtikrinti vienodą praktiką ir prisiimti atsakomybę už klaidingą konsultavimą. Atsižvelgiant į suteiktas konsultacijas, turėtų būti planuojamos kitos konkrečios priemonės⁷⁹.

Beveik visos PI konsultavimo paslaugas viešina internete, iš jų daugiau negu pusė taiko ir kitus viešinimo būdus, pvz.: raštu, telefonu, seminaruose, rengia pranešimus žiniasklaidai (8 pav.).

⁷⁷ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas (2012-07-18 Nr. 932 redakcija), 7.10 p.

⁷⁸ Maisto sauga – 2, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 5, techninė ir infrastruktūros / statybos sauga – 2, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 2, aplinkos apsauga – 8, valstybės pajamos – 2, transportavimo saugumas – 3 (iki 2017 m. pab.), bankų, draudimo ir finansinių paslaugų priežiūra, darbo sauga ir sveikata, branduolinė sauga, kalbos apsauga.

⁷⁹ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas (2012-07-18 Nr. 932 redakcija), 7.1, 7.5–7.7. p.

8 pav. PI vykdomo konsultavimo rezultatai, PI dalis proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PI duomenis

Mažiau negu trečdalis PI įrašo telefonu teikiamas konsultacijas. 78 proc. PI interneto svetainėse skelbia dažniausiai užduodamus klausimus. Didelė dalis verslą konsultuoja savo iniciatyva, pvz.: organizuojami susitikimai, mokymai, posėdžiai su prižiūrimais subjektais. Siektina PI praktika ūkio subjektams, ketinantiems pradėti ūkinę veiklą (pavyzdžiui, siekiantiems gauti licencijas, leidimus), skirti papildomų išteklių konsultacijoms, metodinei pagalbai. 69 proc. PI pateikė duomenis, kad konsultuoja tokius subjektus, bet ne visos nurodė, kiek jų konsultuota. Didžioji dalis PI įgyvendina priemonės konsultacijų kokybei įvertinti ir gerinti, pvz.: dalyvauja Ūkio ministerijos grįžtamojo ryšio sistemoje, konsultantai dalyvauja mokymuose, analizuojami klientų apklausos rezultatai. Pažymėtina, kad nė vienoje PI nebuvo konsultacijų aukštesnio pagal pavaldumą viešojo administravimo subjekto arba teismo sprendimu, pripažintų kaip neatitinkančios teisės aktų reikalavimų.

Teikiamų konsultacijų gerosios praktikos pavyzdys

Valstybinėje mokesčių inspekcijoje nuo 2011 m. įsteigtas kompetencijos centras – Mokesčių informacijos departamentas, kuris yra atsakingas už bendrą konsultacijų teikimą telefonu, raštu ir vedant seminarus. Nuo to momento buvo atsisakyta konsultuoti mokesčių mokėtojus, atėjusius į apskrities valstybinę mokesčių inspekciją. Sukurtas *Konsultacinės medžiagos katalogas*, kuriame yra ūkio subjektų užduodami klausimai ir atsakymai, reikalingi Teisės departamento išaiškinimai. Katalogu naudojasi ir inspekcijos konsultantai, ir mokesčių mokėtojai. Konsultacijos, teikiamos bendruoju telefonu, yra įrašomos, o konsultacijos raštu yra registruojamos ir išsaugomos. Suteiktos konsultacijos vertinamos, vadovaujantis Mokesčių mokėtojams teikiamų konsultacijų kokybės vertinimo metodika.

Analizuojant, ar PI pakanka išteklių verslo konsultavimo poreikiui patenkinti, nustatyta, kad apie 40 proc. pakanka žmogiškųjų, finansinių ir technologinių išteklių⁸⁰, kitoms nepakanka arba jos duomenų nepateikė.

PI turėtų įgyvendinti ir kitas prevencinio pobūdžio priemones, padedančias verslui laikytis teisės aktų reikalavimų⁸¹, pvz., individualus išankstinio įsipareigojimo dėl teisės aktų nuostatų taikymo

⁸⁰ Maisto sauga – 4, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 6, techninė ir infrastruktūros / statybos sauga – 2, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 4, aplinkos apsauga – 6, visuomenės sauga – 1, bankų, draudimo ir finansinių paslaugų priežiūrą, branduolinė sauga, švietimo priežiūra, kalbos apsauga.

⁸¹ LR viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2014-11-11 Nr. XII-1317 redakcija), 36² str. 1 d. 5 p.

principo taikymas⁸², atitikties deklaracijų diegimas⁸³. Tik 21 proc. PI taiko išankstinio įsipareigojimo dėl teisės aktų nuostatų taikymo principą⁸⁴, o 23 proc. yra parengusios atitikties deklaracijas⁸⁵, tačiau ne visos pateikė informaciją, kiek tokių atvejų buvo 2016–2017 m.

PI rekomenduojama naudoti kontrolinį klausimyną – patvirtintą ir viešai paskelbtą dokumentą, kuriame išdėstyti tam tikros srities teisės aktų reikalavimai, kurie bus tikrinami ūkio subjekte. Rengiant, keičiant ar periodiškai peržiūrint kontrolinį klausimyną turi būti konsultuojamasi su ūkio subjektais, jiems atstovaujančiomis organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis. PI turi imtis aktyvių priemonių siekdama informuoti ūkio subjektus apie kontrolinį klausimyną, jo turinį ir taikymo principus.⁸⁶

Analizavome PI duomenis, susijusius su kontrolinių klausimynų naudojimu ir atnaujinimu. 84 proc. patikrinimo metu naudoja kontrolinius klausimynus. Beveik pusė PI atnaujinant kontrolinį klausimyną konsultuojasi su kitais subjektais, pvz., Ūkio ministerija (41 proc.), ūkio subjektais ar jiems atstovaujančiomis asociacijomis (34 proc.). Likusios nesikonsultuoja.⁸⁷

Poveikio priemonės ūkio subjektui turi būti skiriamos atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, padarytos žalos dydį, mastą ir kitas įstatymuose nustatytas aplinkybes⁸⁸. Geroji praktika nurodo, kad poveikio priemonės turi būti diferencijuotos ir atgrasančios subjektą nuo pakartotinio nusižengimo⁸⁹. Rinkome duomenis iš visų PI, kurių trečdalis⁹⁰ pateikė informaciją, kad taikomos poveikio priemonės nėra pakankamai atgrasančios visuomenės sveikatos, vaistų ir sveikatos priežiūros, aplinkos, socialinės apsaugos, maisto, ne maisto produktų saugos ir vartotojų apsaugos, techninės ir infrastruktūros ar statybų, darbo saugos ir sveikatos, valstybės pajamų srityse (7 priedas).

Pažymėtina, kad Valstybinėje duomenų apsaugos inspekcijoje nuo 2018-05-25 bus pradėtas taikyti Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas: bus išplečiamas taikomų poveikio priemonių sąrašas ir numatomos tokios administracinių baudų ribos, kad inspekcija galės skirti atgrasančias, proporcingas padarytam pažeidimui baudas.

⁸² LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas (2012-07-18 Nr. 932 redakcija), 7.8 p.: rekomenduojama PI taikyti praktiką, kai priežiūros institucija iš anksto pritaria ūkio subjekto pateiktam paaiškinimui, kaip šis ketina laikytis tam tikrų teisės aktų reikalavimų, kurių priežiūra priskirta šios institucijos kompetencijai; tokį pritarimą išreiškusi institucija vėliau yra jo saistoma atliekant šio ūkio subjekto veiklos patikrinimus, t. y., ūkio subjektui negalėtų būti taikomos poveikio priemonės, jeigu jis laikėsi teisės aktų taip, kaip nurodė savo paaiškinime, kurį patvirtino institucija.

⁸³ Ten pat, 7.9. p.: rekomenduojama PI plačiau taikyti atitikties deklaravimo institutą; ūkio subjektams sudaromos galimybės deklaruoti veiklos atitiktį nustatytiems reikalavimams (užpildyti priežiūros institucijos parengtą atitikties deklaraciją), šias deklaracijas pasirašiusių ūkio subjektų priežiūra mažiausiai intensyvi.

⁸⁴ Maisto sauga – 2, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 5, techninė ir infrastruktūros / statybos sauga – 1, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 4, valstybės pajamos – 1.

⁸⁵ Maisto sauga – 3, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 2, techninė ir infrastruktūros / statybos sauga – 2, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 2, darbo sauga ir sveikata – 1, aplinkos apsauga – 1, transportavimo saugumas – 2, branduolinė sauga – 1.

⁸⁶ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas (2012-07-18 Nr. 932 redakcija), 7.4 p.

⁸⁷ Maisto sauga – 1, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 9, techninė ir infrastruktūros / statybos sauga – 3, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 1, aplinkos apsauga – 6, valstybės pajamos – 1, visuomenės sauga – 2, socialinė apsauga – 1, kalbos apsauga – 1, švietimo priežiūra – 1.

⁸⁸ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas (2015-04-01 Nr. 327 redakcija), 7.14 p.

⁸⁹ EBPO 2014 m. ataskaita „Regulatory Enforcement and Inspections“, 34 psl.

⁹⁰ Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, Nacionalinis transplantacijos biuras, Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba, Lietuvos geologijos tarnyba, Alytaus, Kauno, Panevėžio, Utenos RAAD, Socialinių paslaugų priežiūros departamentas, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, VĮ Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūra, Lošimų priežiūros tarnyba, VĮ Lietuvos prabavimo rūmai, Valstybinis turizmo departamentas, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, Nacionalinė žemės tarnyba, Valstybinė darbo inspekcija, Valstybinė mokesčių inspekcija.

PI veikla, pagrįsta rizikos vertinimu, turi sudaryti pagrindą rinktis, kurių teisės normų įgyvendinimą reikia užtikrinti fiziniiais patikrinimais, o kur užtenka ne tokių intervencinių priemonių, pvz., konsultuoti. Pasirinkimai turėtų būti daromi įvertinus riziką (tikimybė, kad žala kils ir galimą jos dydį). Atsižvelgiant į rizikos vertinimo rezultatus turėtų būti planuojama visa priežiūros veikla, išskyrus poveikio priemonių taikymą. PI turi būti skatinamos plėtoti ir tobulinti konsultavimo veiklą ir tokias prevencines priemones, kaip individualus išankstinis įsipareigojimas dėl teisės aktų nuostatų taikymo principo taikymas, atitikties deklaracijų diegimas ir pan. Visi verslo priežiūros sistemos dalyviai turėtų imtis iniciatyvos keisti teisinę bazę, siekiant diferencijuotų ir tinkamų poveikio priemonių taikymo.

2.2. Priežiūros institucijoms trūksta bendradarbiavimo tarpusavyje ir su ministerijomis

Siekiant priežiūros funkcijų optimizavimo tikslo, vienas jų optimizavimo uždavinių yra plėtoti veiksmingą PI tarnybinį bendradarbiavimą⁹¹. PI turi keistis informacija dėl tikrinamų ūkio subjektų ir veiklos rizikingumo, patikrinimų duomenimis ir rezultatais⁹². PI rekomenduojama mokytis bendradarbiaujant: keisti tarpusavyje rizikos vertinimu paremtų priežiūros modelių taikymo, ūkio subjektų konsultavimo, tikrinamų aspektų baigtinių klausimynų sudarymo, klientų pasitenkinimo tyrimų atlikimo ir kitų veiklos aspektų gerosios praktikos pavyzdžiais ir patirtimi⁹³.

Problema dėl žemo PI tarpusavio bendradarbiavimo lygio išdėstyta konsolidavimo ataskaitoje⁹⁴, pateikti siūlymai apima PI bendradarbiavimą ir dalijimąsi sukaupta patirtimi. Siekiant išspręsti priežiūros naštos verslui ir silpno koordinavimo problemą, 2013 m. Ūkio ministerijai pavesta sukurti PAIS, kuri užtikrintų glaudesnę PI tarpusavio bendradarbiavimą organizuojant priežiūros veiklą. Kaip žinoma, projektas vėluoja ir iki 2018 m. vasario mėn. sistema nėra sukurta.

Priežiūrą vykdo skirtingos PI, veikiančios skirtingų ministerijų valdymo srityse, bet jų įgaliojimų ir kompetencijos skirtumai neturi būti kliūtis tarnybiniam bendradarbiavimui⁹⁵. Todėl analizavome, su kokiomis PI bendradarbiaujama, kokiais klausimais, kokia informacija keičiamasi (pvz.: subjektų ir veiklos rizikingumas, patikrinimų duomenys ir rezultatai, parengti klausimynai ir pan.), kokių problemų kyla, kaip dalijamasi gerosios praktikos pavyzdžiais ir patirtimi.

Analizuotos 62 PI, įskaitant 8 RAAD. 25 proc. PI duomenimis, nėra kitų PI, veikiančių to paties intereso apsaugos srityje ir (ar) turinčių panašias kompetencijas, likusios nurodė PI, veikiančias to paties intereso apsaugos srityje ir (ar) turinčias panašias kompetencijas. 89 proc. bendradarbiauja ir koordinuoja savo veiksmus su kitomis PI; tik kelios nurodė, kokiais dažniausiai klausimais bendradarbiauja.

Bendradarbiavimo ir veiksmų koordinavimo pavyzdžiai

Konkurencijos taryba dėl klaidinančios ir neleidžiamos lyginamosios reklamos priežiūros daugiausia bendradarbiauja su Valstybine vartotojų teisių apsaugos, Valstybine maisto ir veterinarijos, Valstybine vaistų kontrolės tarnybomis, Lietuvos banko Priežiūros tarnyba, Valstybine teritorijų planavimo ir statybos inspekcija. Dažniausiai apsikeičiama informacija dėl konkurencijos. Sudarytos bendradarbiavimo sutartys su Lietuvos banku, trišalė sutartis su Specialiųjų tyrimų ir Viešųjų pirkimų tarnybomis.

⁹¹ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 (2012-07-18 Nr. 932 redakcija) patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, 5.8 p.

⁹² Ten pat, 7.17 p.

⁹³ Ten pat, 7.18 p.

⁹⁴ Ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų veiklos konsolidavimas 2014–2016 m.

⁹⁵ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 (2012-07-18 Nr. 932 redakcija) patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, 7.2 p.

Lietuvos metrologijos inspekcija bendrus patikrinimus atlieka su Valstybine kelių transporto inspekcija (iki 2017 m. pab.), Valstybine mokesčių ir Valstybine darbo inspekcijomis, VĮ Lietuvos prabavimo rūmais, Valstybine maisto ir veterinarijos, Valstybine augalininkystės, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnybomis, Muitinės departamentu, savivaldybėmis ir kt. Keičiasi informacija apie patikrinimų duomenis ir rezultatus.

Lietuvos geologijos tarnyba – prieš atlikdama planinius patikrinimus informuoja atitinkamą RAAD. Iš jų gaunama su ūkio subjektu susijusi informacija. Atliekant neplaninius patikrinimus kitos PI informuojamos pagal poreikį, atsižvelgiant į skundo ir (ar) pavedimo pobūdį.

Lošimų priežiūros tarnyba yra pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis su Valstybine mokesčių inspekcija, Policijos departamentu ir Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentu.

61 proc. PI dalijasi gerąja praktika su PI ar kitomis institucijomis⁹⁶. Pavyzdžiai rodo, kad tarpusavyje mažai dalijamasi patirtimi taikant pažangius metodus (pvz.: rizikos vertinimu paremtų priežiūros modelių taikymas, konsultavimas, klientų pasitenkinimo tyrimų atlikimas ir kt.).

Dalijimosi gerąja praktika pavyzdžiai

Konkurencijos tarybos atstovai 2016 ir 2017 m. skaitė pranešimus, keitėsi patirtimi kartelių viešuosiuose pirkimuose klausimais su Viešųjų pirkimų ir Specialiųjų tyrimų tarnybomis. Dalijosi patirtimi su Valstybine vartotojų teisių apsaugos, Valstybine maisto ir veterinarijos, Valstybine vaistų kontrolės, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnybomis.

Žuvininkystės tarnyba 2016 m. Muitinės departamentui pristatė ES sugautų žuvų kiekio sertifikatų tvirtinimo tvarką; Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai – reikalavimus tikrinti, ar maistui parduodamos šviežios žuvys nėra sužvejotos uždraustos žvejybos metu, ir kt.

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba gerąja praktika dalijosi su Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentu, Valstybine teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, Nacionaliniu visuomenės sveikatos centru ir kt.

13 proc. PI gerąja praktika dalijasi tarptautiniu lygiu, pvz.: 2016 m. Valstybinė ligonių kasa organizavo Lietuvos, Latvijos ir Estijos sveikatos draudimo institucijų atstovų susitikimą, kuriame pasidalyta priežiūros ir kontrolės gerosios praktikos pavyzdžiais, pasikeista patirtimi, kaip vykdoma sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų veiklos priežiūra ir kontrolė.

Ekspertų komisijai priskirta funkcija inicijuoti ir įgyvendinti PI keitimosi gerąja priežiūros funkcijų atlikimo ir optimizavimo praktika priemones⁹⁷. Iki 2018 m. komisija veiklos neplanavo, tačiau 2017 m. įvyko 3 posėdžiai. Viename jų gerąja praktika pasidalino tik devynios komisijoje dalyvaujančios PI. Nepateikta duomenų apie gerosios praktikos sklaidą kitoms, komisijoje nedalyvaujančioms PI.

Siekiant aukštesnio PI tarpusavio bendradarbiavimo ir veiksmų koordinavimo, svarbu keistis turima informacija, susijusia su tikrinamų ūkio subjektų veiklos rizikingumu, patikrinimų duomenimis, mokytis iš kitų PI dalijantis priežiūros veiklos gerinimo praktika. PI turėtų imtis iniciatyvos nelaukdamas, kol bus sukurta PAIIS.

Ministerijos formuoja priskirtos valdymo srities politiką, todėl jose rinkome informaciją apie bendradarbiavimą su kitomis ministerijomis, aiškinomės, ar jos savo valdymo srityje veikiančioms PI teikė metodinę pagalbą ar pan.

9 (iš 11) ministerijos pagal kompetenciją su kitomis institucijomis dažniausiai bendradarbiauja inicijuodamos ar rengdamos teisės aktų pakeitimus. Be to, žodžiu ir raštu teikia kitų institucijų prašomą

⁹⁶ Maisto sauga – 3, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 12, techninė ir infrastruktūros / statybos sauga – 5, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 7, aplinkos apsauga – 8, transportavimo saugumas – 2, branduolinė sauga.

⁹⁷ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimas Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ (2015-04-01 Nr. 327 redakcija), 4.2.4. p.

informaciją dėl PI vykdomos priežiūros veiklos, dalyvauja kelių ministerijų sudarytose darbo grupėse, pasitarimuose, teikia savo nuomonę, kai pareiškėjai tuos pačius skundus ar paklausimus siunčia keliems adresatams (dažniausiai Vyriausybei ar Seimo nariams). Viena ministerija bendradarbiauja tik su ŪM, kuri formuoja verslo priežiūros politiką ir organizuoja jos įgyvendinimą.

Bendradarbiavimo vartotojų teisių apsaugos srityje gerosios praktikos pavyzdys

Vartotojų teisių apsaugos tarybą sudaro už vartotojų teisių apsaugą atsakingų ir vartojimo ginčus nagrinėjančių institucijų, vartotojų asociacijų ir Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovai. Taryba teikia pasiūlymus dėl vartotojų teisių apsaugos politikos įgyvendinimo ir tobulinimo, dėl teisės aktų priėmimo ir keitimo, analizuoja vartotojų teisių apsaugą užtikrinančių institucijų informaciją apie jų veiklą, siūlo tobulinimo veiksmus. Prireikus, aptariami ir verslo priežiūros apsaugos klausimai. Nuo 2016-01-01 Valstybinę ne maisto produktų inspekciją prijungus prie Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos buvo sudaryta kolegija, kurią sudaro tarnybos, Teisingumo ir Ūkio ministerijų atstovai. Kolegija teikia pasiūlymus dėl vartotojų teisių apsaugos ir rinkos priežiūros ne maisto produktų srityse teisės aktų įgyvendinimo ir jų tobulinimo, nagrinėja Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos metinį veiklos planą, metinę veiklos ataskaitą ir teikia pasiūlymus dėl jų, teikia pasiūlymus dėl ne maisto produktų rinkos priežiūros planų.

Trečdalis ministerijų jų valdymo srityse veikiančioms PI metodinės pagalbos neteikė, pvz., vienoje ministerijoje nėra specialistų, gerai išmanančių verslo priežiūros sritį, todėl nėra galimybės teikti atitinkamą metodinę pagalbą. Trūkstant lėšų, ministerija neturi galimybės organizuoti seminarus ir pasitelkti kompetentingų specialistų. 8 ministerijos dažniausiai pagal poreikį kai kurioms PI teikia konsultacijas dėl teisės aktų taikymo, pvz., atsako į pateiktus klausimus, konsultuoja raštu ir (arba) telefonu, prireikus dalyvauja PI organizuojamuose renginiuose (seminaruose, diskusijos ir pan.), pateikiama ir kita aktuali informacija.

Ekspertų komisijai priskirta funkcija teikti komisijos veikloje nedalyvaujančioms institucijoms reikalingą tarnybinę pagalbą, siekiant pritaikyti metodinę medžiagą ir įgyvendinti gaires bei rekomendacijas⁹⁸. Nepateikta duomenų, kad komisija 2016–2017 m. PI teikė šią pagalbą.

Turi būti siekiama užtikrinti visų priežiūros sistemos dalyvių bendradarbiavimą – formalųjį (dalinimasis informacija, bendras patikrinimų organizavimas, bendras tarpsektorinių problemų sprendimas) ir neformalųjį (gerųjų praktikų sklaida, tarpusavio pagalba diegiant pažangias priemones, bendrų problemų aptarimas).

PI iniciatyvos dėl geresnio reglamentavimo

PI turi siekti geresnio reglamentavimo⁹⁹, nes aiškus teisės aktų reikalavimų turinys padėtų verslui suprasti priežiūros esmę ir taip netrukdyti PI siekti priežiūros tikslų¹⁰⁰. PI turi teikti aukštesniam pagal pavaldumą viešojo administravimo subjektui informaciją, susijusią su priežiūra, kai kyla abejonių dėl teisės aktų reikalavimų pagrįstumo.¹⁰¹ Siekiant geresnio reglamentavimo rekomenduojama kuriant verslo priežiūros teisinį reguliavimą arba jį keičiant laikytis principo „vienas į – vienas iš“¹⁰². Būtina apsvarstyti galimybę nustatyti, kad teisės aktai galioja tam tikrą

⁹⁸ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimas Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ (2015-04-01 Nr. 327 redakcija), 4.2.3 p.

⁹⁹ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 (2012-07-18 Nr. 932 redakcija) patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, 7.26 p.

¹⁰⁰ Ten pat, 7.1 p.

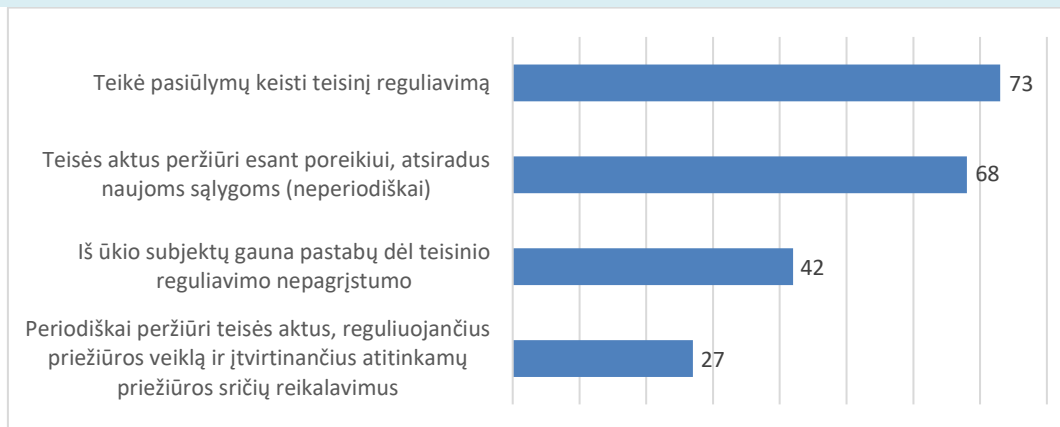
¹⁰¹ LR viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2006-06-27 Nr. X-736 redakcija), 367 str. 3 d.

¹⁰² Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašo 7.26.2 p.: „vienas į – vienas iš“ principas, kai naujos teisinio reguliavimo nuostatos, kuriomis nustatomi reikalavimai, didinantys administracinę našta ūkio subjektams, gali būti

apibrėžtą laikotarpį (ne ilgiau kaip 2 metus), o galiojimas būtų pratęstas tik išanalizavus, ar pasiekti įtvirtinti ir kelti teisinio reguliavimo tikslai, ar neatsirado nenumatytų neigiamų pasekmių arba kitų aplinkybių, kurios turėtų įtakos tolesniam teisės akto galiojimui ar taikymui¹⁰³, ir pan.

Audito metu rinkome informaciją, kaip PI analizuoja ir įvertina ūkio subjektų pateiktas pastabas dėl teisinio reguliavimo nepagrįstumo, koku periodiškumu institucijos peržiūri teisės aktus ir reikalavimus dėl priežiūros veiklos, kiek teikė pasiūlymų keisti teisinį reguliavimą, siekiant mažinti priežiūros ir administracinę naštą verslui, šalinti šio reguliavimo spragas, efektyviau organizuoti priežiūrą. Analizavome ir vertinome 62 PI pateiktus duomenis (9 pav.).

9 pav. 2016 ir 2017 m. iniciatyvos dėl geresnio reglamentavimo, PI dalis proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PI pateiktus duomenis

Didžioji dalis PI teikė pasiūlymus keisti teisinį reguliavimą, iš jų 11 proc. nepateikė duomenų apie įvykusius pokyčius, kaip siekta mažinti priežiūros ir administracinę naštą ūkio subjektams, šalinti teisinio reguliavimo spragas, efektyviau organizuoti veiklą. Beveik trečdalis pasiūlymų neteikė¹⁰⁴. Dažniausiai PI teikia siūlymus ministerijoms. Beveik pusė PI iš ūkio subjektų gauna pastabų dėl teisinio reguliavimo nepagrįstumo, jas vertina ir analizuoja, iš jų 81 proc. nepateikė duomenų, kiek pastabų gauta ir įvertinta.

Veiksmų, gavus verslo pasiūlymus keisti teisė aktus, geros praktikos pavyzdys

Lietuvos bankas vykdo prižiūrimų finansų rinkos dalyvių apklausas dėl administracinės naštos mažinimo, nepakankamo ar perteklinio reguliavimo. Gautos pastabos ir pasiūlymai įvertinami ir, jei nusprendžiama atsižvelgti į juos, įtraukiami į metinius planus.

Beveik trečdalis PI dažniausiai kartą per metus peržiūri teisės aktus, reguliuojančius priežiūros veiklą ir įtvirtinančius atitinkamų priežiūros sričių reikalavimus. 3 proc. PI teisės aktų peržiūros neatlieka, o 68 proc. – esant poreikiui, atsiradus naujoms sąlygoms. Nepriklausomai, kaip dažnai atliekamos peržiūros, daugiau negu trečdalis PI nepateikė naujausių peržiūrų rezultatų.

Analizės rezultatai rodo, 5 proc. PI pateikė pavyzdžių, kai kuriant teisinį reguliavimą arba jį keičiant buvo laikytasi principo „vienas į – vienas iš“¹⁰⁵, 5 proc. – kai naujam teisės aktui buvo nustatytas galiojimo laikotarpis ne ilgiau kaip 2 metus, siekiant jo galiojimą pratęsti tik išanalizavus, ar pasiekti

įvedamos tik tuomet, jeigu kartu atsisakoma dalies kitų administracinę naštą tiems ūkio subjektams nustatančių reikalavimų (turi būti panaikinama ne mažiau reikalavimų, nei įtvirtinama naujų).

¹⁰³ Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašo, 7.26.7 p.

¹⁰⁴ Maisto sauga – 1, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 2, techninė ir infrastruktūros/ statybos sauga – 2, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 2, aplinkos apsauga – 1, valstybės pajamos – 2, transportavimo saugumas – 2, visuomenės sauga – 1, švietimo priežiūra – 1.

¹⁰⁵ Ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 2, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 1.

įtvirtinti ir kelti teisinio reguliavimo tikslai, ar neatsirado nenumatytų neigiamų pasekmių arba kitų aplinkybių, kurios turėtų įtakos tolesniam teisės akto galiojimui ar taikymui¹⁰⁶.

Geresnio reglamentavimo gerosios praktikos pavyzdžiai

Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriaus 2010-12-30 įsakymu tvirtinant patikrinimų taisyklės buvo numatyta, kad jos galioja 2 metus nuo jų paskelbimo. 2013-01-02 taisyklės po peržiūrėjimo buvo atnaujintos.

Žuvininkystės tarnyboje įsigaliojo direktoriaus 2017-02-23 patvirtintas Žuvų rūšių, kurioms pereinamajam 2 kalendorinių metų laikotarpiui taikomi Žuvininkystės produktų atsekamumo užtikrinimo taisyklių III sk. reikalavimai, sąrašas. Nustatytas 2 metų pereinamasis laikotarpis ūkio subjektui susipažinti su naujais atsekamumo reikalavimais.

10 proc. PI pateikė duomenis, kad kyla neaiškumų vertinant teisės aktų reikalavimų pažeidimą kaip mažareikšmį, nes pasigendama vertinimo kriterijų.

Neaiškumų vertinant pažeidimą kaip mažareikšmį pavyzdžiai

Žemės naudojimo valstybinę kontrolę reglamentuojančiuose teisės aktuose nėra nurodytu mažareikšmio teisės aktų reikalavimų pažeidimo kriterijų, todėl **Nacionalinė žemės tarnyba** savo iniciatyva planuoja juos parengti ir patvirtinti.

Valstybinės kelių transporto inspekcijai¹⁰⁷ neaiškumų kyla kelių transporto apsaugos srityje, nes Europos Komisijos praktikoje pažeidimai skirstomi į ypač sunkius, labai sunkius, sunkius ir nesunkius, todėl neaišku, ar nesunkius pažeidimus būtų galima prilyginti mažareikšmių teisės aktų reikalavimų pažeidimų sąvokos apibrėžimui. Beje, apibrėžta, kas yra mažareikšmis geležinkelių transporto pažeidimas, todėl vertinant ūkio subjektų atliktus teisės aktų pažeidimus nekyla neaiškumų.

Mažareikšmių teisės aktų pažeidimų gerosios praktikos pavyzdžiai

Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2016-12-23 patvirtinta Kriterijų, pagal kuriuos administracinis nusižengimas laikomas mažai pavojingu, nustatymo tvarka.

Valstybinės atominės energetikos inspekcijos viršininko 2011-10-24 patvirtintame Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos poveikio priemonių taikymo apraše nustatyti pažeidimo priskiriamo mažareikšmiams kriterijai.

PI turi kritiškai vertinti teisės aktuose nustatytus reikalavimus, kurių laikymosi priežiūrą ji atlieka. Siekiant prižiūrimum ūkio subjektų pasitikėjimo, svarbu analizuoti jų pateiktas pastabas dėl reguliavimo pertekliaus ir (ar) nepagrįstumo, jas įvertinti arba savo iniciatyva teikti informaciją aukštesniam pagal pavaldumą viešojo administravimo subjektui ir taip rodyti iniciatyvą dalyvaujant teisėkūros procese.

2.3. Priežiūros darbuotojų etikos, nešališkumo, nepriklausomumo reikalavimai, kompetencijos vertinamas ir tobulinamas turi būti stiprinami

Pagal gerąją praktiką žmogiškųjų išteklių politika, skirta reguliavimo vykdymui, turėtų padėti užtikrinti skaidrumą, profesionalumą ir į rezultatus orientuotą valdymą. Priežiūros specialistai turi turėti supratimą, kokie patikrinimų tikslai, kaip efektyviai bendrauti su tikrinamais ūkio subjektais,

¹⁰⁶ Maisto sauga – 1, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 1, branduolinė sauga.

¹⁰⁷ Nuo 2017 m. pabaigos Lietuvos transporto saugos administracija.

kaip įvertinti riziką ir laikytis visų atitinkamų etikos standartų, o ne tik technines kompetencijas. Galėtų būti sukurta profesionalumo sistema, apimanti įgūdžių ir gebėjimų rinkinį, naujų specialistų mokymo programos, skirtos reguliariai tikrinti esamų specialistų kvalifikaciją, atnaujinti jų gebėjimus¹⁰⁸.

PI priežiūros specialistų pareiginėse instrukcijose turi būti numatytos funkcijos, užtikrinančios, kad bus pasiekti teisės aktuose nustatyti taikytini veiklos vertinimo kriterijai. Specialistų veiklos vertinimas turi būti pagrįstas pažangiais rezultatais¹⁰⁹. 2015 m. EBPO rekomendavo Lietuvai sukurti priežiūros darbuotojų profesionalumo sistemą, bet 2018 m. vasario mėn. rekomendacija nebuvo įgyvendinta.

26 proc. atsirinktų PI tikrinome, ar apibrėžti reikalingi gebėjimai ir kompetencijos, kuriuos privalo turėti specialistai pagal tikrinamą sritį. Peržiūrėję pareigines instrukcijas ir susijusius dokumentus nustatėme, kad kas ketvirtoje PI iš dalies apibrėžti reikalingi gebėjimai ir kompetencijos (Maisto, Techninė ir infrastruktūros / statybos, Visuomenės sauga ir Švietimo priežiūra).

Aiškinomės PI galimybes užtikrinti priežiūros darbuotojų kompetenciją ir profesionalumą. 39 proc. PI kyla sunkumų, iš jų trečdalis pažymi didelę darbuotojų kaitą ar negalėjimą pritraukti tinkamos kvalifikacijos ir kompetencijos darbuotojų dėl nekonkurencingų atlyginimų. Panevėžio RAAD kyla sunkumų pradėjus dirbti naujiems darbuotojams, nes nėra programų, metodikų, kaip pradedančiajam aplinkos apsaugos inspektoriumi įsitraukti į kontrolės procesą. AM 2015 m. pabaigoje parengė ir teikė derinti RAAD „Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų adaptacijos programos aprašo“ projektą, tačiau jis nepatvirtintas.

44 proc. PI nepakanka arba iš viso nesūdomi mokymai priežiūros darbuotojams¹¹⁰. Pvz., Konkurencijos tarybos, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos, Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos poreikius atitinkančių mokymų Lietuvoje beveik nėra, o dalyvauti mokymuose kitose valstybėse finansinės galimybės labai ribotos. Pasigendama aukštos kvalifikacijos ir kompetencijų lektorių energetikos, specializuotų mokymų aplinkos apsaugos srityje. Ryšių reguliavimo tarnybos nuomone, kelti kompetenciją padėtų reguliarūs mokymai, seminarai ar pasitarimai, kuriuose būtų daugiau supažindinama su naujaisiais priežiūrą reglamentuojančiais teisės aktais, jų taikymu planuojant ir vykdam priežiūrą, pristatomi gerosios praktikos pavyzdžiai. Žuvininkystės tarnybos nuomone, turi būti nustatyti įvadiniai (minimalūs) mokymai specialistams ir suteikiamos galimybės juose dalyvauti.

Atsirinktose PI analizavome, kaip mokomi nauji priežiūros darbuotojai. Trečdalyje jų parengtos naujų darbuotojų adaptacijos programos, o kitose nauji darbuotojai mokomi tiek, kiek apima reikalavimai visiems valstybės tarnautojams.

Naujų priežiūros specialistų mokymo gerosios praktikos pavyzdys

Valstybinėje maisto ir veterinarijos tarnyboje vykdomi naujų darbuotojų mokymai (adaptacijos programa) apima: įvadinį (supažindinama su PI politika ir veikla, pareigybės aprašymu, vidaus darbo tvarkomis, darbo ir gaisrinės saugos dokumentais); kokybės sistemos ir specialųjį (pagal pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas) mokymus. Naujam darbuotojui paskiriamas mentorius, dirbantis ilgiau nei 6 mėn. ir atliekantis tas pačias funkcijas. Naujam darbuotojui įgaliojimai dirbti savarankiškai suteikiami praėjus ne mažiau kaip šešis mėn.

Analizavome, ar PI specialistus vertina pagal efektyvumo ir rezultatyvumo vertinimo kriterijus. Valstybės tarnautojai vertinami vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatymo, o dirbantys pagal

¹⁰⁸ EBPO 2014 m. ataskaita „Regulatory Enforcement and Inspections“, 47–50 psl. ir 63–64 psl.

¹⁰⁹ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas (2012-07-18 Nr. 932 redakcija), 7.21 p.

¹¹⁰ Maisto sauga – 1, ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga – 9, techninė ir infrastruktūros/ statybos sauga – 1, visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra – 5, aplinkos apsauga – 7, valstybės pajamos – 1, transportavimo saugumas – 1, visuomenės sauga – 1, švietimo priežiūra – 1.

darbo sutartis – Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo reikalavimais. Atsirinktose PI peržiūrėjome valstybės tarnautojų vertinimo išvadas ir pastebėjome, kad ne visais atvejais darbuotojų veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo vertinimo kriterijai suformuluoti konkrečiai priežiūros veiklai įvertinti, pvz.: parengti bylas perdavimui į archyvą, suvesti į sistemą duomenis apie atliktus patikrinimus, suvesti tikrinimo pažymas į sistemą, pateikti apibendrinimą apie kokybės defektus, parengti duomenų apibendrinimą ir pan.

Priežiūros darbuotojų vertinimo gerosios praktikos pavyzdžiai

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba savo iniciatyva vadovo nustatyta tvarka vieną kartą per penkerius metus atlieka visų priežiūros funkcijas atliekančių darbuotojų kvalifikacijos ir gebėjimų atlikti pareigybės aprašyme numatytas funkcijas vertinimą. Jis apima 30-ies klausimų testą raštu ir pokalbį – vertinama kompetencija, pateikiami situaciniai (hipotetiniai) praktiniai ir teoriniai elgesio bei žinių klausimai.

Visose PI rinkome duomenis apie darbuotojų etikos, nešališkumo ir nepriklausomumo reikalavimų laikymąsi. Išskyrus asociacijas ir valstybės įmones, PI valstybės tarnautojams taikomi bendrieji reikalavimai apibrėžti Viešojo administravimo, Valstybės tarnybos įstatymuose ir Valstybės tarnautojų veiklos etikos taisyklėse. Nustatėme ir gerosios praktikos pavyzdžių: PI turi vadovo ar valdymo organų patvirtintus reikalavimus.

Etikos, nešališkumo ir nepriklausomumo reikalavimų gerosios praktikos pavyzdžiai

PI, turinčios etikos kodeksą: teritorinės darbo biržos, Radiacinės saugos centras, Muitinės departamentas, Valstybinė mokesčių inspekcija, Lietuvos bankas, Valstybinė darbo inspekcija, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas.

PI, taikančios nešališkumo, konfidencialumo deklaracijas: Valstybinis turizmo departamentas, Nacionalinė žemės tarnyba, Valstybinė ligonių kasa, Lietuvos bioetikos komitetas, Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba, Lietuvos auditorių rūmai, Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba.

Kai kuriose PI (Valstybinė vartotojų teisių apsaugos ir Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos, Radiacinės saugos centras, Valstybinė darbo inspekcija, teritorinės darbo biržos, Lietuvos bioetikos komitetas) apibrėžtos ir patvirtintos darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, etikos taisyklės.

Kadangi nėra bendrų reikalavimų dėl etikos, nešališkumo ir nepriklausomumo, iš visų PI rinkome duomenis apie skundus dėl priežiūros specialistų korupcinio pobūdžio ar kitų teisės aktų reikalavimų neatitinkančių veikų. 90 proc. PI nebuvo tokių atvejų. Kitose, pvz.: maisto, ne maisto produktų saugos ir vartotojų apsaugos, techninės ir infrastruktūros / statybos, aplinkos apsaugos, valstybės pajamų, kuriose buvo skundų, aiškinomės institucijų¹¹¹ veiksmus. Kai kuriose jų yra už korupcijos prevenciją ir kontrolę atsakingi padaliniai ar darbuotojai, kurie nagrinėja pateiktą informaciją. Buvo atvejų, kai kreiptasi į teisėsaugos institucijas arba pakartotinai atlikti patikrinimai ūkio subjektuose.

Ūkio subjektai turi teisę kreiptis dėl PI korupcinio pobūdžio ar kitų teisės aktų reikalavimų neatitinkančių veikų į aukštesnio pavaldumo subjektus¹¹². Ministerijose rinkome duomenis apie tokius atvejus ir veiksmus, kurių buvo imtasi. 2016–2017 m. Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo, Žemės ūkio, Teisingumo ir Ūkio ministerijose tokių atvejų nebuvo. Aplinkos, Energetikos, Susisiekimo, Sveikatos apsaugos, Vidaus reikalų ir Finansų ministerijos gavo skundų ir kreipėsi į

¹¹¹ Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, Nacionalinė žemės tarnyba, Vilniaus RAAD, Valstybinė mokesčių inspekcija.

¹¹² LR viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2006-06-27 Nr. X-736 redakcija), 36⁷ str. 4 d.

teisėsaugos institucijas arba buvo sudaryta darbo grupė, atliktas tarnybinis tyrimas ir verslo atstovams pateikta išvada.

Valstybės kultūros paveldo komisija 2016 m. Kultūros ministerijai įvardijo korupcijos rizikas Kultūros paveldo departamente. Ministerija yra numačiusi pirkti paslaugas atlikti tyrimą¹¹³, siekiant iki 2018 m. IV ketv. išanalizuoti šio paveldo apsaugos teisinį reguliavimą ir pateikti pasiūlymus dėl darnios plėtros principais grįsto jo išsaugojimo ir aktualizavimo teisinio reguliavimo modelio, suformuluoti pasiūlymus dėl naujos redakcijos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo. Ministerijos nuomone, tyrimo rezultatai padės mažinant korupcijos riziką: pašalins neaiškias, laisvai interpretuojamas teisės aktų nuostatas, leidžiančias specialistams ūkio subjektų patikrinimų metu piktnaudžiauti turimais įgaliojimais.

Siekiant efektyvios ir skaidrios priežiūros darbuotojų veiklos, PI turi būti sukurta sistema, apimanti naujų darbuotojų mokymą ir programas, skirtas atnaujinti jų gebėjimus. Turi būti tobulinami ne tik specialieji, bet ir bendrieji gebėjimai ir kompetencijos, pvz.: bendravimo įgūdžiai, darbo planavimas ir organizavimas ir pan., turi būti vykdomas nuolatinis priežiūros darbuotojų kvalifikacijos vertinimas pagal efektyvumo ir rezultatyvumo kriterijus. Turi būti nustatyti etikos, nešališkumo, nepriklausomumo reikalavimai.

¹¹³ Planuota atlikti įgyvendinant Vyriausybės programos įgyvendinimo plano II prioriteto 2.4.2 darbo 1 veiksmą „Sisteminio integruoto, darnios plėtros principais grįsto kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos koncepcijos parengimas ir adaptavimas“.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo ir informavimo apie įgyvendinimą data*
1.	Paskirti atsakingą instituciją arba suteikti reikiamus ar atitinkamus įgaliojimus Ūkio ministerijai, kad būtų koordinuojamas verslo priežiūros politikos įgyvendinimas, teikiama metodinė ir kita pagalba, užtikrintas ministerijų, priežiūros institucijų ir savivaldybių tarpusavio bendradarbiavimas.	LR Vyriausybė	<p>1. Parengti LR viešojo administravimo įstatymo pakeitimo projektą: nustatyti Ūkio ministerijai platesnius įgaliojimus verslo priežiūros politikos formavimo srityje.</p> <p>2. Priėmus LR viešojo administravimo įstatymo pakeitimą, atitinkamai tikslinti Vyriausybės 2010-05-04 nutarimą Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“, Ūkio ministerijos, Verslo priežiūros politikos skyriaus nuostatus, darbuotojų pareigybių aprašymus (priemonės vykdytoja – Ūkio ministerija).</p>	<p>1. 2019 m. II ketv.</p> <p>2. 2019 m. III ketv.</p>
2.	Paskirtai institucijai arba Ūkio ministerijai pavesti:	LR Vyriausybė		
2.1.	įvertinti arba koordinuoti įvertinimą, remiantis ūkinių veiklų, galinčių sukelti didžiausią žalą visuomenei, nustatymu bei kaštų ir naudos analize, priežiūros funkcijas ar jų dalį, kurios galėtų būti vykdomos privataus sektoriaus, kitų organizacijų ar savivaldybių, paliktos savikontrolei, taip pat – neprižiūrimas ūkio subjektų veiklas;	LR Vyriausybė	Pavesti atsakingoms ministerijoms iki 2019-01-01 įvertinti joms pavaldžių ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų priežiūros funkcijas ir nuspręsti, kokias vykdomas priežiūros funkcijas ar jų dalį būtų galima perduoti privačiam sektoriui, kitoms organizacijoms ar savivaldybėms arba palikti savikontrolei, taip pat peržiūrėti neprižiūrimas ūkio subjektų veiklas ir nuspręsti dėl priežiūros tikslingumo (priemonės vykdytoja – Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija).	2018 m. IV ketv.
2.2.	įvertinti arba koordinuoti institucijų funkcijas, remiantis Viešojo administravimo įstatymo 36 ¹ str. 2 d. nustatyta priežiūros apimtimi, nuspręsti, kurios institucijos priskirtinos ir jas priskirti verslo priežiūros institucijoms;	LR Vyriausybė	Peržiūrėti Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų sąrašą, prireikus jį atnaujinti ir parengti Vyriausybės 2010-05-04 nutarimo Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ pakeitimo projektą.	2019 m. III ketv.

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo ir informavimo apie įgyvendinimą data*
2.3.	įvertinti arba koordinuoti verslo priežiūros būklės vertinimą šalies mastu ir pateikti duomenis dėl atsiskaitymo Seimui;	LR Vyriausybė	<p>1. Pavesti Ūkio ministerijai pateikti Vyriausybei verslo priežiūros vertinimo duomenis. Nuspręsti, ar jie bus pateikiami atskiroje ataskaitoje, ar įtraukti į Vyriausybės metinę ataskaitą (priemonės vykdytoja – Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija);</p> <p>2. Įvertinti Vyriausybės nutarime Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ numatytų veiklos efektyvumo (rezultatyvumo) rodiklių suderinamumą su Vyriausybės nutarimu Nr. 827 „Dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“ ir, esant poreikiui, tais atvejais, kai institucijos veikla ne visa apimtimi yra orientuota į priežiūrą, kuri neatsispindi institucijos misijoje ir kt., siūlyti minėtų teisės aktų pakeitimus (priemonės vykdytoja – Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija).</p>	<p>1. 2019 m. II ketv.</p> <p>2. 2018 m. IV ketv.</p>
2.4.	įvertinti dėl priežiūros institucijų konsolidavimo pateiktus, bet neįgyvendintus, siūlymus, priimti sprendimus dėl tolesnių veiksmų ir juos vykdyti;	LR Vyriausybė	<p>Pavesti ministerijoms pakartotinai išnagrinėti Ūkio ministerijos parengtą Ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų veiklos konsolidavimo 2014–2016 m. ataskaitą ir:</p> <p>Aplinkos ministerijai – įvertinti ir pateikti siūlymus dėl teritorijų planavimo ir statybos sektoriaus priežiūros pertvarkos (konsolidavimo; efektyvios šio sektoriaus priežiūros užtikrinimo – atsisakant didžiosios dalies išteklių skyrimo savivaldybių išduotų statybos leidimų pakartotiniam patikrinimui; atitinkamai iš esmės pakeičiant ir efektyvinant statybą leidžiančių dokumentų išdavimo tvarką).</p> <p>Žemės ūkio ministerijai – iš naujo apsvarstyti bendros maisto saugos ir veterinarijos institucijos, kuri atliktų visas priežiūros funkcijas, susijusias su maisto grandinės sauga, steigimo galimybę, jungiant Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos,</p>	2018 m. IV ketv.

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo ir informavimo apie įgyvendinimą data*
			<p>Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos, Valstybinės augalininkystės tarnybos ir Žuvininkystės tarnybos atliekamas ūkio subjektų priežiūros funkcijas, susijusias su maisto produkto, gabenimu, sandėliavimu, ir pardavimu, bei Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento vykdomas visas alkoholio ir tabako mažmeninės ir didmeninės prekybos subjektų kontrolės funkcijas.</p> <p>Sveikatos apsaugos ministerijai – spręsti dėl Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento funkcijų perskirstymo bei Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos ir Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos reorganizavimo į vieną instituciją.</p> <p>Švietimo ir mokslo ministerijai – iš naujo peržiūrėti 14-os ministerijai pavaldžių švietimo pagalbos ir kitų centrų funkcijas, įvertinti įstaigų konsolidavimo bei funkcijų optimizavimo galimybes, įvertinti Studijų kokybės vertinimo centro, Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro ir Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros bei Švietimo ir mokslo ministerijos vykdomas priežiūros funkcijas sujungti į vieną švietimo kokybės priežiūros instituciją.</p> <p>Finansų ministerijai – iš naujo įvertinti galimybes vienoje konsoliduotoje Valstybės mokesčių surinkimo ir finansinės priežiūros institucijoje sutelkti valstybės pajamų surinkimo ir su jų mokėjimo vengimo prevencija susijusias funkcijas. Ši nauja institucija sujungtų VMI, Muitinės departamento vykdomas funkcijas, joje būtų SODROS vykdomos valstybinio socialinio draudimo įmokų surinkimo, apskaitymo ir išieškojimo funkcijos (likusios ne priežiūros funkcijos išliktų dabartinėje SODROS struktūroje) ir FNTT finansinių revizijų funkcija (žvalgybinę veiklą paliekant FNTT</p>	

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo ir informavimo apie įgyvendinimą data*
			<p>kompetencijoje). Įgyvendinta nemaža dalis pirmojo konsolidavimo etapo sprendimų, skirtų struktūrų ir bendrųjų funkcijų optimizavimui, informacinių sistemų suderinimui ir pan.</p> <p>Finansų ministerijai – įvertinti galimybes konsoliduoti Lietuvos prabavimo rūmus ir pateikti siūlymus dėl tolesnių veiksmų, siekiant konsoliduoti priežiūros institucijas ar jų funkcijas arba argumentus, kodėl tai daryti netikslinga (priemonės vykdytoja – Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija).</p>	
2.5.	suplanuoti ir įgyvendinti veiksmus priežiūros institucijų veiklai tobulinti (rizikos vertinimu pagrįsta veikla; tarpusavio bendradarbiavimas; teisės aktų, reguliuojančių ūkio subjektų veiklą, vertinimas; darbuotojų etikos, nešališkumo ir nepriklausomumo reikalavimai).	LR Vyriausybė	Parengti Veiksmų priežiūros institucijų veiklai tobulinti planą ir jame nustatytais terminais prižiūrėti veiksmų įgyvendinimą (priemonės vykdytoja – Ūkio ministerija).	2019 m. I ketv.
<p>* – priemonės ir terminus rekomendacijoms įgyvendinti pateikė LR Vyriausybės kanceliarija kartu su LR ūkio ministerija.</p> <p>Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais: Ūkio ministerijos Įmonių teisės ir verslo aplinkos gerinimo departamento Verslo priežiūros politikos skyriaus vedėja Gita Šematovičiūtė Tel. Nr. 8 706 64894, el. p. Gita.Sematoviciute@ukmin.lt</p>				

Ekonomikos audito departamento direktorius

Julius Lukošius

Visuomenės gerovės audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Eivida Šlamė

Auditą atliko: Eivida Šlamė (grupės vadovė), Arturas Balsys, Solveiga Naginevičiūtė, Jolanta Ašmegienė, Dana Dudzevičienė, Ieva Zamarytė, Algimantas Sorakas (nuo 2017-10-02), Sandra Ragėnaitė (nuo 2017-11-06), Dovilė Geštautienė (nuo 2017-12-04).

Valstybinio audito ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai ir Lietuvos Respublikos ūkio ministerijai.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Ar Lietuvos verslo priežiūros sistema
efektyvi“
1 priedas

Santrumpos ir sąvokos

AM – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija
EM – Lietuvos Respublikos energetikos ministerija
FM – Lietuvos Respublikos finansų ministerija
KM – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija
LRS – Lietuvos Respublikos Seimas
LRV – Lietuvos Respublikos Vyriausybė
PAIIS – priežiūrą atliekančių institucijų informacinė sistema
PI – priežiūros institucija
RAAD – regiono aplinkos apsaugos departamentas
SADM – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija
SAM – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija
SM – Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija
TM – Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija
ŪM – Lietuvos Respublikos ūkio ministerija
VRM – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija
ŽŪM – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija

Audito apimtis ir metodai

Audito apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar verslo priežiūros sistema efektyvi.

Pagrindiniai audito klausimai – ar verslo priežiūros politika ir jos įgyvendinimo koordinavimas prisideda įgyvendinant efektyvią verslo priežiūrą, ar institucinė sąranga ir priežiūros funkcijos sudaro prielaidas efektyviai veikti sistemai, kaip vykdoma verslo priežiūra užtikrina reglamentuotų teisių ir interesų apsaugą.

Audituojami subjektai:

- Ūkio ministerija, atsakinga už verslo priežiūros politikos formavimą ir jos įgyvendinimo koordinavimą (pagrindinis audito subjektas);
- Teisingumo ministerija, nes teisingumo ministrui kartu su ūkio ministru pavesta koordinuoti priežiūros funkcijų optimizavimo procesą, analizuoti eigą ir rezultatus;
- 57 Vyriausybės nutarimu¹¹⁴ patvirtintos ūkio subjektų priežiūrą atliekančios institucijos, iš kurių vieną sudaro 8 RAAD, ir vieną – 10 teritorinių darbo biržų (iš viso 73 juridiniai asmenys). 2017 m. pabaigoje veikė 56 institucijos. Audito metu buvo analizuoti 62-iejų juridinių asmenų pateikti duomenys, nes VĮ Statybos produkcijos sertifikavimo centras ir Lietuvos darbo birža duomenų nepateikė, nes priežiūros nevykdo, o 10 teritorinių darbo biržų pateikė apibendrintus duomenis.

Audituojamas laikotarpis – 2016 ir 2017 m., siekiant išsamaus ir pagrįsto vertinimo, buvo renkami ir ankstesnių laikotarpių duomenys. 2018 m. duomenys nagrinėjami tiek, kiek jie susiję su įvykusiais verslo priežiūros sistemos pokyčiais.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus¹¹⁵ ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus¹¹⁶.

Audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
Valstybės politikos įgyvendinimo koordinavimas nepriširda prie efektyvios verslo priežiūros	<p>Dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Viešojo administravimo ir Konkurencijos įstatymai, Konstitucija, Vyriausybės nutarimas dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo, Konstitucinio Teismo nutarimai. ▪ Ūkio ministerijos nuostatai, 2016–2018 m. strateginiai, metiniai veiklos planai, Ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų veiklos konsolidavimo planas su priedais, ataskaita „Ūkio subjektų priežiūrą atliekančių institucijų veiklos konsolidavimas 2014–2016 m.“, Vyriausybės Strateginio komiteto posėdžių 	<p>Įvertinti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kaip buvo vykdoma nuo 2009 m. prasidėjusi verslo priežiūros pertvarka; ▪ kaip formuojama verslo priežiūros politika ir koordinuojamas jos įgyvendinimas, ar paskirtos atsakingos institucijos, užtikrinančios šių procesų įgyvendinimą, koordinuojami visi sistemos dalyviai;

¹¹⁴ LR Vyriausybės 2010-05-04 nutarimas Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“, (2012-07-18 Nr. 932 redakcija).

¹¹⁵ LR valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“.

¹¹⁶ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito standartas“, prieiga per internetą: <http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=350>.

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<p>protokoliai dėl konsolidavimo kryptių ir pertvarkos sprendimų.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Seimo darbo grupės dėl Seimui atskaitingų institucijų veiklos optimizavimo galimybių pateikta informacija. ▪ Vyriausybės kanceliarijos 2016-02-09 posėdžio protokolas Nr. NV-326 „Komisijos pasirengimui LR narystei EBPO koordinuoti“. ▪ Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetinės priemonės, 2016 m. Vyriausybės ataskaita, Ūkio ir kitų ministerijų, kurių valdymo srityje veikia priežiūros institucijos, 62-iejų priežiūros institucijų metinės veiklos ataskaitos; ▪ 62-iejų priežiūros institucijų dokumentai analizuojant tikslus, funkcijas ir kompetenciją priežiūros srityje; ▪ EBPO ataskaitos: 2015 m. Lietuvai dėl reguliavimo politikos „OECD Reviews of Regulatory Reform“, 2014 m. „Regulatory Enforcement and Inspections“, 2014 m. „The Governance of Regulators“. Didžiosios Britanijos „GOV.UK“ interneto svetainėje pateikta informacija apie Dereguliavimo įstatymą ir informacija „export.gov“ interneto svetainėje apie Estijos skaidrią reguliavimo sistemą. ▪ Ūkio ir teisingumo ministrų įsakymu patvirtintos „Rekomendacijos, kaip įdiegti ir taikyti priežiūros institucijų veiklos efektyvumo (rezultatyvumo) rodiklius“. <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 11 ministerijų, kurių valdymo srityje veikia priežiūros institucijos, duomenys apie priežiūros institucijų veiklos vertinimą; ▪ 62 priežiūros institucijų duomenys apie priežiūros tikslus ir funkcijas bei funkcijų optimizavimą; ▪ 47-ių priežiūros institucijų verslo priežiūrai panaudojamas lėšas, priežiūros darbuotojų skaičių; iš jų 42-iejų 2016 ir 2017 m. biudžeto vykdymo ataskaitos; ▪ 73-iejų priežiūros institucijų interneto svetainėse skelbiama informacija; ▪ 46-ių (iš 60) savivaldybių duomenys apie vykdomą verslo priežiūrą, nes jos pateikė atsakymus į klausimą. <p>Apklauskos ir pokalbiai:</p> <p>Teikti klausimynai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 11 ministerijų; ▪ 73 priežiūros institucijoms; ▪ 60 savivaldybių; ▪ Per Lietuvos pramonininkų, Lietuvos darbdavių ir Lietuvos verslo konfederacijas, Pramonės, prekybos ir amatų rūmus, Žemės ūkio rūmus, Investuotojų forumą išsiųsti klausimynai, apklaustos asociacijos, siekiant nustatyti verslo priežiūros institucijų veiklos tobulinimo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ar buvo imtasi ir kokių veiksmų įgyvendinant 2015 m. EBPO Lietuvai teiktas rekomendacijas dėl priežiūros tobulinimo, užtikrintas proceso ir dalyvių koordinavimas; ▪ ar atsižvelgiant į rizikas, nustatytos pagrindinės sritys, kuriose turėtų būti vykdoma verslo priežiūra, prioritetai, kriterijai priežiūros institucijų sąrašui; ▪ ar priežiūros institucijų tikslai ir funkcijos orientuotos į reglamentuotų teisių ir interesų apsaugą ir priežiūros institucija žino, kokio svarbaus intereso apsaugą ji privalo užtikrinti ir ar to paties intereso apsaugos srityje veikia kitos priežiūros institucijos; ▪ kokią institucijos veiklos dalį sudaro priežiūros veikla ir kiek valstybei kainuoja verslo priežiūra; ▪ ar yra priežiūros funkcijų, kurios galėtų būti perduotos privačiam sektoriui, nevyriausybinėms organizacijoms, ar yra neprižiūrimų verslo sričių; ▪ ar savivaldybės vykdo verslo priežiūrą tose pačiose priežiūros srityse kaip ir valstybės institucijos, ar keičiamasi su priežiūra susijusia informacija; ▪ ar vertinamas priežiūros veiklos efektyvumas, užtikrinama nuolatinė vykdomos priežiūros veiklos stebėseną ir atsiskaitoma už verslo priežiūros vykdymą, politikos formavimą ir įgyvendinimą.

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	<p>galimybes, išsiaiškinti verslo subjektų lūkesčius. Atsakė 27 įmonės, 8 asociacijos, 1 VŠĮ ir 1 švietimo srityje veikiantis subjektas.</p> <p>Pokalbiai su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ūkio ir Teisingumo ministerijų atstovais; ▪ Vyriausybės atstovais; ▪ Seimo darbo grupės dėl Seimui atskaitingų institucijų veiklos optimizavimo galimybių atstovais; ▪ Lietuvos pramonininkų, Lietuvos verslo ir Lietuvos darbdavių konfederacijomis; ▪ 16 priežiūros institucijų, veikiančių techninės ir infrastruktūros / statybos, maisto saugos, visuomenės sveikatos, vaistų ir sveikatos, švietimo priežiūros, ne maisto produktų saugos ir vartotojų bei kultūros apsaugos srityse ir atsirinktų pagal šiuos kriterijus: nevykdomi konsolidavimo siūlymai, o institucijos pavaldžios arba atskaitingos skirtingų valdymo sričių institucijoms; ŠMM kaip politiką formuojanti, tačiau ir priežiūros funkcijas vykdanči institucija; siūlymai Seimo darbo grupei dėl Seimui atskaitingų institucijų optimizavimo, apimantys priežiūros institucijas; institucijos, kuriose optimizuotos priežiūros funkcijos prijungiant instituciją ar perimant tam tikras priežiūros funkcijas; iš išorės gauta informacija (Kultūros paveldo departamentu, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Valstybine teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybine augalininkystės tarnyba, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba, Valstybine energetikos inspekcija, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu, Nacionaline žemės tarnyba, Valstybine gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba, Žuvininkystės tarnyba, Valstybine akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba, Valstybine vaistų kontrolės tarnyba, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, Valstybine kalbos inspekcija, Švietimo ir mokslo ministerija); ▪ 24 neatsirinktomis priežiūros institucijomis tikslinantis duomenis bendrauta telefonu ir el. paštu; ▪ 40 savivaldybių atstovais bendrauta telefonu ir el. paštu; ▪ 11 institucijų atstovais, kurie dalyvavo Valstybės kontrolės organizuotoje neformalioje diskusijoje: 4 ministerijos (ŪM, TM, AM, ŽŪM), 2 konfederacijos (Lietuvos pramonininkų, Lietuvos verslo), 2 asociacijos (Prekybos, pramonės ir amatų rūmų, „Investors Forum“), 3 priežiūros institucijos (Valstybinė maisto ir veterinarijos, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnybos, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija); ▪ Pasaulio banko konsultantu, dirbančiu su įvairių šalių komandomis vykdančiomis inspekcijų reformas ar 	

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	inspekcijų veiklos vertinimus. Gauta informacija apie Lietuvos verslo priežiūros sistemą, pateikta pavyzdžių iš kitų šalių praktikos.	
Institucijoms trūksta priežiūros veiklos orientavimo į didžiausias rizikas ir bendradarbiavimo	<p>Dokumentų peržiūra:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Viešojo administravimo įstatymas, LRV nutarimas dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo. ▪ Ūkio ir teisingumo ministrų įsakymu patvirtintos Vienodos ir kokybiškos asmenų konsultavimo praktikos užtikrinimo gairės, Rizikos vertinimu pagrįstos ūkio subjektų veiklos priežiūros gairės ir Verslo priežiūros institucijų kontrolinių klausymynų rengimo ir atnaujinimo tvarka; ▪ Ekspertų komisijos 2017 m. posėdžių protokolai; ▪ 12 ir 16 atsirinktų priežiūros institucijų, kurios įsidedusios rizikos vertinimo sistemas, rizikos vertinimo dokumentai; ▪ 42 priežiūros institucijų, pateikusių duomenis, kad yra įsidedusios rizikos vertinimo sistemas, strateginiai, metiniai ir (ar) patikrinimų, konsultavimo planai; ▪ 16 atsirinktų priežiūros institucijų dokumentai dėl priežiūros darbuotojams nustatytų reikalavimų, priežiūros funkcijas atliekančių tarnautojų ir darbuotojų veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo vertinimo. ▪ Ūkio subjektų apklausa dėl verslo priežiūrą atliekančių institucijų veiklos vertinimo, ŪM užsakymu „Sprinter“ tyrimai, 2017 m. ▪ 2015 metais EBPO Lietuvai teikta ataskaita dėl reguliavimo politikos „OECD Reviews of Regulatory Reform“, 2014 metų EBPO ataskaita „Regulatory Enforcement and Inspections“. <p>Duomenų analizė:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 11 ministerijų duomenys apie priežiūros institucijų veiklą ir bendradarbiavimą su jomis; ▪ 62 priežiūros institucijų duomenys apie rizikingumo vertinimą, priežiūros veiklos (konsultavimo, patikrinimų ir informacijos vertinimo) planavimą ir vykdymą, taikomas poveikio priemones; bendradarbiavimą su kitomis institucijomis; priežiūros specialistų kompetencijos, priežiūros funkcijas atliekančių tarnautojų ir darbuotojų veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo vertinimo. <p>Apklauskos ir pokalbiai:</p> <p>Teikti klausimynai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 11 ministerijų; ▪ 73 priežiūros institucijoms; ▪ 60 savivaldybių; <p>Pokalbiai su:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ūkio ir Teisingumo ministerijų atstovais, Lietuvos pramonininkų ir Lietuvos verslo konfederacijomis; ▪ 16 atsirinktų priežiūros institucijų. 	<p>Įvertinti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ar priežiūros institucijos planuoja priežiūros veiklą (konsultavimas, patikrinimai, informacijos vertinimas); ar priežiūros institucijos yra įsidedusios rizikos vertinimo sistemas ir vykdomą priežiūrą orientuoja didžiausiems rizikos atvejams šalinti; ▪ ar priežiūros institucijos planuoja priežiūros veiklą (konsultavimas, patikrinimai, informacijos vertinimas); ▪ ar institucijų taikomos poveikio priemonės yra diferencijuotos, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, padarytos žalos dydį, mastą ir kitas įstatymuose nustatytas aplinkybes ir užkerta kelią pakartotiniams pažeidimams; ▪ ar sistemos dalyviai bendradarbiauja tarpusavyje sprendžiant verslo priežiūros problemas, kylančias priežiūros institucijoms ir ūkio subjektams, ar jas sprendžiant dalyvauja ir kitos valstybinės institucijos; ▪ ar priežiūros institucijos dalijasi tarpusavyje gerąja praktika; ▪ ar priežiūros institucijos vertina ūkio subjektų pastabas dėl teisinio reguliavimo, ar atlieka teisės aktų peržiūras ir taip prisideda prie teisinio reguliavimo tobulinimo; ▪ ar apibrėžti reikalavimai priežiūros specialistų kompetencijai, etiškumui, nešališkumui ir nepriklausomumui, ar ugdomos jų profesinės ir bendrosios kompetencijos, ar nustatyti jų efektyvumo ir rezultatyvumo vertinimo kriterijai, pagal kuriuos vertinama veikla.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar Lietuvos verslo priežiūros sistema
 efektyvi“
 3 priedas

Priežiūros institucijos pagal EBPO rekomenduojamas priežiūros sritis

Eil. Nr.	Priežiūros sritis	PI	Pavaldumas/ atskaitingumas	PI skaičius srityje
1	Maisto sauga	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	LRV	5
		Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba	ŽŪM	
		Valstybinė augalininkystės tarnyba	ŽŪM	
		VĮ Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūra	ŽŪM	
		Žuvininkystės tarnyba	ŽŪM	
2	Ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga	Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba	TM	14
		Lietuvos metrologijos inspekcija	ŪM	
		Valstybinis turizmo departamentas	ŪM	
		Lošimų priežiūros tarnyba	FM	
		VĮ Lietuvos prabavimo rūmai	FM	
		Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyba	FM	
		Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija	LRV	
		LR konkurencijos taryba	LRS	
		Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija	LRS	
		Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba	FM	
		Lietuvos auditorių rūmai	Asociacija	
		Lietuvos radijo ir televizijos komisija	LRS	
		Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba	KM	
Valstybės tarnybos departamentas	LRV			
3	Techninė ir infrastruktūros/ statybos sauga	Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija	AM	8
		VĮ Statybos produkcijos sertifikavimo centras	AM	
		Valstybinė energetikos inspekcija	EM	
		Nacionalinė žemės tarnyba	ŽŪM	
		Kultūros paveldo departamentas	KM	
		Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas	VRM	
		Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba	LRV	
		Lietuvos architektų rūmai	Asociacija	
4	Visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra	Valstybinė ligonių kasa	SAM	9
		Radiacinės saugos centras	SAM	
		Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba	SAM	
		Lietuvos bioetikos komitetas	SAM	
		Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas	LRV	
		Nacionalinis transplantacijos biuras	SAM	
		LR odontologų rūmai	Asociacija	
		Nacionalinis visuomenės sveikatos centras	SAM	
		Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba	SAM	

Eil. Nr.	Priežiūros sritis	PI	Pavaldumas/ atskaitingumas	PI skaičius srityje
5	Darbo sauga ir sveikata	LR valstybinė darbo inspekcija	SADM	1
6	Aplinkos apsauga	Aplinkos apsaugos agentūra	AM	4
		Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentai (8)	AM	
		Valstybinė miškų tarnyba	AM	
		Lietuvos geologijos tarnyba	AM	
7	Valstybės pajamos	Muitinės departamentas	FM	3
		Valstybinė mokesčių inspekcija	FM	
		Valstybinė socialinio draudimo fondo valdyba	SADM	
8	Transportavimo saugumas	Civilinės aviacijos administracija	SM	3
		Lietuvos saugios laivybos administracija	SM	
		Valstybinė kelių transporto inspekcija	SM	
9	Bankų, draudimo ir finansinių paslaugų priežiūra	Lietuvos bankas	LRS	1
10	Branduolinė sauga	Valstybinė atominės energetikos inspekcija	LRV	1
11	Visuomenės sauga	Policijos departamentas	VRM	2
		Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba	LRS	
12	Socialinė apsauga	Lietuvos darbo birža	SADM	3
		Teritorinės darbo biržos	SADM	
		Socialinių paslaugų priežiūros departamentas	SADM	
13	Švietimo priežiūra	ŠMM	ŠMM	1
14	Kalbos apsauga	Valstybinė kalbos inspekcija	KM	1
15	Viešųjų pirkimų priežiūra	Viešųjų pirkimų tarnyba	LRV	1

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal 2017 m. III ketv. duomenis

Informacija apie priežiūros institucijų vykdomą / nevykdomą konsolidavimą

1 lentelė. PI informacija dėl nevykdomų konsolidavimo siūlymų

Statybų ir infrastruktūros priežiūra – įkurti konsoliduotą priežiūros instituciją statybos srityje. *Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija*, pritaria, kad srityje pokyčiai yra reikalingi, tačiau, rekomendaciją būtina peržiūrėti ir tikslinti atsižvelgiant į siūlomų konsoliduoti institucijų specifiką. Valstybinė energetikos inspekcija nepateikė informacijos apie galimą prisijungimą prie konsoliduotos PI, tačiau pritaria jau vykdomam Vyriausybės siūlymui įsteigti daugiasektorinį reguliuotoją, sujungiant Valstybinę kainų ir energetikos kontrolės komisiją, Ryšių reguliavimo tarnybą ir Valstybinę energetikos inspekciją. *Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas ir Kultūros paveldo departamentas* informacijos neturi. *Nacionalinė žemės tarnyba* neturi informacijos apie pokyčius, tačiau mano, kad tarnybos žemėtvarkos planavimo funkcijos, susijusios su sklypų formavimo, pertvarkymo projektų rengimo organizavimu ir tvirtinimu bei žemės naudojimo paskirties nustatymu ir keitimu, būtų perduotos savivaldybėms. 2016-01-14 Vyriausybės posėdyje nuspręsta šio sprendimo įgyvendinimui reikalingų įstatymų projektų svarstymą atidėti. Dėl šio siūlymo įgyvendinimo 2014 m. tarnyba kartu su Žemės ūkio ministerija Vyriausybei pateikė argumentuotą bendrą poziciją, kad nesutinka su jokiais objektyviais argumentais nepagrįstu pasiūlymu žemėtvarkos planavimo funkcijas perduoti savivaldybėms.

Maisto ir veterinarijos sauga – įsteigti vieningą maisto saugos ir veterinarijos instituciją. *Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba* informavo, kad siūlymas nevykdomas, nes nepriimamos Veterinarijos įstatymo pataisos dėl tarnybos pavaldumo. *Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba* nurodė, kad rengiamas Gyvulių veislininkystės įstatymo pakeitimo įstatymas. *Valstybinė augalininkystės tarnyba* neturi žinių. *Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas* informavo, kad sprendimas tabako kontrolės funkcijas perduoti Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai, o alkoholio – Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai, buvo panaikintas Vyriausybės sprendimu. *Žuvininkystės tarnyba* pažymi, kad funkcijų perdavimas yra sprendžiamas įstaigos steigėjo arba Vyriausybės lygmenyje. Tarnyba mano, kad rekomendacija neįgyvendinama, nes: funkcijas perdavus kitai/kitos ministerijos valdymo srities institucijai atsirastų jai nebūdingos žemės ūkio veiklos sritis, prieštaraujant ES bendrajai žuvininkystės politikai (pažeista Reglamento (EB) Nr. 1224/2009 5 str. 5 d.).

Sveikata – dviejų PI konsolidavimas. *Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba ir Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba* išdėstė pagrindinius argumentus, kodėl sprendimas buvo panaikintas: tarnybos vykdo visiškai skirtingas, tarpusavyje nesidubliuojančias funkcijas, skirtingose sveikatos apsaugos sistemos veiklos srityse: atitinkamai viena asmens sveikatos, visuomenės sveikatos priežiūros srityje, kita – farmacijos priežiūros srityje; mechaninis institucijų sujungimas neleistų optimizuoti vykdomų funkcijų ir nedidintų jų atlikimo efektyvumo; siekiant mažinti administracinę naštą ūkio subjektams ir optimaliau koordinuoti ūkio subjektų veiklos priežiūrą priimtas sprendimas efektyviau bendradarbiauti bei tarpusavyje derinti priežiūros priemonių vykdymą.

Švietimo priežiūra – įsteigti vieningą švietimo priežiūros instituciją. *ŠMM* nepateikė konkrečios informacijos ir argumentų dėl nevykdomų sprendimų.

Kultūros priežiūra – sukurti viešosios informacijos priežiūros instituciją. *Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba* informacijos nepateikė. *Valstybinė kalbos inspekcija* informavo, kad vykdant konsolidavimą ekspertai buvo pasiūlę sujungti inspekciją, Lietuvos radijo ir televizijos komisiją bei Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybą. Siūlymas nesulaukė Kultūros apsaugos srities darbo grupės palaikymo. Vyriausybės strateginis komitetas pritarė KM 2015 m. pateiktam pasiūlymui pertvarkyti inspekcijos veiklą ir integruoti savivaldybių kalbos tvarkytojus, tačiau tai nebuvo įgyvendinta. Dar 2011 m. Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetui svarstant naujos redakcijos Valstybinės kalbos įstatymo projektą buvo pateikta nuomonė, jog dabartinė valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolės sistema, kurią sudaro du savarankiški, jokiais valdymo santykiais nesusieti lygmenys – valstybės ir savivaldybių, neužtikrina kontrolės kokybės ir visuotinio. 2017 m. Seimo darbo grupei dėl Seimui atskaitingų institucijų optimizavimo yra pateiktas siūlymas sujungti inspekciją su Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba.

Šaltinis – Valstybės kontrolė remiantis PI pateikta informacija

2 lentelė. PI informacija dėl Seimo darbo grupei dėl Seimui atskaitingų institucijų optimizavimo pateikto siūlymo įsteigti Infrastruktūros reguliavimo tarnybą

Institucija	Informacija
Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisija	<p>Komisija nuolat bendradarbiauja su Energetikos inspekcija. Ginčų nagrinėjimo, investicijų derinimo, elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės reikalavimų vertinimo metu bei vykdant kitas įstatymuose numatytas funkcijas, Komisijai dažnai būtina gauti Energetikos inspekcijos specialistų techninio pobūdžio bei kitas išvadas, kurių pagalba Komisija gali užtikrinti priimamų administracinių sprendimų pagrįstumą. Komisijos ir Energetikos inspekcijos funkcijos energetikos srityje yra glaudžiai susijusios:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ santykiai su reguliuojamais rinkos dalyviais; ▪ energetikos veiklos leidimų ir licencijų išdavimas; ▪ energetikos įmonių patikrinimai; ▪ vartotojų skundų ir ginčų nagrinėjimas; ▪ energetikos įmonių investicijų techninis / ekonominis vertinimas; ▪ ES elektros ir gamtinių dujų sektorių tinklų kodeksų įgyvendinimas ir kt. <p>Dėl šių priešasčių vertėtų svarstyti Komisijos ir Energetikos inspekcijos sujungimo galimybę, siekiant efektyvinti ir optimizuoti energetikos, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo reguliavimą, sustiprinti ekonominę ir techninę energetikos sektoriaus įmonių priežiūrą. Komisijos ir Energetikos inspekcijos žmogiškieji resursai bei kompetencijos užtikrintų energetikos sektoriaus reguliavimo, priežiūros bei kontrolės funkcijų įgyvendinimą, valstybės saugomų interesų gynimą bei ilgalaikėje perspektyvoje sudarytų sąlygas administracinei naštai mažinti. Komisijos, Ryšių reguliavimo tarnybos ir Energetikos inspekcijos jungimas ne tik didintų administracinę našta verslui, bet ir neprisidėtų prie institucijų veiklos efektyvinimo ar optimizavimo, nes Komisija ir Ryšių reguliavimo tarnyba veikia visiškai skirtinguose sektoriuose, jų veiklą reglamentuoja skirtingi LR ir ES teisės aktai.</p>
Valstybinė energetikos inspekcija	<p>Inspekcija su komisija dalyvavo susitikimuose dėl institucijų sujungimo, kuriuose buvo aptariami planuojamo institucijų sujungimo klausimai. Inspekcijos nuomone jungimasis su komisija (be tarnybos) yra tinkamas institucijų raidos kelias, suteikiantis galimybes persižiūrėti funkcijas, optimizuotis ir kursiantis realią pridėtinę vertę Lietuvai.</p>
Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba	<p>Ryšių reguliavimo tarnybos ir Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos sujungimo modelis nebūtų efektyvus, ir galimai turėtų neigiamų pasekmių:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ sujungimas nesumažintų administracinių procedūrų verslui, nes ūkio subjektai, kurių veiklą prižiūri tarnyba ir komisija yra skirtingi. Sritys yra labai specifinės, reikalauja specifinių techninių, ekonominių žinių, (šilumos ūkio ekspertas neišmanys radijo dažnių reguliavimo, ir atvirkščiai). Bendrosios srities specialistai (rinkų tyrėjai, teisininkai ir pan.) taip pat yra specializuoti atitinkamoje srityje ir negali vienodai išmanyti skirtingų infrastruktūrų specifikos. ▪ Tarnybos ir komisijos finansavimas grindžiamas iš reguliuojamų sektorių surenkamomis įmokomis, todėl institucijų sujungimas tiesioginės įtakos papildomam valstybės biudžeto lėšų taupymui neturėtų. ▪ Vykdomų funkcijų konsolidavimas vienoje institucijoje keltų papildomo veiklų ir lėšų administravimo poreikį ir sąlygotų grėsmes dėl kryžminio subsidijavimo ir galimą atitinkamo sektoriaus įmonių nepasitenkinimą. (Finansuojant daugiasektorinio reguliavimo instituciją iš atitinkamų reguliuojamų sektorių įmonių surenkamomis įmokomis, neleistinas kryžminis subsidijavimas (t. y. kai viename sektoriuje surinktos lėšos būtų panaudojamos reguliuojant kitą sektorių). ▪ Didėjant reguliavimo apimčiai taptų sudėtingesnis reglamentavimo ir lėšesnis sprendimų priėmimo procesas.

Šaltinis – Valstybės kontrolė remiantis PI pateikta informacija

Valstybinio audito ataskaitos
„Ar Lietuvos verslo priežiūros sistema
efektyvi“
5 priedas

Neprižiūrimų veiklų ir priežiūros funkcijų, perduotinių privačiam sektoriui, asocijuotoms verslo struktūroms ar kt., pavyzdžiai

1 lentelė. Neprižiūrimos ūkinės veiklos

Pateikė	Sritis	Veikla ir priežastys, kodėl neprižiūrima
Ministerijos		
ŪM	Ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga	Cheminių medžiagų naudojimas neprižiūrimas, nes ministerijos vykdomame projekte – Teisinio reguliavimo tinkamumo patikrų chemijos srityje ir reguliavimo naštos ūkio subjektams vertinimo ataskaitoje (kuri dar nėra galutinė), identifikuojama, kad chemijos srities reguliavimas yra labai detalus, sudėtingas, tačiau nėra aiškios atsakingos PI. Kelionių pardavimo agentų vykdoma veikla neprižiūrima pagal šiuo metu galiojantį reglamentavimą, tačiau Turizmo įstatymo projekte yra siūlymai vykdyti šią priežiūrą.
Priežiūros institucijos		
Nacionalinis visuomenės sveikatos centras	Visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra	Gaunama skundų dėl nestacionarių socialinių paslaugų įstaigų veiklos, tačiau PI priskirta vykdyti tik stacionarių globos ir slaugos įstaigų priežiūrą ¹¹⁷ .
Lošimų priežiūros tarnyba	Ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga	Žaidimai žaidimų automatais neprižiūrimi. Reorganizavus Metrologijos tarnybą priežiūros funkcija niekam nebuvo priskirta. Lošimų priežiūros tarnyba organizuoja ir vykdo leidimų atidaryti lošimo automatų ir kt. išdavimą ¹¹⁸ . 2015 m. Valstybės kontrolės teikta rekomendacija Vyriausybei, kad atsižvelgiant į tai, kad nepaskirta institucija, kuri tikrintų žaidimo automatų atitiktį specialiesiems techniniams reikalavimams, išduotų žaidimo automatų pasus ir specialius ženklus, vertintų, ar žaidimo automatas savo išore arba funkcijomis neimituoja lošimo įrenginio, instaliuotomis programomis arba žaidimais neimituoja azartinių lošimų, tikrintų žaidimo automatų jų eksploatavimo metu, inicijuoti teisės aktų pakeitimus, nustatančius žaidimų automatais organizavimo tvarką ir paskirti instituciją, kuri vykdytų žaidimų žaidimo automatais priežiūrą. 2018 vasario mėn. rekomendacija neįgyvendinta.
VĮ Lietuvos prabavimo rūmai		Lombardai, kuriuose gali būti įkeičiami asmeninio naudojimo daiktai, kad būtų užtikrintas trumpalaikių kreditų, kuriuos lombardai suteikia fiziniams asmenims, grąžinimas ¹¹⁹ nėra prižiūrimi. PI lombardų veiklą kontroliuoja tiek, kiek tai susiję su veikla, susijusia su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais ¹²⁰ . Lombardai – kredito teikimo įstaigos, nepatenkančios į Lietuvos banko prižiūrimą finansų rinkos dalyvių sąrašą. Pagal galiojantį teisinį reglamentavimą lombardo paslaugas gali teikti fiziniai asmenys, veiklą vykdytys pagal individualios veiklos pažymą. Be to, lombardo paslaugas, kai įkaitu už kreditą priimami taurieji metalai ir brangakmeniai, galima vykdyti gyvenamosiose patalpose. Tai apsunkina

¹¹⁷ LR sveikatos apsaugos ministro 2015-09-18 įsakymu Nr. V-1058 patvirtintų Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos nuostatų, 10.2.1 p.

¹¹⁸ LR finansų ministro 2012-02-21 įsakymu Nr. 1K-062 patvirtintų Lošimų priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų, (2016-05-16 Nr. 1K-177 redakcija), 9.2 p.

¹¹⁹ LR Civilinio kodekso ketvirtosios knygos, 4.227 str.

¹²⁰ LR finansų ministro 2013-12-31 įsakymu Nr. 1K-421 patvirtintų Valstybės įmonės „Lietuvos prabavimo rūmai“ įstatų, 7.1 p.

		ne tik lombardo veiklos kontrolę, bet ir lombardo klientų teisę patekti į lombardo patalpas, norint išsipirkti įkeistą savo asmeninį daiktą. Dėl to gaunama skundų.
Lietuvos metrologijos inspekcija		Metrologinė priežiūra bankuose neatliekama. PI vienas iš veiklos tikslų – atlikti teisinę metrologinę priežiūrą ¹²¹ , kuri apima teisinio metrologinio reglamentavimo objektų, tai yra matavimo priemonių, prekių kiekio, taip pat ir esančio fasuotėse, matavimo indų teisinės metrologijos reikalavimų atitikties kontrolę, jų gamintojų, pardavėjų ir naudotojų kontrolę, ar jie laikosi šio įstatymo ir kitų teisės aktų nuostatų, ir su tuo susijusi rinkos priežiūra. Teisinė metrologinė priežiūra apima kiekio, nurodyto ant fasuočių, kontrolę. ¹²²
Savivaldybės		
		Nenurodė

Šaltinis – Valstybės kontrolė remiantis PI, ministerijų pateikta informacija ir teisės aktų analize

2 lentelė. PI priežiūros funkcijos, kurios galėtų būti perduotos privačiam sektoriui, asocijuotoms verslo struktūroms ar kt.

Pateikė	Sritis	Funkcijos
Ministerijos		
AM	Aplinkos apsauga	Valstybinė miškų tarnybos vykdoma funkcija – miško sėklų kokybės nustatymas.
	Techninė ir infrastruktūros/ statybos sauga	Svarstoma galimybė leisti daugiau statinių užbaigti atlikus statinio ekspertizę, nes pagal Statybos įstatymo nuostatas numatyta galimybė statybos užbaigimo procedūras atlikti per privatų sektorių, t. y. kai statyba užbaigiama statytojas gali pasirinkti nustatytą tvarka atlikti statinio ekspertizę.
FM	Ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga	Dalis priežiūros funkcijų, kurias vykdo Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Finansų - tokios kaip Bankroto ir restruktūrizavimo administratorių kvalifikacinių egzaminų, profesinės kvalifikacijos kėlimo, etikos principų laikymosi priežiūra galėtų būti perduota administratorių savivaldai. Tai numatoma atlikti priėmus naują Juridinių asmenų nemokumo įstatymą. Kai kuriose ES valstybėse (Estijoje, Lenkijoje) tauriųjų metalų, brangakmenių ir jų gaminių valstybinė priežiūra yra metrologijos įstaigų vykdomos priežiūros funkcijų dalis. Šios įstaigos yra priskirtos Ūkio ministerijos funkcijas atitinkančių ministerijų kompetencijai. Todėl svarstyтина VĮ „Lietuvos prabavimo rūmai“ vykdomas tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros funkcijas perduoti Lietuvos metrologijos inspekcijai prie ŪM.
KM	Ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga	Lietuvos radijo ir televizijos vykdoma priežiūra galėtų būti perduota kitoms valstybinėms institucijoms, jau vykdančiomis panašias priežiūros funkcijas.
	Visuomenės sauga	Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos vykdoma priežiūra galėtų būti perduota kitoms valstybinėms institucijoms, jau vykdančiomis panašias priežiūros funkcijas.
Priežiūros institucijos		
Valstybinė energetikos inspekcija	Techninė ir infrastruktūros/ statybos sauga	Atsinaujinančių išteklių energijos įrenginių montavimo darbų kokybės priežiūra ir pastatų šiltinimo priežiūra – VĮ Energetikos agentūrai.
Lietuvos bankas	Bankų, draudimo ir finansinių paslaugų priežiūra	Ketinama perduoti draudimo brokerių ir finansų maklerių egzaminavimo funkcijas rinkos atstovams. Vadovaujantis LR draudimo įstatymo projektu draudimo brokerių egzaminavimo funkcija būtų perduota Draudimo brokerių rūmams, o pagal LR

¹²¹ LR ūkio ministro 2014-08-06 įsakymu Nr. 4-527 patvirtinti Lietuvos metrologijos inspekcijos nuostatai, 9.1 p.

¹²² LR metrologijos įstatymas, 1996-07-09 Nr. I-1452 (2016-04-21 Nr. XII-2323 redakcija), 2 str. 30 d.

		finansų priemonių rinkų įstatymo projektą finansų maklerių egzaminavimo funkcija – finansų rinkos dalyvių asociacijai.
Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamentas	Aplinkos apsauga	Žemės reformos žemėtvarkos projektų derinimas. Žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų derinimas. Statybos projektų tikrinimas ir pritarimas arba nepritarimas jiems. Dalyvavimas surašant statinių, kurie neturi savininkų apskaitos aktą. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo atrankos, vertinimo nustatymo dokumentų ir vertinimo ataskaitų nagrinėjimas ir išvadų dėl vertinimo dokumentų kokybės teikimas. Tam tikrų veiklos rūšių įrenginių naudojančių tirpiklius, registravimas. Degalinių techninio reglamento derinimas. Mažojo karjero paso derinimas. Prašymo stabdyti leidimo galiojimą derinimas. Preliminarių ir detalių ekogeologinių tyrimų programų derinimas. Užterštų teritorijų tvarkymo planų derinimas. Aplinkos atkūrimo priemonių plano rengimo reikalavimas ir derinimas.
Panevėžio regiono aplinkos apsaugos departamentas		Užstato sistemos kontrolės funkcijų peržiūra. Gamtinių ir kraštovaizdžio draustinių būklės vertinimo peržiūra. Mokesčio už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių peržiūra. Saugotinių želdinių, augančių ne miško paskirties žemėje, leidimų kirtimui (pertvarkymui) derinimo peržiūra. Leidimų naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetu išdavimo peržiūra. Išvadų dėl medžiojamųjų gyvūnų gausos reguliavimo teritorijose, kuriose medžioti draudžiama išdavimo peržiūra.
Civilinės aviacijos administracija	Transportavimo saugumas	Pagal tarptautinę kitų valstybių aviacijos institucijų patirtį beveik visos priežiūros funkcijos gali būti techniškai perduotos privačiam sektoriui (išimtyms dėl teisės aktų leidimo, sankcijų skyrimo, valstybės atstovavimo tarptautinėse organizacijose, vartotojų teisių gynimo).
Verslo atstovai		
Asociacijos, atskiri verslininkai	Techninė ir infrastruktūros/ statybos sauga	Žemės priežiūrą – savivaldai. Statybos įmonių išankstinis kvalifikavimas ir specialistų atestavimas – Statybininkų asociacijai.
	Socialinė apsauga	Teritorinės darbo biržos – savivaldai.
	Ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga	VĮ "Lietuvos prabavimo rūmai" – privačiam sektoriui.
	Švietimo priežiūra	Studijų kokybės vertinimas ir programų akreditavimas (kaip ir daugelyje ES šalių) privatioms nepriklausomoms agentūroms
	Nepriklausomai nuo sektoriaus ir srities	Profesinių kvalifikacijos atestatų išdavimas – asociacijoms. Atitinkamos rinkos/srities asociacijoms, reglamentuojant privalomus priežiūros principus (rizikos valdymo principais paremta priežiūra). Leidimai vykdyti priežiūrą griežtai kontroliuojami, tvirtinant konkrečios asociacijos priežiūros metodiką ir vertinant veiklos rezultatus.
	Savivaldybės	
		Nenurodė

Šaltinis – Valstybės kontrolė remiantis ministerijų, PI, verslo atstovų pateikta informacija

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar Lietuvos verslo priežiūros sistema
 efektyvi“
 6 priedas

Savivaldybių ir priežiūros institucijų tose pačiose srityse vykdomos priežiūros ir keitimosi informacija, susijusia su priežiūra, pavyzdžiai

1 lentelė. Rezultatai remiantis savivaldybių duomenimis

Sritis	Priežiūros funkcija	PI	Duomenys
Kalbos apsauga	Valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolė	Valstybinė kalbos inspekcija	Iš 32 savivaldybės 81 proc. su inspekcija keičiasi informacija (teikia ataskaitas apie atliktus patikrinimus); likusios nesikeičia arba nenurodė. 77 proc. derina priežiūros veiksmus (teikiami planai, metinės veiklos ataskaitos), likusios nederina arba nenurodė.
Techninė ir infrastruktūros/ statybos sauga	Civilinė sauga	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas	Iš 28 savivaldybių 68 proc. su departamentu keičiasi informacija (teikiami planai, ekstremaliųjų situacijų valdymo planai, patikrinimų aktai, ataskaitos), likusios nesikeičia arba nenurodė. 79 proc. derina priežiūros veiksmus (organizuojami bendri renginiai, pratybas, teikiami planai, metinės veiklos ataskaitos), likusios nenurodė.
	Statinių naudojimo priežiūra įstatymų nustatyta tvarka.	Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, Valstybinė energetikos inspekcija, Nacionalinė žemės tarnyba.	Iš 17 savivaldybių 35 proc. su Valstybine teritorijų planavimo ir statybos inspekcija keičiasi informacija, likusios nesikeičia arba nenurodė. Iš 17 savivaldybių su Valstybine energetikos inspekcija, Nacionaline žemės tarnyba keičiasi informacija, derina priežiūros veiksmus tik po vieną savivaldybę.
Visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra	Prekybos alkoholio ir tabako gaminiais kontrolės funkcijas	Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas	Iš 13 savivaldybių 77 proc. su departamentu keičiasi informacija (licencijų skaičius ir įvykę pokyčiai; ekonominių sankcijų taikymas įmonei, savivaldybės tarybos sprendimai dėl įmonės veiklos ribojimo), kitos nesikeičia arba nenurodė. 69 proc. nurodė, kad derina priežiūros veiksmus (konsultuojamasi prieš subjekto patikrinimą), kitos nederina arba nenurodė.
Transportavimo saugumas	Subjektų, teikiančių keleivių vežimo paslaugas, kontrolę	Valstybinė kelių transporto inspekcija	Iš 13 savivaldybių 38 proc. su inspekcija keičiasi informacija (subjektų, susijusių su kelių transportu, stebėsenos ir informavimo valstybės IS „Vektra“) ir derina veiksmus (konsultuojamasi), likusios nesikeičia arba nenurodė.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių pateiktą informaciją

2 lentelė. Rezultatai remiantis PI duomenimis

Sritis	PI	Duomenys
Kalbos apsauga	Valstybinė kalbos inspekcija	Informacija keičiasi tiek, kiek tai apima savivaldybių teikiamas ataskaitas.
Techninės ir infrastruktūros/s tatybos sauga	Valstybinė energetikos inspekcija	Informacija nesikeičia.
	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas	Informacija keičiasi (apskrytys esančios savivaldybių administracijos numatomų tikrinti subjektų ir kitų įstaigų sudarytus tikrinamų subjektų kitų įstaigų sąrašus kasmet teikia apskričių priešgaisrinėms gelbėjimo valdyboms, kad įvertintų sąrašų pagrįstumą).
	Nacionalinės žemės tarnyba duomenimis	Informacija keičiasi (teritoriniai padaliniai teikia informaciją žemės nuomos mokesčio mokėjimui savivaldybių administracijoms pagal žemės buvimo vietą apie asmenis).
Visuomenės sveikatos, vaistų ir sveikatos priežiūra	Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas	Informacija nesikeičia.
Socialinė apsauga	Socialinių paslaugų priežiūros departamentas	Informacija keičiasi (vaikų globos srityje).

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PI pateiktą informaciją

Valstybinio audito ataskaitos
„Ar Lietuvos verslo priežiūros sistema
efektyvi“
7 priedas

Nediferencijuotų ir neatgrasančių poveikio priemonių pavyzdžiai

Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba. Baudos, numatytos ANK už nelegalią veiklą su vaistiniais preparatais bei falsifikuotų vaistų gamybą, importą iš trečiųjų šalių, eksportą, didmeninį platinimą, pardavimą ir falsifikuotų vaistinių preparatų prekybos tarpininkavimą yra neatgrasančios. Europos Komisijos atliktoje visų valstybių narių apklausoje, dėl Direktyvos 2001/83/EC 118a punkte nurodytų poveikio priemonių įteisinimo valstybėse narėse, Lietuva buvo minima kaip šalis, kurioje numatytos pačios mažiausios baudos už veiklą su falsifikuotais vaistais.

Valstybinė mokesčių inspekcija. Siekiant užtikrinti piktybiškai, sąmoningai, tyčia, šturksčiai ir pan. mokesčių prievolių nevykdančių mokesčių mokėtojų mokesčių prievolių vykdymą, FM siūlyta svarstyti galimybę inicijuoti Mokesčių administravimo įstatymo 139 straipsnio pakeitimus griežtinant atsakomybę už šiuos mokesčių teisės aktų pažeidimus. Piktybiškai mokesčių prievolių nevykdančiais mokesčių mokėtojais galima įvardinti tuos mokesčių mokėtojus, kurie sąmoningai sudaro mokesčių vengimo/slėpimo schemas, turėdami tikslą išvengti mokesčių prievolių (sumažina apmokestinamąsias pajamas, mokėtinus mokesčius). Šiuo metu egzistuojanti baudų už mokesčių teisės pažeidimus skyrimo tvarka neatitinka minėtame įstatyme apibrėžto teisingumo principo, nes praktikoje skirtos baudos už mokėtinų mokesčių sumažinimą ne visais atvejais yra adekvačios padarytiems pažeidimams. Būtų tikslinga papildyti Civilinio kodekso 6.9301 straipsnį nuostata, kad tais atvejais, kai kreditorius patiria žalą dėl atsiskaitymų grynaisiais ir negrynaisiais pinigais eiliškumo pažeidimų, už padarytą žalą subsidiariai atsakytų ir įmonės vadovas.

Valstybinė darbo inspekcija. Vidutinis administracinės baudos dydis 2017 m. I pusm. už kiekvieną atvejį, kai buvo nustatytas nelegalaus darbo faktas, buvo 669 Eur. Teismai, pagal ANK vis dar dažnai skiria simbolinę piniginę baudą už nelegalų darbą, dėl ko ne tik nepasiekama nuobaudos paskirtis, nes teismo paskirta nuobauda yra mažai reikšminga, palyginus su pažeidimu gauta nauda.

Lošimų priežiūros tarnyba. Taikomos poveikio priemonės už loterijų organizavimo tvarkos arba loterijos taisyklių, azartinių lošimų organizavimo tvarkos arba lošimo reglamento pažeidimus yra taikomos fiziniams, o ne juridiniams asmenims (ANK 134 straipsnis), todėl ne visuomet yra efektyvios ir proporcingos ūkio subjekto, ar padaryto pažeidimo masto, atžvilgiu. Pvz. už draudžiamos azartinių lošimų reklamos paskelbimą ir apribojusio savo galimybę lošti asmens įleidimą į lošimo organizavimo vietą atsakomybė taikoma ne lošimų organizatoriui, o lošimo vietoje dirbančiam asmeniui.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PI pateiktus duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar Lietuvos verslo priežiūros sistema efektyvi“
 8 priedas

Priežiūros institucijų duomenys apie priežiūros veiklai skiriamas lėšas ir priežiūros darbuotojus

Eil. Nr.	Institucija	Veiklos dalis, kurią sudaro verslo priežiūros funkcijos, proc.	2016 m. asignavimai iš viso, tūkst. Eur	2016 m. dalis verslo priežiūrai, tūkst. Eur	2017 m. asignavimai iš viso, tūkst. Eur	2017 m. dalis verslo priežiūrai, tūkst. Eur	Tik priežiūros funkcijas atliekančių darbuotojų skaičius	Tik priežiūros funkcijas atliekančių darbuotojų dalis nuo visų darbuotojų, proc.	Priežiūros darbuotojų atliekančių ir kitas ne priežiūros funkcijas skaičius	Priežiūros darbuotojų atliekančių ir kitas ne priežiūros funkcijas dalis nuo visų darbuotojų, proc.
1	2	3	4	5	4	5	6	7	8	9
Maisto sauga										
1	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	55,6	26403,8	14680,5	28085,5	15615,5	700	81,2	162	18,8
2	Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba	84,3	781,4	658,7	759,1	639,9	20	61,0	8	24,0
3	Valstybinė augalininkystės tarnyba	51,0	6323,9	3225,2	6834,3	3485,5	0	0	169	51,0
4	VĮ Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūra	Nevertinta ¹								
5	Žuvininkystės tarnyba	68,24	3365,3	2296,5	3299,7	2251,7	0	0	17	9,3
Ne maisto produktų sauga ir vartotojų apsauga										
6	Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba	44,3	3317,9	1469,8	3243,7	1437,0	6	0,1	84	50,9
7	Lietuvos metrologijos inspekcija	71,1	882,5	627,5	829,6	589,8	25	55,6	7	15,6
8	Lošimų priežiūros tarnyba	21,0	492,3	103,4	562,7	118,2	11	37,9	21	72,4
9	VĮ Lietuvos prabavimo rūmai	Nevertinta ¹								

Eil. Nr.	Institucija	Veiklos dalis, kurią sudaro verslo priežiūros funkcijos, proc.	2016 m. asignavimai iš viso, tūkst. Eur	2016 m. dalis verslo priežiūrai, tūkst. Eur	2017 m. asignavimai iš viso, tūkst. Eur	2017 m. dalis verslo priežiūrai, tūkst. Eur	Tik priežiūros funkcijas atliekančių darbuotojų skaičius	Tik priežiūros funkcijas atliekančių darbuotojų dalis nuo visų darbuotojų, proc.	Priežiūros darbuotojų atliekančių ir kitas ne priežiūros funkcijas skaičius	Priežiūros darbuotojų atliekančių ir kitas ne priežiūros funkcijas dalis nuo visų darbuotojų, proc.
10	Valstybinis turizmo departamentas	27,5	1078,7	296,6	1287,7	354,1	4	12,5	2	6,3
11	Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyba	6,5	1146,6	74,5	1573,4	102,3	0	0	4	2,0
12	Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija	80,0	716,0	572,8	728,8	583,0	6	20,0	18	60,0
13	LR konkurencijos taryba	86,0	1688,1	1451,8	2193,2	1886,2	40	59,1	18	38,0
14	Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija	Nepateikta					0	0	57	66,0
15	Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba	8,0	8912,6	713,0	8981,2	718,5	0	0	2	8,0
16	Valstybės tarnybos departamentas	2,0	1384,4	27,7	1297,5	26,0	0	0	1	1,9
17	Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba	85,0	1049,5	892,1	1532,4	1302,5	49	85,0	8	14,0
18	Lietuvos auditorių rūmai	Nevertinta ¹								
19	Lietuvos radijo ir televizijos komisija	70,0	778,6	545,0	748,1	523,7	9	47,0	10	53,0
Techninė ir infrastruktūros/ statybos sauga										
20	Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija	61,79	4523,1	2794,8	4781,7	2954,6	131	61,8	131	61,8
21	VĮ Statybos produkcijos sertifikavimo centras	Nevertinta ¹								

Eil. Nr.	Institucija	Veiklos dalis, kurią sudaro verslo priežiūros funkcijos, proc.	2016 m. asignavimai iš viso, tūkst. Eur	2016 m. dalis verslo priežiūrai, tūkst. Eur	2017 m. asignavimai iš viso, tūkst. Eur	2017 m. dalis verslo priežiūrai, tūkst. Eur	Tik priežiūros funkcijas atliekančių darbuotojų skaičius	Tik priežiūros funkcijas atliekančių darbuotojų dalis nuo visų darbuotojų, proc.	Priežiūros darbuotojų atliekančių ir kitas ne priežiūros funkcijas skaičius	Priežiūros darbuotojų atliekančių ir kitas ne priežiūros funkcijas dalis nuo visų darbuotojų, proc.	
22	Valstybinė energetikos inspekcija	78,0	2098,3	1636,7	2175,8	1697,1	68	65,4	11	10,6	
23	Nacionalinė žemės tarnyba	5,0	26482,8	1324,1	22920,6	1146,0	7	0,7	181	18,8	
24	Kultūros paveldo departamentas	Nepateikta					0	0	21	16,8	
25	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas	25,0	88258,6	22064,7	95708,4	23927,1	0	0	234	5,0	
26	Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba	Nepateikta					5	3,0	84	52,0	
27	Lietuvos architektų rūmai	Nepateikta					Nevertinta ¹				
Visuomenės sveikata, vaistai ir sveikatos priežiūra											
28	Valstybinė ligonių kasa	32,0	15460,0	4947,2	Nepateikta ²		45	15,0	89	29,0	
29	Radiacinės saugos centras	35,0	1096,5	383,8	1131,3	396,0	0	0	42,	71,0	
30	Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba	60,0	1248,8	749,3	1306,4	783,8	16	20,7	31	40,3	
31	Lietuvos bioetikos komitetas	66,0	135,3	89,3	145,1	95,8	0	0	8	80,0	
32	Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas	16,6	746,0	123,8	801,4	133,0	0	0	3	8,8	
33	Nacionalinis transplantacijos biuras	22,0	330,4	72,7	334,2	73,5	0	0	4	16,0	
34	LR odontologų rūmai	Nepateikta					Nevertinta ¹				
35	Nacionalinis visuomenės sveikatos centras	25,0	9481,8	2370,5	10275,6	2568,9	88	13,7	67	10,6	
36	Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba	34,35	1788,9	614,5	1836,0	630,7	0	0	49	37,4	

Eil. Nr.	Institucija	Veiklos dalis, kurią sudaro verslo priežiūros funkcijos, proc.	2016 m. asignavimai iš viso, tūkst. Eur	2016 m. dalis verslo priežiūrai, tūkst. Eur	2017 m. asignavimai iš viso, tūkst. Eur	2017 m. dalis verslo priežiūrai, tūkst. Eur	Tik priežiūros funkcijas atliekančių darbuotojų skaičius	Tik priežiūros funkcijas atliekančių darbuotojų dalis nuo visų darbuotojų, proc.	Priežiūros darbuotojų atliekančių ir kitas ne priežiūros funkcijas skaičius	Priežiūros darbuotojų atliekančių ir kitas ne priežiūros funkcijas dalis nuo visų darbuotojų, proc.
Darbo sauga ir sveikata										
37	LR valstybinė darbo inspekcija	100,0	4904,4	4904,4	5302,5	5302,5	231	78,3	64	21,7
Aplinkos apsauga										
38	Aplinkos apsaugos agentūra	20,41	4415,6	901,2	4928,6	1005,9	0	0	14	5,7
39	Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentai (8)	75,2	9015,4	6779,6	8560,7	6437,6	38	48,1	35	45,2
40	Valstybinė miškų tarnyba	32,0	5971,9	1911,0	5910,9	1891,5	0	0	97	51,6
41	Lietuvos geologijos tarnyba	25,0	2030,7	507,7	2342,8	585,7	0	0	12	12,0
Valstybės pajamos										
42	Valstybinė socialinio draudimo fondo valdyba	17,0	11518,0	1958,1	Nepateikta ²		47	17,0	0	0
43	Muitinės departamentas	12,0	43604,7	5232,6	45985,2	5518,2	77	3,7	749	36,2
44	Valstybinė mokesčių inspekcija	88,5	58220,8	51525,4	58407,3	51690,5	3024	100,0	0	0
Transportavimo saugumas										
45	Civilinės aviacijos administracija	65,0	1944,5	1263,9	1840,2	1196,1	40	62,5	24	37,5
46	Lietuvos saugios laivybos administracija	Nepateikta								
47	Valstybinė kelių transporto inspekcija	32,0	12954,2	4145,3	15868,7	5078,0	0	0	60	31,0
Bankų, draudimo ir finansinių paslaugų priežiūra										
48	Lietuvos bankas	Nevertinta ¹								
Branduolinė sauga										

Eil. Nr.	Institucija	Veiklos dalis, kurią sudaro verslo priežiūros funkcijos, proc.	2016 m. asignavimai iš viso, tūkst. Eur	2016 m. dalis verslo priežiūrai, tūkst. Eur	2017 m. asignavimai iš viso, tūkst. Eur	2017 m. dalis verslo priežiūrai, tūkst. Eur	Tik priežiūros funkcijas atliekančių darbuotojų skaičius	Tik priežiūros funkcijas atliekančių darbuotojų dalis nuo visų darbuotojų, proc.	Priežiūros darbuotojų atliekančių ir kitas ne priežiūros funkcijas skaičius	Priežiūros darbuotojų atliekančių ir kitas ne priežiūros funkcijas dalis nuo visų darbuotojų, proc.	
49	Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija	68,0	1706,8	1160,6	1684,1	1145,2	0	0	51	72,0	
Visuomenės sauga											
50	Policijos departamentas	Nepateikta					73	Nepateikta	73	Nepateikta	
51	Žurnalistų etikos inspektorius tarnyba	42,5	342,0	145,0	348,7	148,2	17	57,5	13	43,5	
Socialinė apsauga											
52	Socialinių paslaugų priežiūros departamentas	19,2	435929,5	83698,5	458281,3	87990,0	10	19,2	0	0	
53	Lietuvos darbo birža	Nevertinta ⁴									
54	Teritorinės darbo biržos	1,2	33097,3	410,4	42861,4	531,5	0	0	267	20,0	
Švietimo priežiūra											
55	ŠMM	Nevertinta ³					0	0	30	13,0	
Kalbos apsauga											
56	Valstybinė kalbos inspekcija	6,3	755,0	47,2	757,9	47,4	1	10,0	8	80,0	
Viešieji pirkimai											
57	Viešųjų pirkimų tarnyba	Nevertinta ⁴									
Iš viso:			836382,9	229397,6	856453,7	232608,7	4932		3406		

¹ Nevertinta, nes verslo priežiūrai valstybės biudžeto asignavimų neskiriama (V), asociacijos, Lietuvos bankas)

² 2017 m. duomenys nepateikti, nes dar apdorojami

³ Nevertinta, nes pateikta ne visos ministerijos, o atsakingo už priežiūrą departamento veiklos dalis

⁴ Nevertinta, nes verslo priežiūros nevykdo

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PI pateiktus duomenis